C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Ken_Schoolland-Podivuhodna_dobrodruzstvi_Jonatana_Gullibla.PDB

PDB Name: Podivuhodná dobrodružství Jonat
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 31.12.1934
Modification Date: 1.1.1935
Last Backup Date: 7.1.1935
Modification Number: 3414

LIBERÁLNÍ INSTITUT
CENTRUM LIBERÁLNÍCH STUDIÍ

http://libinst.cz/etexts/gullible.pdf

Ken Schoolland

PODIVUHODNÁ DOBRODRUŽSTVÍ
JONATANA GULLIBLA

1. kapitola - Velká bouře

V jednom městě zalitém sluncem, nacházejícím se na břehu moře, ještě v dobách, kdy město nebylo přeplněno hereckými hvězdami prohánějícími se v kabrioletech, žil byl mladík jménem Jonatan Gullible. Pro nikoho jiného kromě svých rodičů nebyl ničím pozoruhodným. Ti jej považovali za syna chytrého, upřímného a sportovně založeného, a to od hlavy s rozcuchanými blond vlasy až k patám jeho velkých nohou.

Rodiče tvrdě pracovali v malém hokynářství na hlavní ulici ve městě, které bylo domovem mnoha rybářů. Bylo zde plno tvrdě pracujících lidí, někteří byli dobří, někteří špatní, většinou ale byli zcela obyčejní a průměrní.

Když zrovna nepomáhal v obchodě rodičů nebo nenavštěvoval zákazníky, vyrážel Jonatan se svou primitivní plachetnicí ven z úzkého kanálu přístavu za dobrodružstvím. Jako všichni mladí lidé, kteří strávili svůj život na jednom místě, považoval také Jonatan svůj život za poněkud nudný a lidi kolem sebe pokládal za lidi bez představivosti. Toužil po tom, že na svých malých výletech za hranice přístavu uvidí nějakou zvláštní loď nebo velkou rybu. Možná, že narazí na loď pirátů a bude nucen plavit se po sedmi mořích jako člen posádky. Nebo jej možná velrybářská loď číhající na tučnou kořist vezme na palubu, aby se podílel na lovu. Většina jeho výprav ale skončila, když mu začalo v žaludku kručet hlady nebo mu v krku vyprahlo žízní a myšlenka na večeři byla tím jediným, co zaměstnávalo jeho mysl.

Jednoho krásného jarního dne, kdy byl vzduch křehký jako sluncem vysušená plachta a moře klidné, nemyslel Jonatan na nic než na to, aby si do své malé lodě sbalil oběd a rybářské nářadí a vydal se na cestu podél pobřeží. Ve svém nadšení ani nezpozoroval černé bouřkové mraky hromadící se na horizontu.

Teprve nedávno se Jonatan začal pouštět za ústí přístavu, byl ovšem stále sebevědomější. Když začal vítr nabírat na síle, nic si z toho nedělal, až již bylo příliš pozdě. Brzy bojoval zuřivě s lanovím a plachtovím, protože bouře nad ním se rozpoutala v plné síle. Jeho loď se divoce zmítala mezi vlnami jako korková zátka ve vědru vody. Každý jeho pokus o získání kontroly nad plavidlem byl v boji proti silnému větru bezvýsledný.

Nakonec klesl na dno lodě, chytil se jejích boků a doufal, že se loď nepřevrhne. Den a noc splynuly ve strašném víru.

Když bouře konečně ustala, z lodi zůstala hromada trosek, stěžeň byl zlomený, plachty roztrhané a loď se zřetelně nakláněla na pravobok. Moře se sice utišilo, ale hustá mlha nebrala konce, zahalovala plavidlo a bránila jakémukoli výhledu.

Několik dní byla loď unášena proudem a Jonatan, kterému došla voda, mohl tak pouze svlažovat své rty krůpějemi, které odkapávaly z cárů plachet. Poté se mlha zvedla a Jonatan uviděl nejasné obrysy jakéhosi ostrova. Jak se přibližoval, rozeznával neznámý mys vystupující z písečných pláží a pří-kré pahorky, které byly pokryté bujnou vegetací.

Vlny jej vynesly na mělký útes. Jonatan opustil svou loď a plaval usilovně na břeh. Rychle našel růžové guavy, zralé banány a další chutné plody, které rostly za úzkou písčitou pláží ve vlhkém klimatu džungle, a chvatně je hltal. Jakmile znovu nabral sílu, uvědomil si, jak je zoufale osamocený. Cítil ovšem úlevu, že je živý a byl vlastně nadšen tímto nezamýšleným dobrodružstvím, do kterého byl vehnán. Okamžitě se vydal podél bílých písčitých pláží zjistit více o tomto novém podivném ostrově.

„Jací lidé tady asi žijí?“ ptal se. „Budou přátelští a všední, nebo ne? Ať jsem kde jsem, nuda to není!“

2. kapitola - Tvůrci problémů

Jonatan šel hustým porostem několik hodin směrem k nízkému kopci, který se tyčil za pláží. Najednou uslyšel ženský křik. Zastavil se, zvedl hlavu a snažil se rozpoznat, odkud zvuk přichází. Někde vpředu nahoře uslyšel další volání o pomoc.

Jonatan se začal přes husté větve prodírat směrem, odkud slyšel onen zvuk. Brzy se dostal z džungle na hrbolatou cestu.

Jonatan běžel podél ostrého záhybu pěšiny a v plné rychlosti narazil do urostlého muže, který jej odstrčil jako nic.

Omráčeně se podíval nahoru a uviděl dva muže vlekoucí po cestě dolů nějakou ženu, která křičela a kopala nohama. Než stačil nabrat dech, trio zmizelo. Protože bylo jasné, že Jonatan nemůže sám ženu osvobodit, rozběhl se po cestě vzhůru, aby našel pomoc.

Po chvíli se před ním objevila mýtina a Jonatan uviděl skupinu lidí, kteří stáli okolo velkého stromu a tloukli do něj klacky.

Jonatan doběhl k jednomu muži, který pouze ostatní pozoroval, a chytil jej za ruku. „Prosím pane, pomozte!“ řekl a jen stěží popadal dech. „Dva muži zajali nějakou ženu a ona potřebuje naši pomoc!“

„Jen žádnou paniku,“ řekl podrážděně muž. „Ona jenom nevypadá jako kriminálník.“

Když ale nic neudělala, pomyslel si Jonatan, proč tak zoufale volala o pomoc? „Promiňte pane, co ta

žena udělala?“

„Cože?“ Bylo vidět, že se muž začíná rozčilovat. „Dobře, když to musíš vědět, tak ta žena ohrožovala práci všech těch, kteří tady pracují.“

„Ohrožovala práci těchto lidí? Jak by to mohla udělat?“ vyptával se Jonatan vytrvale.

Dívaje se pronikavě na Jonatana, který kladl takové hloupé otázky, naznačil mu muž, aby s ním šel ke stromu, do jehož kmenu ostatní neustále bušili. Řekl hrdě: „Jak vidíš, jsme dřevorubci. Kácíme tady stromy pomocí těchto klacků, kterými do stromů bušíme, a tak získáváme dřevo. Někdy se podaří, že sto lidí, kteří pilně pracují, dokáže pokácet pěkně vzrostlý strom za méně než měsíc.“ Muž našpulil rty a pečlivě si očistil smítko z rukávu svého dobře střiženého kabátu. „Ta žena přišla pracovat dnes ráno a měla na svém klacku připevněný nějaký ostrý kus kovu. Hrubě se dotkla ostatních, protože pokácela strom za méně než jednu hodinu, a to všechno sama!

Víš, co to znamená? Taková hrozba našemu tradičnímu zaměstnání musela být odstraněna.“

Jonatanovi se zděšením rozšířily zorničky, když slyšel, že ta žena byla potrestána za svou tvořivost a podnikavost. Doma každý používal ke kácení stromů sekery a pily. Tak si také Jonatan obstaral dřevo na stavbu své lodě. „Ale její vynález,“ protestoval Jonatan, „umožní všem lidem kácet stromy bez ohledu na jejich výšku a sílu. Nezpůsobí to náhodou i to, že bude možné získávat dřevo a věci z něj vyrobené rychleji a laciněji?“

„Co tím myslíš?“ řekl muž rozzlobeně. „Jak by se někdo mohl zastávat takové myšlenky? Tato ušlechtilá práce nemůže být vykonávána nějakým slabochem, který přijde na nějakou skvělou myšlenku.“

„Ale pane,“ řekl Jonatan tak, aby to nevypadalo, že se pokouší odporovat. „Tito skvělí dřevorubci mají šikovné ruce a tvořivé mozky. Mohli by využít čas, který by ušetřili při kácení stromů na to, aby dělali něco jiného. Mohli by vyrábět stoly, nábytek, lodě nebo dokonce stavět domy!“

„Poslyš, ty,“ řekl muž výhružným hlasem, „smyslem práce je mít jisté zaměstnání pro všechny, a ne nové výrobky.“ Jeho hlas začal být nepříjemný. „Zdá se, že jsi jeden z těch, kdo dělá problémy.“

„To ne, pane. Já nechci dělat žádné problémy. Jsem si jist, že máte pravdu. Už musím jít...“ Jonatan se otočil a spěchal zpět po cestě, po které přišel. První setkání s místními lidmi na něj velký dojem neudělalo.

3. kapitola - Svíce a kabáty

Cesta se nejprve prodírala hustou džunglí a poté se trochu rozšířila. Jonatan uviděl, že džungle končí břehem řeky, přes kterou vede úzká lávka. Na druhé straně viděl pár domů a napadlo ho, že by tam mohl být někdo, kdo by mu řekl, kde se vlastně nachází.

Za můstkem potkal nějakou ženu, která seděla za stolem pokrytým malými medailónky a držela v ruce dlouhou listinu.

„Promiňte, prosím,“ pronesla žena, upřela svůj jiskrný zrak na Jonatana a natáhla se, aby připnula jeden z medailónků na kapsu jeho otrhaného trika. „Nepodepsal byste, prosím, mou petici?“

„Já nevím,“ koktal Jonatan. „Rád bych se ale dostal do města.

Neukázala byste mi cestu?“

Žena si ho podezíravě prohlédla. „Jste z tohoto ostrova?“

Jonatan zaváhal, protože si všiml chladného tónu, který se vkradl do jejího hlasu. „Ale ano, jsem z pobřeží a ztratil jsem cestu.“

Žena se začala znovu usmívat. „Tohle je cesta do města.

Než ale půjdete, podepište mi mou petici. Nezabere vám to mnoho času,“ řekla, „a pomůžete spoustě lidí.“

„Když to pro vás tolik znamená.“ Jonatan pokrčil rameny a uchopil tužku, aby podepsal petici. Bylo mu ženy líto, protože seděla celá zachumlaná v těžkém kabátu a v krásném slunném dnu z ní pot úplně tekl. Nebylo to nejlepší místo pro sbírání podpisů! „Za co je vlastně ta petice?“ zeptal se Jonatan.

Sepjala před sebou ruce, jako kdyby se připravovala k tomu, že začne zpívat sólo. „Je to petice na ochranu pracovních míst a ochranu průmyslu. Jste pro ochranu pracovních míst a ochranu průmyslu, že ano?“ tázala se.

„Samozřejmě, že jsem," řekl rychle Jonatan, protože si vzpomněl na to, co se stalo se zajatou ženou, kterou potkal na cestě v džungli. Poslední věcí, kterou chtěl, bylo, aby vypadal, že ho nezajímá práce lidí.
„Jak to pomůže?" ptal se Jonatan, když vpisoval pod petici své jméno.
„Rada lordů ochraňuje místní pracovní příležitosti a průmysl před výrobky, které nepřicházejí z tohoto ostrova. Když nasbírám dostatek podpisů, lordi mi slíbili, že udělají vše, co je v jejich silách, aby zakázali věci odjinud, které poškozují můj průmysl."
„A co je to za průmysl?" zeptal se Jonatan.
Žena hrdě prohlásila: „Zastupuji výrobce svící a kabátů.
Tato petice žádá zákaz slunce."
„Slunce?" zalapal po dechu Jonatan. „Jak, hmm..., a proč vlastně zakazovat slunce?"
Žena se podívala na Jonatana a prohlásila defensivně: „Vím, že to zní trochu drasticky, ale je snad jasné, že slunce poškozuje jak výrobce svící, tak i výrobce kabátů. Určitě si uvědomujete, že slunce je velmi laciný cizí zdroj světla a tepla. A proto jej nelze tolerovat!"
„Světlo a teplo slunce je ale zadarmo," protestoval Jonatan.
Žena, která vypadala dotčená jeho poznámkou, vyjekla: „To je právě ten problém, vždyť je to jasné." Vyndala malý notýsek a napsala Jonatanovi pár údajů. „Podle mých odhadů dostupnost těchto cizích prvků, které jsou nákladově velmi nenáročné, snižuje v průmyslu, který zastupuji, potenciální zaměstnanost a mzdy minimálně o 50%. Velká daň na okna nebo možná jejich přímý zákaz, by tuto situaci výrazně zlepšily."
Jonatan odložil petici. „Když ale lidé budou platit vašim výrobcům svící a výrobcům kabátů za světlo a teplo, tak jim pak zbude méně peněz na to, aby je utratili za jiné věci - věci jako je maso, nápoje nebo chléb."
„Já nereprezentuji řezníky, sládky ani pekaře," řekla příkře žena. Jelikož cítila změnu v Jonatanově postoji, popadla petici, aby Jonatan nemohl škrtnout svůj podpis. „Zřejmě se více zajímáte o některé rozmary spotřebitelů než o ochranu a bezpečnost pracovních míst a zdravé investice do rozvoje obchodu.
Přeji vám hezký den," řekla a rázně ukončila rozhovor.
Jonatan se zdvihl od stolu, pak se klidně otočil a odešel.
„Zakázat slunce?" myslel si. „Co je to za ztřeštěný nápad!
Příště bude snad chtít zakázat jídlo a domy!" Jonatan jen doufal, že příště padne na někoho normálnějšího.

4. kapitola - Potravinová policie

Cesty se seběhly v blátivou stezku, která se po chvíli rozšířila v silnici sypanou štěrkem. Z džungle se Jonatan dostal mezi ubíhající pastviny a velká pole s dozrávajícím obilím a bohatými sady. S pohledem na všechno toto jídlo dostal Jonatan znovu hlad. Zabočil na postranní cestu vedoucí k upravené bílé farmě a doufal, že se tam zeptá na cestu.
Na verandě uviděl v hloučku plačící mladou ženu a tři malé děti. „Promiňte," řekl jemně Jonatan, „máte nějaké potíže?"
Žena vzhlédla nahoru a přes své vzlyky zanaříkala: „Můj manžel. Ach můj manžel," bědovala. „Věděla jsem, že to jednou takhle skončí. Byl uvězněn," zavzlykala, „potravinovou policií!"
„Je mi to velmi líto madam. Hmm.., řekla jste potravinovou policií?" otázal se Jonatan a pohladil soucitně jedno z dětí po vlasech. „Proč jej uvěznili?"
Žena skřípěla zuby a snažila se zadržet slzy. Pak řekla opovržlivě:
„Jeho zločin spočíval v tom, že vypěstoval příliš mnoho potravin!"
Jonatan byl šokován. Tento ostrov byl skutečně velmi zvláštní! „Je zločinem to, že někdo vypěstuje příliš mnoho potravin?"
Žena pokračovala: „Minulý rok potravinová policie vydala nařízení, kde mu předepsala, kolik potravin může vyrobit a prodat lidem. Řekli nám, že nízké ceny poškozují ostatní farmáře."
Lehce se kousla do rtu a pak vyhrkla: „Můj manžel byl lepší farmář než všichni ostatní dohromady!"

Najednou Jonatan uslyšel výbuch smíchu. Rozložitý muž si vykračoval po cestě od silnice k farmě. „Cha! Říkám, že nejlepší farmář je ten, který dostane farmu. Mám pravdu, mladá paní?“ Muž se ušklíbl na děti a současně s rozmáchlým gestem své ruky řekl: „Teď si sbalte své věci a vypadněte odsud.“

Muž popadl panenku, která ležela na schodech a vrazil ji Jonatanovi do rukou. „Doufám, že jim pomůžete, mladíku. Tak pohyb, tohle tady teď patří mně.“

Žena se postavila a z jejích očí šlehala zloba. „Můj manžel byl lepším farmářem, než jakým vy kdy můžete být.“

„To je věc do diskuse,“ pochechtával se muž hrubě. „No ano samozřejmě, jeho výrobky byly prvotřídní. Byl finančním géniem a vždy rozpoznal to, co pěstovat, aby co nejvíce vyhověl kupujícím. Takový to byl muž! Zapomněl ale na jedno. Ceny obilí a jeho množství jsou stanovovány Radou lordů a vynucovány potravinovou policií. Nebyl prostě schopen pochopit politiku farmaření.“

„Ty parazite,“ křičela žena. „Tys nikdy nebyl schopen předvídat co pěstovat, plýtval jsi vždy kvalitním hnojivem a setbou, a navíc to, cos vypěstoval, od tebe nikdo nechce kupovat.

Osíváš pole, kterým hrozí záplavy nebo jsou vyprahlá, a nikdy se nic neděje, když o všechno přijdeš. Rada lordů vždy zasáhne a zaplatí za tyhle všechny nesmysly.“

Jonatan se zamračil a s vážnou tváří řekl: „Skutečně není výhodnější být dobrým farmářem?“

„Je to nevýhodné, je-li někdo dobrý,“ řekla žena. „Můj muž nebyl jako tenhle bídák a odmítl pochlebovat lordům. Pokoušel se poctivě pěstovat obilí a prodávat lidem.“

Muž pokynul ženě a dětem, aby se klidily z verandy a zabručel:

„Jo, a odmítl se podřídit ročním kvótám. Nikdo z farmářů neodporuje potravinové policii, a má tak úspěch po dlouhou dobu.

Teď vypadněte z mého pozemku!“

Jonatan pomohl ženě s jejími věcmi a třemi dětmi a všichni se začali pomalu vzdalovat od jejich bývalého domova. Na ohybu cesty se ještě jednou naposled podívali na upravený dům a chlévy. „Co s vámi bude teď?“ zeptal se Jonatan.

Žena si povzdychla: „Nemohu si dovolit platit dnešní vysoké ceny za potraviny, které jsou teď na venkově. Naštěstí mám pár přátel a příbuzných, kteří mi pomohou. Jinak bych také mohla jít do města a prosit Radu lordů, aby se o mě a o děti postarali. ONI by chtěli, abych to udělala... Pospěšte si, děti.“

Hořce zamumlala: „Lordi nás dostali do této situace tím, že se až příliš dobře starali o tyhle hrubiány. Závislost představuje zdroj jejich síly. Práce druhých je zdrojem jejich šlechetnosti.“

Jonatanovi se sevřel žaludek. Bylo mu teď špatně od žaludku ne proto, že by měl hlad, ale spíše z jiného důvodu.

5. kapitola - Podivná historka o rybách

Jonatan se rozloučil se ženou a jejími dětmi u domu jejich příbuzných asi po míli cesty. Poděkovali mu a pozvali jej dál.

Když ale Jonatan viděl, kolik lidí již v domě pobývá a jak moc mají práce, rozhodl se jít dál svou cestou.

Polední slunce již začínalo pálit, když došel na okraj malého jezera. Zrovna když si nabíral do dlaní vodu, aby se osvěžil, uslyšel Jonatan něčí hlas, který jej varoval: „Být vámi, tak bych to nepil.“

Jonatan se rozhlédl a uviděl starého muže klečícího na břehu a čistícího několik maličkých ryb. Vedle jeho neotesané lavičky stál koš, naviják a tři pruty zapřené v blátě, s pohupujícím se vlascem vedoucím do vody. „Berou, berou?“ dotazoval se Jonatan zdvořile.

Aniž by se muž obtěžoval zdvihnout oči, odpověděl poněkud nazlobeně: „Nestojí to za nic, těhle pár potvor je všechno, co jsem dnes chytil.“ Dál vykosťoval a krájel ryby a házel je na horkou pánvičku, kterou měl na kouřícím ohni. Syčící ryby na pánvi voněly skvěle.

Jonatan, který byl sám dobrým rybářem, se zeptal: „Jakou používáte návnadu?“

V tom se muž zadíval pozorně na Jonatana. „S mou návnadou není nic v nepořádku, hochu. Chytil jsem to nejlepší, co v tomhle jezeře zůstalo.“

Jonatan tušil, že se od samotářské duše starého rybáře dozví více, když chvíli zůstane zticha. Nakonec

mu starý rybář pokynul, aby si přisedl k ohni a podělil se s ním o pár ryb a kousek chleba. Jonatan snědl hladově svou porci, i když se cítil provinile, že ujedl neznámému muži část jeho skrovného oběda. Když dojedli, zůstal Jonatan tiše sedět, neboť si byl jist, že starý muž začne vyprávět.

„Před lety se tady daly chytit skutečně velké ryby," řekl muž hloubavě. „Všechny byly ale vychytány. Teď už tady zbyly jen ty malé."

„Vždyť ale i ty malé nakonec vyrostou, je to tak?" zeptal se Jonatan. Upřeně se díval na bujně rostoucí trávu na mělčině podél břehu, kde se mohlo ukrývat mnoho ryb.

„Ale kdeže. Ty malé taky brzo chytne někdo z těch, kdo tady rybaří. A nejen to. Lidé sypou odpadky do jezera na druhé straně. Vidíš ten hustý kal na druhé straně?"

Jonatan vypadal zmateně. „Jak to, že ostatní chytají vaše ryby a hází odpadky do vašeho jezera?"

„Ale ne," řekl rybář. „To není moje jezero. Patří každému, stejně tak jako lesy a řeky."

„Skutečně patří tyhle ryby všem včetně mě?" zeptal se Jonatan a již se necítil tak provinile, že ujedl rybářovi část jeho oběda, na jehož přípravě se nijak nepodílel.

„Ne tak docela," odpověděl muž. „To, co patří všem, ve skutečnosti nepatří nikomu, tedy alespoň do doby, než se ryba chytne na můj háček. Pak už je moje."

„Tomu nerozumím," řekl Jonatan a svraštil čelo. Napůl mluvíc k sobě samému opakoval: „Ryby patří každému, což znamená, že ve skutečnosti nepatří nikomu, a to do doby, než se chytnou na váš háček. Pak je ryba vaše? Děláte ale něco pro to, aby ryby vyrostly, staráte se o ně nějak?"

„Samozřejmě že ne," řekl muž a posměšně si odfrkl. „Proč bych se staral o ryby jen proto, aby pak kdokoli přišel a chytil je? Když někdo jiný ryby vyloví nebo znečistí jezero odpadky, jaký je pak výsledek mého snažení?!"

S truchlivým pohledem na vodu starý muž dodal: „Představ si to takhle. Přál bych si, abych to jezero skutečně vlastnil.

Pak bych si zajistil, aby bylo o ryby dobře postaráno. Staral bych se o jezero úplně stejně, jako se starají majitelé stád v sousedním údolí, když spravují své ranče. Vypěstoval bych největší a nejchutnější ryby a můžeš se vsadit, že žádný pytlák by mi neproklouzl a nikdo by do jezera nevyhodil nic, co tam nepatří. O to bych se postaral..."

„Kdo se dnes stará o jezero?" přerušil rybáře Jonatan.

Rybářova tvář se zakalila. „Jezero je spravováno Radou lordů.

Každé čtyři roky jsou voleni do úřadu, pak jmenují správce a platí mu slušnou odměnu z mých daní. Tento správce má dávat pozor na to, aby se nevylovilo příliš mnoho ryb a aby nikdo do jezera nevhazoval odpadky. Co je na tom legračního, je to, že přátelé lordů obyčejně mohou nachytat tolik ryb, kolik chtějí, stejně jako vysypat do jezera tolik odpadků, kolik je jim libo."

Jonatan nad tím chvíli popřemýšlel a zeptal se: „Je jezero spravováno dobře?"

„Podívej se sám," zabručel starý rybář. „Podívej se na velikost mého úlovku. Vypadá to, že jsou ryby tím menší, čím je větší odměna správci jezera."

6. kapitola - Když dům není domovem

Poté, co si Jonatan pochutnal na jídle a pohovořil s rybářem, pokračoval dál svou cestou, až dorazil do městečka. Rozptýleny po odlehlých planinách nacházely se v okolí desítky domů z nahrubo opracovaného dřeva a skupina vyšších stavení.

V jednom z prvních domů, ke kterému došel, se odehrávala horečná činnost. Skupina lidí třímala v ruce velmi těžké tyče a snažila se dům zbořit. Jonatana udivovala rychlost, se kterou pracovali. Pak ale zahlédl důstojně vyhlížející šedovlasou ženu, která vůbec nevypadala, že by měla nějakou radost z toho, co se děje. Žena stála poblíž s rukama zaťatýma v pěst. Zatímco pozorovala, co se děje, slyšitelně sténala.

Jonatan přišel opatrně k ženě a zeptal se: „Ten dům nevypadá příliš staře nebo omšele. Komu patří?"

„To je dobrá otázka!" odvětila žena prudce. „Myslela jsem si, že ten dům je můj."

„Myslela jste si, že je ten dům váš? Musíte přece vědět určitě, zda vám ten dům patří," řekl Jonatan.

Země se zatřásla, když se zřítila jedna celá zeď. Žena se s utrpením upřeně dívala na mrak prachu,

který se vzedmul ze suti. „Není to tak jednoduché," odvětila žena, která se snažila překřičet vzniklý hluk. „Vlastnictví znamená kontrolu nad něčím, je to tak? Tady ale nikdo ve skutečnosti nad ničím kontrolu nemá. Tu moc mají lordi. Oni jsou těmi, kdo jsou skutečnými vlastníky všeho. A oni také vlastní tento dům, přestože já jsem jej postavila a zaplatila do posledního hřebíčku."

Ještě více rozrušena udělala žena pár kroků a utrhla nějaký papír z posledního stojícího sloupu před domem. „Vidíš tohle sdělení?" Zmuchlala jej, hodila na zem a zašlapala. „Úředníci mi sdělují, co mohu postavit, jak to mohu postavit, kdy to mohu postavit a k čemu tu budovu mohu používat. Teď mi říkají, že to vše musím zbořit. Vypadá to snad, že jsem vlastníkem tohoto majetku?"

„No dobře," odvětil Jonatan zaraženě. „Není vám snad umožněno v domě bydlet, když jej postavíte?"

„Jenom do té doby, dokud pravidelně platím daň z nemovitostí.

Když nemohu zaplatit, úředníci mě z domu vykopnou rychleji, než řeknou další! Se vším zacházejí tak, jako by to patřilo jim." Žena zrudla vztekem a pokračovala bez dechu:

„Nikdo ve skutečnosti nevlastní nic. Všichni si to pouze pronajímáme od vlády po tu dobu, dokud platíme daně."

„Vy jste tedy tu daň nezaplatila?" zeptal se Jonatan. „Proto ti lidé boří váš dům?"

„Samozřejmě, že jsem tu zatracenou daň zaplatila!" už doslova křičela žena. „To jim ale bylo málo. Tentokrát lordi řekli, že můj dům není v souladu s jejich plánem, velkým plánem Rady.

Dali mi nějaké peníze, o kterých mi řekli, že je to tolik, kolik dům stojí, a teď jej odstraní, aby zde mohli vybudovat park. V centru toho parku bude stát pěkný velký monument, který bude zobrazovat jednoho z nich."

„No dobrá, ale alespoň vám za dům zaplatili," řekl Jonatan.

Na chvíli se zamyslel a zeptal se: „Nebyla jste s tím spokojená?"

Pohlédla na něj úkosem. „Kdybych byla spokojená, nepožadovali by pro sebe policejní doprovod, aby si byli jisti, že se nebudu bránit. A peníze, které mi zaplatili, museli sebrat mým sousedům. Kdo bude kompenzovat je? Peníze nikdy nejdou z kapes lordů."

Jonatan zmateně vrtěl hlavou. „Řekla jste, že všechno bylo součástí velkého plánu?"

„No jistě! Jejich velký plán!" pronesla žena sarkasticky. „To je plán, který vytváří vždy ten, kdo má politickou moc. Kdybych strávila svůj život budováním politické kariéry, pak bych také mohla vnutit své plány všem ostatním. Pak bych i já mohla krást domy, místo abych je budovala. Je to o mnoho jednodušší!"

„K tomu, aby mohlo vzniknout rozumně postavené město je přece ale potřeba mít nějaký plán?" řekl Jonatan s nadějí v hlase. Pokoušel se najít nějaké logické vysvětlení nepříjemné situace, ve které se žena ocitla. „Neměla byste důvěřovat Radě, že přijde s takovým plánem?"

Mávla rukou směrem k městu. „Běž a podívej se sám. Ostrov Corrumpo je plný jejich fantastických plánů. A ještě horší než ty plány, jsou už hotové stavby! Ty jsou buď nedbale postavené nebo jsou mnohem dražší než bylo plánováno. Lordi jsou ale spokojeni, protože kontrakty na stavbu dostali jejich přátelé."

Žena zabodla prst do Jonatanových prsou a prohlásila: „Je pošetilé věřit, že lidé jsou přinuceni podřídit se nějakým moudrým plánům. Ti, co používají sílu vůči mně, si mou důvěru nezískají!" Rozhořčeně ještě upřela zrak zpátky na svůj dům a pronesla varovně: „Ještě o mně uslyší!"

7. kapitola - Dvě ZOO

Jonatan pokračoval ve své cestě a lámal si hlavu nad zákony tohoto podivného ostrova. Zdejší lidé by přeci určitě nežili podle pravidel, která by je činila nešťastnými? Určitě pro to mají dobrý důvod, který ještě neobjevil. Na tomto místě se musí žít pěkně. Pole a louky vypadaly tak zelené a vzduch byl jemný a teplý. Měl by to být hotový ráj. Jonatan zvolnil krok a pokračoval směrem do města.

Najednou došel k místu, kde se po obou stranách táhly do dálky obrovské ocelové ploty. Za plotem na pravé straně stála podivná zvířata nejrůznějších velikostí a podob - tygři, zebry, opice. Bylo jich mnoho na to, aby se dala všechna vyjmenovat.

Za plotem na druhé straně se procházely desítky mužů a žen a všichni byli oblečeni do stejných

černobíle pruhovaných kalhot a košilí. Pohled na tyto dvě skupiny, jak přes silnici hledí jedna na druhou, nebyl příliš pěkný. Jonatan uviděl nějakého muže v černé uniformě, který stál na stráži mezi zamčenými branami a točil si malým obuškem. Poté k muži přistoupil.

„Pane," oslovil jej zdvořile. „Mohl byste mi prosím říci, na co jsou tyhle vysoké ploty?"

Muž ani nepřestal točit obuškem a podupávat si nohou a hrdě odpověděl: „Ty ploty tady u cesty jsou tu pro naše ZOO."

„Aha," řekl Jonatan a zahleděl se na skupinu huňatých zvířat s chápavými ocasy, která skákala po stěnách svých klecí.

Hlídač zvyklý na provádění místních dětí pokračoval v přednášce.

„Jak vidíš, máme tady v ZOO velkou spoustu zvířat," řekl a ukázal přes cestu. „Necháváme si sem zvířata vozit z ce-lého světa. Díky těmto plotům jsou zvířata v bezpečí a lidé je sem mohou chodit studovat. Přece nejde, aby se zvířata potulovala venku a škodila společnosti svým nespoutaným chováním."

„To je něco," vykřikl Jonatan. „To muselo stát spoustu peněz najít všechna ta zvířata, dovézt je sem z celého světa a starat se tady o ně."

Hlídač se na Jonatana usmál a lehce pokýval hlavou. „Aby sis nemyslel, já sám za ZOO neplatím. Každý, kdo žije ve městě, platí speciální daň na ZOO."

„Každý?" opakoval Jonatan a jasně si uvědomil, že nemá v kapse ani pěťák.

„Najdou se i tací, kteří se snaží vyhnout své odpovědnosti.

Někteří obyvatelé, kteří nechtějí platit, říkají, že nemají zájem platit ze svých peněz naše ZOO. Jiní odmítají, protože věří, že by zvířata měla být studována pouze ve svém přirozeném prostředí."

Strážce se otočil směrem k plotu, jenž měl za zády, a poklepal obuškem na těžká ocelová vrata. „Jestliže tito občané odmítnou platit daň na ZOO, přemístíme je z jejich přirozeného prostředí sem, kde mohou za mřížemi bezpečně žít. Takoví podivní lidé mohou pak být studováni a i jim je zakázáno potulovat se kolem a poškozovat společnost svým nespoutaným chováním."

Jonatanovi se z toho zamotala hlava. Nemohl uvěřit. Když srovnával ty dvě skupiny za plotem, divil se, jestli by zaplatil nebo mohl zaplatit za vydržování tohoto strážce a udržování dvou ZOO. Jeho ruce ještě více sevřely ocelové mříže, neboť si zkoumavě prohlížel hrdé tváře nájemníků v pruhovaném oblečení. Pak se otočil a studoval nadutý výraz ve tváři strážce, který začal přecházet sem a tam a točil si dál svým obuškem.

Když se Jonatan vydal zase na cestu, ještě jednou se ohlédl na ploty a přemýšlel o tom, kdo společnosti více škodí, jestli lidé před, nebo za plotem.

8. kapitola - Vydělávání peněz

Jonatan přidal do kroku a brzy přišel k velké kamenné zdi s několika těžkými dřevěnými vraty otevřenými dokořán. Lidé na koních, lidé vlekoucí bedny a rance, lidé jedoucí na nejrůznějších vozech a vozících projížděli pod mostem směrem ke středu města. Jonatan se narovnal, oprášil své potrhané tričko a kalhoty a připojil se k davu.

Zrovna když procházel branou, uslyšel hlasité zaburácení strojů vycházející z druhého patra vysoké budovy z červených cihel. Rychlé kliky-klak znělo jako tiskařský lis. „Asi je to tiskárna místních novin," pomyslel si Jonatan. „To je dobře!

Alespoň si budu moci něco přečíst o tomto ostrově a místních lidech. Možná se mi podaří nalézt i cestu zpátky domů."

Obešel roh ulice a pokoušel se najít vchod do budovy. Přitom málem narazil do dvou úpravně oblečených lidí, kteří se drželi za ruce a procházeli se ulicí. „Promiňte prosím," omlouval se Jonatan. „Nemohu najít vchod do sídla těchto novin. Mohli byste mi ukázat, jak se dostanu dovnitř?"

Dáma se usmála a pán Jonatana opravil: „Myslím, že se bohužel mýlíte, mladý muži. Toto není sídlo novin, ale Úřad pro oficiální tvorbu peněz."

„To snad ne," řekl zklamaně Jonatan. „Doufal jsem, že najdu nějakou významnou tiskárnu."

„Proč jste tak zasmušilý?" řekl muž. „Usmějte se. Tenhle úřad je mnohem významnější a je zdrojem

mnohem většího štěstí než obyčejná tiskárna novin. Že je to tak, drahá?“ Muž zlehka pohladil ruku ženy.

„Ano, to je pravda,“ řekla žena a usmála se. „Tito lidé tisknou spoustu peněz, aby ostatní lidé byli šťastni.“

Možná by tohle mohlo být řešení, jak se dostat z ostrova, pomyslel si Jonatan. Možná, že tímto způsobem by se mohl dostat k penězům a koupit si jízdenku na loď. „To je skvělé!“ řekl Jonatan radostně. „Já bych také chtěl být šťastný.

Možná, že bych si mohl natisknout nějaké peníze a...“

„No to ne,“ řekl znepokojeně muž a pohrozil Jonatanovi prstem.

„To vůbec nepřipadá v úvahu. Je to tak, drahá?“

„Samozřejmě,“ dodala žena. „Ti, co si tisknou peníze a nejsou přitom jmenováni Radou lordů, jsou označováni za „falšovatele“ a jsou vsazeni do vězení. V tomto městě netolerujeme takové padouchy.“

Muž mohutně přikyvoval. „Když falšovatelé natisknou peníze a utratí je, jejich peníze zaplaví ulice a snižují hodnotu peněz, které mají ostatní lidé. Každý nebožák, který má pevně stanovenou mzdu, důchod nebo fixní příjem ze svých úspor, by brzy zjistil, že jeho peníze jsou bezcenné.“

Jonatan se zamračil. Co jenom mohl přeslechnout? „Myslel jsem, že říkáte, že natištění spousty peněz učiní lidi šťastnými.“

„Ano, to je pravda,“ odpověděla žena. „Za předpokladu...“

„...že se jedná o oficiální tištění peněz,“ dořekl muž, dříve než tak mohla učinit žena.

Jonatan měl legraci z toho, že tento pár se zná tak dobře, že jeden může dopovědět větu, kterou ten druhý začal. Muž vytáhl z kapsy peněženku, vyndal z ní kousek papíru a ukázal jej Jonatanovi. Ukázal na oficiální znak a dodal: „Když je to oficiální, pak se nejedná o falšování.“

„Pak je to nazýváno deficitním financováním,“ pokračovala žena, jako kdyby odříkávala nazpaměť naučený text ze školy.

„Deficitní financování je součástí rozsáhlého a složitého plánu výdajů.“

Muž schoval peněženku a pokračoval: „Když je to oficiální, pak ti, co vydávají peníze, nejsou zloději.“

„Zcela jistě ne!“ řekla žena. „Ve skutečnosti ti, co utrácejí peníze, jsou členové Rady lordů.“

„Ano,“ řekl. „A jsou velmi štědří. Utrácejí tyto peníze za projekty loajálních lidí, kteří jsou tak laskaví, že pro lordy pak hlasují.“

Oba se zadívali zpříma na Jonatana a společně pronesli: „Vy byste pro ně nehlasoval?“

Jonatan chvíli přemýšlel. Muž se ženou mlčky čekali na jeho odpověď.

„Mám ještě jednu otázku, kdyby vám to nevadilo,“ odpověděl Jonatan. „Co se stane se mzdami, úsporami a důchody ostatních lidí? Před chvílí jste říkali, že ztratí svou hodnotu, když se natiskne více peněz. Děje se tohle i v případě, když úředníci tisknou peníze? Může být šťastnější skutečně každý?“

Muž a žena se podívali jeden na druhého. Muž řekl: „Samozřejmě, že jsme vždy šťastní, když lordi mají více peněz a utra-tí je pro nás. Tolik lidí zoufale potřebuje pomoci: dělníci, ne-mocní, nemohoucí a staří.“

Žena začala vysvětlovat: „Lordi jsou velmi svědomití, když vyhledávají kořeny všech problémů na ostrově. Už přišli na to, že hlavními příčinami všech obtíží je smůla a špatné počasí. Je to tak. Smůla a špatné počasí způsobují nárůst cen a snižování životní úrovně.“

„A...,“ muž udělal dlouhou pauzu, „nesmíme zapomínat na cizince.“

„Obzvláště cizinci!“ řekla žena neklidně. „Náš ostrov je v obležení cizinců, kteří se pokoušejí zruinovat naši ekonomiku vysokými cenami věcí, které nám prodávají. Vysoká cena jejich ropy určitě způsobuje náš úpadek.“

„Nebo nás také ničí nízkými cenami,“ dodal muž. „Oni se vždy snaží prodat nám potraviny a oblečení za ničivě nízké ceny. Naštěstí se Rada lordů s nimi přísně vypořádává...“

„Zaplať pánbůh za to! Máme moudrou Radu, která nám řekne, jakou má co hodnotu,“ řekla strojeně žena.

Obrátila se na svůj doprovod, ukázala na slunce a vyjádřila své naléhavé přání odejít.

„Ano, má drahá. Doufám, že nás omluvíte, mladý pane. Máme dnes odpoledne ještě schůzku s naším investičním bankéřem.

Bylo by od nás hloupé, kdybychom promeškali současnou vlnu zájmu o koupi pozemků a drahých

kovů. Chudáci ti, co nemají tolik peněz a nestihli nakoupit, když to bylo výhodné, tak jako jsme to udělali my! Je to tak, drahá?“

Muž si přizvedl klobouk, žena se zdvořile uklonila a oba popřáli Jonatanovi hezký den.

9. kapitola - Stroj na plnění snů

Jonatan obešel blok domů a vydal se do vedlejší ulice. Cestou se zamýšlel nad tím, jestli se odsud vůbec někdy dostane.

Možná, že objeví přístav a bude se moci nechat najmout na projíždějící loď. Byl odvážný a poctivý mladík a byl ochoten vykonávat jakoukoli práci.

Jak tak přemýšlel o tom, zda se mu podaří najít nějakou práci na lodi, uviděl najednou hubeného muže, jenž měl na sobě červený oblek, který upoutával pozornost, a stylový klobouk s velkým pérem. Muž se pokoušel naložit nějaký objemný stroj na velký koněm tažený vůz. Když zahlédl Jonatana, zavolal na něj: „Haló, mladíku...! Když mi pomůžeš naložit ten stroj, tak ti zaplatím 5 kaynů.“

„Kaynů?“ opakoval zvědavě Jonatan.

„To jsou peníze, mé dítě. Papírové peníze. Bereš, nebo ne?“

„Jistě, že beru,“ řekl Jonatan, protože stejně neměl nic jiného na práci. Nebyla to sice práce na lodi, ale možná, že by si mohl začít vydělávat na lístek. Kromě toho ten muž vypadal inteligentně a mohl by třeba Jonatanovi něco poradit. Po chvíli se jim konečně podařilo vyzvednout neforemný stroj. Jonatan těžce oddychoval, otřel si čelo a prohlížel si onen objekt, který právě naložili na vůz. Ta věc byla veliká a hranatá a byla pomalována nádhernými obrázky v jasných barvách. Na vršku byla velká trouba, podobná té, jakou Jonatan jednou viděl doma na starém gramofonu na kliku.

„To jsou ale krásné barvy,“ řekl Jonatan, který byl hypnotizován složitými vzory, které, jak se na ně déle díval, jakoby začínaly mírně pulzovat. „A na co je ta velká trouba nahoře?“

„Pojď tady dopředu, mladý příteli, a uvidíš sám.“ Jonatan tedy vyšplhal na vůz a přečetl nápis namalovaný elegantními zlatými písmeny: „STROJ NA PLNĚNÍ SNŮ GOLLYHO GOMPERSE!“

„Stroj na plnění snů?“ opakoval Jonatan. „Myslíte tím, že dokáže plnit sny?“

„Přesně to dokáže,“ řekl hubený muž, který zrovna vyšrouboval poslední šroub a odstranil desku vzadu na stoji. Uvnitř bylo všechno, co lze nalézt v obyčejném gramofonu. Nebyla tam sice klika, ale zdálo se, že lze použít pružinu, která se dá natočit a poté spustí stroj, který může přehrávat hudbu nebo mluvené slovo.

„Jak je to možné,“ protestoval Jonatan. „Vždyť tady není nic jiného než starý hrací stroj!“

„Cos pro kristapána čekal,“ řekl muž.

„Nevím. Myslím, že jsem čekal něco, co bude trochu, hm..., tajuplné. Konec konců člověk musí mít něco trochu speciálního, aby mohl lidem plnit jejich přání.“

Muž odložil nářadí a obrátil se k Jonatanovi. Na jeho tváři se objevil lstivý úšklebek a muž se na Jonatana dlouze a stroze podíval. „Slova jsou tím, oč tu běží, můj zvědavý příteli.

Stačí pouze pár slov, aby se některé sny splnily. Problém je ovšem ten, že člověk nikdy neví, komu se splní jeho sen, když si něco přeje.“

Když viděl Jonatanův zmatený výraz, muž pokračoval. „Lidé znají své sny, je to tak? Pouze nevědí, co mají udělat, aby se jim jejich sny splnily. Je to jasné?“ Jonatan mlčky přikyvoval.

„Takže zaplatíš nějaké peníze, otočíš klíčem a tento starý přístroj přehraje jednu určitou krátkou radu. A tak to jde pořád dokola. Pokaždé je to stejná rada a pokaždé se najde spousta snílků, kteří ji chtějí slyšet.“

„A co je to za radu?“ zeptal se Jonatan.

„Je velmi jednoduchá. Ten stroj vždy řekne lidem, aby mysleli na cokoli, co by chtěli mít, a ...,“ řekl muž a rozhlédl se kolem, jestli ho nikdo nemůže slyšet, „...a pak vysvětlí lidem, co mají dělat. A musím říci, řekne jim to velmi přesvědčivým způsobem.“

„Myslíte, že je zhypnotizuje?“ zeptal je Jonatan a jeho oči se rozšířily.

„To ne, ale kdepak, ne, ne, ne!“ odvětil muž. „Řekne jim, že jsou dobří lidé a že to, co si přejí, je správné. Že je to tak moc správné, že by to měli požadovat!“

„A to je všechno?“ řekl Jonatan s respektem.

„Ano, to je všechno.“

Po chvilce váhání se Jonatan zeptal: „Takže co vlastně ti lidé požadují?“

Muž vytáhl olejničku a jal se mazat kolečka uvnitř stroje.

„No, to záleží hlavně na tom, kam svůj stroj postavím. Často jej stavím před nějakou továrnu, jako je například tato,“ řekl a ukázal prstem směrem na dvoupodlažní budovu na druhé straně ulice. „A někdy ho postavím k radnici. V jejím okolí lidé vždycky chtějí více peněz. Víš, víc peněz je dobrá věc, protože ceny pořád rostou.“

„Už jsem o tom slyšel,“ řekl Jonatan opatrně. „Dostanou je nakonec?“

Muž se zarazil a otřel si ruce do hadru. „Někteří je dostali takhle rychle,“ řekl a louskl prsty. „Ti lidé se hnali do Rady lordů a požadovali zákony, které by přinutily továrnu dát jim trojnásobnou výplatu. A ještě požadovali výhody, které pro ně továrna musela obstarat.“

„Jaké výhody?“ zeptal se Jonatan.

„Například jistotu. Víš, více jistoty je dobrá věc. Lidé tedy požadovali zákony, které by přinutily továrny kupovat pro ně pojištění. Pojištění pro případ nemoci. Pojištění pro případ nezaměstnanosti. Dokonce i pojištění pro případ úmrtí.“

„To je skvělé!“ vykřikl Jonatan. „Ti lidé pak určitě byli velmi šťastní.“ Obrátil se směrem k továrně a všiml si, že na druhé straně ulice není příliš rušno. Budova s vybledlou fasádou vypadala omšele a za špinavými okny, která byla všude zabedněna, nesvítila žádná světla.

Muž skončil s prací a opět dotáhl všechny šrouby. Ještě naposledy otřel hadrem naleštěný povrch stroje a coby elegantní podnikatel vyskočil na vůz a zkontroloval postroj.

Jonatan seskočil dolů a znovu se otázal: „Řekl jsem, že ti lidé určitě byli šťastní, že dostali všechny ty peníze a jistotu. A mu-seli vám být také vděční. Dali vám nějakou odměnu nebo to s vámi oslavili?“

„Nic z toho,“ řekl stroze muž. „Málem mně dali co proto.

Minulou noc kameny a dlažebními kostkami a vším ostatním, co jim přišlo pod ruku, skoro zničili můj stroj. Vidíš, jejich továrna byla včera zavřena a oni si mysleli, že za to může můj stroj.“

„Proč byla ta továrna zavřena?“

„Zdá se, že továrna nebyla schopna vydělat dostatek peněz, aby vyplatila zaměstnancům vyšší výplaty a zaplatila všechny ty výhody a jistoty.“

„Pak ovšem,“ řekl Jonatan, „to znamená, že jejich sny se vůbec nesplnily. Jestliže ta továrna byla zavřena, potom nedostal nikdo nic zaplaceno. A nikdo nedostal ani žádné výhody a jistoty. Nikdo nedostal nic! Proč? Vy jste obyčejný podvodník, pane Gompersi. Řekl jste, že váš stroj je na plnění snů....“

„Zadrž mladíku! Ty sny se zcela určitě splnily. Řekl jsem, že nikdy nemůžeš vědět, komu se sen splní, když si něco přeješ.

Je to tak, že pokaždé, když je zavřena nějaká továrna na Corrumpu, splní se sen někde za vodou. Otevře se nějaká továrna jinde, například na ostrově Nie, který je pouze jeden den cesty lodí odsud. V současnosti je tam mnoho nových pracovních míst a také jistota, o které jsme mluvili. Co se týče mne, já dostanu své peníze z mého stroje, ať se děje, co se děje.“

Jonatan se hluboce zamyslel nad tímto vývojem a uvědomil si, že by se alespoň mohl dostat lodí na ostatní ostrovy, které zrovna prosperují. „Kde se nachází ten ostrov Nie?“ zeptal se.

„Daleko na východě až za horizontem. Lidé na tom ostrově mají továrnu, zrovna jako je tato a vyrábí oblečení a podobné věci. Když tady u nás rostou náklady pro naši továrnu, jejich továrny mají mnoho nových zakázek. Pochopili to, že když továrny mají více zakázek, je to nejlepší způsob jak mít víc všeho - i vyšší mzdy a jistotu. A nové zakázky si nelze jen tak vymyslet.“

Pan Gompers uvázal stroj popruhy k vozu a usmál se: „Lidé u nás si něco přáli a jim se to splnilo. Takže ta přání našich lidí se splnila těm odjinud.“

Zaplatil Jonatanovi za jeho pomoc, vyšplhal na kozlík a pobídl koně otěžemi. Jonatan se podíval na peníze, které dostal a najednou se začal bát, že ztratí svou hodnotu. Byl to ten stejný kus papíru, který mu ráno ukazoval onen pár před Úřadem pro oficiální tvorbu peněz. „Pane Gompersi! Haló, pane Gompersi!“

„Ano?“

„Mohl byste mi zaplatit v nějakých jiných penězích? Myslím tím v něčem, co neztrácí hodnotu?“

„Tohle je oficiální zákonné platidlo, kamaráde. To si musíš vzít. Myslíš si, že bych to používal, kdybych si mohl vybrat?

Prostě to rychle utrať!“ Muž pobídl svého koně a byl pryč.

Jonatan za ním křičel: „Kam jedete teď?“

„Tam, kde mi zase lidé něco dají!“

10. kapitola - Moc na prodej

Jak tak Jonatan stál a přemýšlel, kam se pustit dál, uviděl, jak se k němu blíží nějaká robustní sympatická žena. Bez otálení popadla jeho pravou ruku a začala jí rázně potřásat.

„Jak se máte? To je ale hezký den, že?“ řekla dynamicky a stále svou objemnou rukou držela jeho a potřásala jí. „Jmenuji se Vladana Hradní, jsem zástupce vaší oblasti v Radě lordů a byla bych vám velmi vděčná, kdybych od vás získala nějaký příspěvek a také váš hlas pro mé znovuzvolení do úřadu, a jak vidíte, je to velmi třeba, protože situace této skvělé oblasti je velmi složitá.“

„Skutečně?“ řekl Jonatan, protože nevěděl, co by na to měl říci. Rychlost a síla její řeči zatlačily Jonatana o krok zpět.

Ještě nikdy nepotkal nikoho, kdo by byl schopen říci tolik slov na jeden dech.

„No samozřejmě,“ pokračovala Vladana Hradní, aniž by poslouchala Jonatanovu odpověď. „A jsem ochotna vám dobře zaplatit. No samozřejmě, jsem ochotna vám velmi dobře zaplatit, jen těžko byste hledal lepší obchod, no co na to říkáte?“

„Že mi zaplatíte za můj příspěvek a můj hlas?“ ptal se Jonatan a znepokojeně se mračil.

„Samozřejmě, nemohu vám dát peníze, to by bylo protizákonné, to by byl úplatek,“ řekla lady Vladana Hradní, lišácky na něj mrkla a dloubla ho zlehka loktem pod žebra. Pokračovala:

„Mohu vám dát ale něco stejně dobrého, jako jsou peníze, něco, co bude mít několikanásobně větší hodnotu než váš volební příspěvek. To já pro vás mohu udělat, co na to říkáte?“

„To by bylo skvělé,“ odpověděl Jonatan i když věděl, že jej paní Hradní stejně neposlouchá.

„Jaké je vaše povolání? Protože, víte, mohu, když budete chtít, pro vás zařídit vládní pomoc ve formě půjček a licencí nebo dotace či daňová zvýhodnění. Když si to budete přát, mohu zničit vaše konkurenty pomocí nařízení a vládní regulace, pomocí kontrol a pokut, takže už je vám snad dostatečně jasné, že na celém světě nenajdete lepší investici než investici do politika na správném místě. Možná, že byste chtěl, aby ve vašem okolí byla postavena nová silnice nebo park nebo nějaká velká budova nebo...“

„Počkejte!“ zvolal Jonatan, který se chtěl pokusit zastavit tuto záplavu slov. „Jak mi můžete dát víc, než já dám vám?

Jste tak bohatá a štědrá?“

„Já a bohatá? Bože na nebesích, to ne!“ odvětila Vladana Hradní. „Nejsem bohatá, no, alespoň zatím ne. A štědrá? Dalo by se říci, že ano, ale samozřejmě, že to všechno nebudu platit ze svých peněz. Protože, víte, já spravuji a mám přístup k vládním penězům. To jsou peníze vybrané na daních. A je nepochybné, že s těmito zdroji mohu být velmi štědrá, obzvláště k těm správným lidem.“

Jonatan stále nerozuměl, co tím má na mysli. „Když si ale koupíte můj příspěvek a můj hlas, není to něco, no víte, něco jako, no uplácení?“

Ve tváři paní Hradní se objevil arogantní úsměv. „Budu k vám upřímná, můj drahý příteli.“ Položila mu ruku okolo ramen a přitáhla jej nepříjemně těsně ke svému boku. „Je to uplácení, ale když politik používá peníze ostatních lidí a ne peníze svoje, tak je to legální. Podobně je také protizákonné, když mi dáte peníze proto, abyste získal konkrétní politické výhody. Když to ovšem nazvete příspěvky na volební kampaň, pak je vše v pořádku.

Kdybyste ale stále nechtěl dát mi ty peníze přímo, můžete požádat nějakého svého přítele nebo příbuzného nebo kolegu z práce, aby mně nebo nějakému mému příbuznému za vás předal peníze, opce na akcie nebo něco jinak hodnotného, a to buď hned, nebo někdy později.“ Rychle se nadechla. „Teď už rozumíte?“

Jonatan zavrtěl hlavou. „Já mezi tím pořád nevidím žádný rozdíl. Myslím si stále, že uplácení lidí kvůli volebním hlasům a výhodám je pořád uplácení. A nezáleží na tom, o koho se jedná nebo čí to jsou peníze. Jestliže obsah zůstává stejný, nálepka na tom nic nezmění."

Vladana Hradní se na Jonatana shovívavě usmála a začala mu lichotit. „Můj drahý, předrahý příteli, musíte být trochu flexibilnější. Právě ta nálepka o všem rozhoduje. Jak se jmenujete? Už vám někdo někdy řekl, že máte úžasný profil?

Mohl byste se dostat vysoko, kdybyste se ucházel o nějaké místo ve vládní administrativě a byl přitom trochu flexibilnější v tomto ohledu. Jsem si jistá, že bych pro vás mohla najít nějaký pěkný post v mém úřadu poté, co budu znovuzvolena. No tak, určitě by se našlo něco, co by se vám líbilo, řekněte?"

Jonatan se však nevzdal své původní otázky a požadoval vysvětlení. „Co dostanete vy, když budete rozdávat peníze ostatních lidí? Můžete si ponechat peníze, které dostanete jako volební příspěvky?"

„Ach ano, část z nich použiji pro pokrytí mých výloh a už mám zajištěnou spoustu dobrých obchodů a pár zajímavých míst pro případ, kdybych z politiky odešla. Většinou mi ale ty peníze slouží k tomu, abych si mohla koupit uznání a důvěryhodnost nebo popularitu či lásku a obdiv, nebo dokonce místo v učebnicích historie. Kromě toho všeho získám také více hlasů!" chichotala se paní Hradní. „Hlasy představují moc a to je to, po čem toužím ze všeho nejvíc. Neznám nic lepšího než mít moc nad životy lidí, nad svobodou a majetkem každého na tomto ostrově. Dovedete si představit, jak mnoho lidí za mnou chodí? Chodí za mnou a já jim mohu dát menší nebo větší výhody a privilegia. A každá byť nepatrná daň a regulace představuje pro mne další a další vliv a moc. Mohu rozdávat komukoli, komu chci, příležitosti dostat něco za nic nebo se na někom přiživit.

Od svého dětství jsem nesnila o ničem jiném než o tomto vlivu.

I vy byste tohle všechno mohl mít!"

Jonatan se snažil vykroutit se z jejího nepříjemného sevření.

Nakonec se mu to podařilo, ale paní Hradní jej stále pevně držela za ruku. „Zcela jistě," řekl Jonatan, „je to skvělý obchod pro vás a vaše přátele. Nevadí to ale ostatním lidem, že za jejich peníze jsou kupovány hlasy, výhody, privilegia a politická moc?"

„Jistě, že vadí," odpověděla a zdvihla pyšně svou tučnou bradu. „Proto jsem se já také stala vůdcem reformy." Konečně paní Hradní Jonatana pustila a vymrštila vzhůru svou mohutnou ruku ověšenou šperky. „Po léta jsem připravovala nová pravidla, která by vyřešila problém peněz v politice. Vždy jsem tvrdila, že se jedná o krizi velkých rozměrů a získala jsem nemalý počet hlasů za svůj slib v reformě pokračovat." Udělala krátkou přestávku, uhladila si vlasy a pokračovala: „Naštěstí pro mě, vždy budu vědět o způsobech, jak tato má pravidla obejít, což bude dobré do té doby, dokud budou existovat výhody a privilegia, která budou na prodej."

Vladana Hradní se znovu zadívala na Jonatana a na jeho rozedrané šaty. „Vám nikdo nedá ani korunu, protože vy doposud například nemáte na prodej žádná privilegia a výhody. Tady existuje přímá úměra, je vám to jasné? Ale s vaším nevinným vzezřením a správnou podporou, kterou bych vám poskytla, novými šaty a stylovým účesem, bych určitě mohla zdvojnásobit obvyklé množství hlasů od těch, co volí poprvé.

Pak po deseti nebo dvaceti letech pečlivého vedení, no..., máte před sebou svět neomezených možností! Přijďte za mnou do Paláce lordů a uvidíme, co s tím budeme moci udělat." Při této poznámce paní Hradní zpozorovala skupinu pracujících, kteří se zoufale dívali na zabedněná okna opuštěné továrny na druhé straně ulice. Náhle ztratila o Jonatana veškerý zájem, obrátila se a odkráčela rychle hledat svou čerstvou kořist.

„Utrácení cizích peněz, s tím mohou být problémy," mumlal si Jonatan pod vousy.

I když tato slova mohla jen stěží zaslechnout, její uši zaregistrovaly nesouhlas nesoucí se vzduchem. Paní Hradní se zastavila, udělala krok zpět k Jonatanovi a zasmála se. „Řekl jste problémy? Cha! Je to skutečně jako brát bonbón dítěti. Co mi lidé nedají jako vyjádření své oddanosti a úcty, to si od nich půjčím. Já už budu dávno někde jinde a všichni na mne budou s láskou vzpomínat, když jejich děti budou muset splácet tyto dluhy."

11. kapitola - Smrt za nezákonné stříhání vlasů

Ve vedlejší ulici uviděl Jonatan policistu, který seděl na obrubníku a četl noviny. Policista byl o něco menší než Jonatan a nebyl ani o mnoho starší. Jonatan, který byl vychován k tomu, aby ctil strážce pořádku, byl potěšen přítomností mladého policisty v černé uniformě, po jehož boku se blyštila zbraň. Možná, že by se mohl zeptat policisty na to, jak se dostane do přístavu. Policista byl ponořen do čtení novin, a tak mu Jonatan mohl nahlédnout přes rameno a najednou jej udeřil do očí palcový titulek jedné zprávy „Lordi schválili trest smrti za nezákonné stříhání vlasů!“

„Trest smrti za stříhání vlasů?“ vykřikl Jonatan překvapeně.

Policista se zadíval vzhůru na Jonatana.

„Promiňte, prosím,“ řekl Jonatan, „nechtěl jsem vás vyrušit, ale když jsem viděl ten titulek, tak jsem se neovládl. Je to nějaká tisková chyba, tenhle trest pro holiče?“

„Podívejme se, o co tu jde.“ Muž začal citovat z článku:

„‚Rada lordů odsouhlasila trest smrti pro každého, kdo bude shledán, že stříhá vlasy bez patřičné licence.' Co je na tom tak zvláštního?“

„Není to poměrně přísný trest za takový malý prohřešek?“ zeptal se Jonatan zvědavě.

„Těžko,“ odpověděl policista. „Trest smrti je nejzazší hrozbou, která stojí za všemi zákony, bez ohledu na to, o jaký prohřešek se jedná.“

Jonatanovi se rozšířily panenky. „Určitě byste někomu neudělili trest smrti kvůli tomu, že stříhal vlasy bez licence?“

„Samozřejmě, že bychom to udělali,“ řekl policista a poklepal na svoji zbraň, „i když se to děje jen zřídka.“

„Proč?“

„Jak plyne čas, pohlíží se na každý zločin stále přísněji. To znamená, že trest se zvyšuje tím víc, čím více člověk odpírá se podřídit. Takže například, když si někdo přeje stříhat vlasy bez licence, bude mu udělena pokuta. Když odmítne zaplatit nebo když pokračuje ve stříhání vlasů bez licence, pak holič stojící mimo zákon bude uvězněn a dán za mříže. A poté,“ pronesl muž střízlivým tónem, „když se brání zatčení, tak jsou tito kriminální živli dále pokutováni, což se stupňuje až do přísného potrestání.“ Jeho tvář potemněla a muž se zamračil.

„Mohou být dokonce zastřeleni. Čím větší je jejich odpor, tím větší síla je proti nim použita.“

Tato ponurá řeč Jonatana skličovala. „Takže nejzazší hrozbou stojící za každým zákonem je skutečně smrt?“ Stále si udržujíc jistou naději, zkusil se Jonatan zeptat ještě jednou:

„Úřady se ale určitě uchylují k trestu smrti pouze v případech nejbrutálnějších zločinů, jako je například vražda nebo loupež!“

„Ne vždycky,“ řekl policista, „zákon upravuje ve velké míře také soukromý život a obchodní vztahy. Stovky zaměstnaneckých sdružení ochraňují své členy pomocí podobných licencí.

Tesaři, lékaři, klempíři, účetní, zedníci, právníci atd. Všichni nenávidí vetřelce.“

„A jak je licence ochraňují? zeptal se Jonatan.

„Množství licencí je omezené a způsob přijímání nováčků do těchto sdružení je přísně kontrolován. Tento postup odstraňuje nefér konkurenci těchto vetřelců, kteří mají pochybné nové myšlenky, přemrštěné nadšení, vyčerpávající efektivnost nebo vaz lámající ceny. Takovíto bezohlední konkurenti ohrožují tradice našich nejváženějších mistrů oboru.“

Jonatan se nevzdával, dokud nedostal jasnou odpověď.

„Chrání udělování licencí spotřebitele?“

„No ano, samozřejmě, to je to, co se tvrdí v tomto článku,“ řekl policista a zadíval se znovu do novin. „Licence vytvářejí monopolní postavení pro sdružení a cechy, takže ony pak mohou chránit spotřebitele, aby nemusel činit příliš mnoho rozhodnutí a nemusel volit mezi mnoha alternativami. Tady se říká, že členové těchto sdružení jsou zcela jistě dobří, takže žádné další rozhodování není třeba.“ Policista si hrdě poklepal na hruď a dodal: „A já dbám na vynucování těchto monopolů.“

„Je dobré mít monopoly?“ sondoval Jonatan.

Policista znovu odložil noviny. „Já vlastně nevím. Pouze vykonávám příkazy. Někdy vynucuji monopoly a někdy mi řeknou, abych je rozbíjel.“

„Co je tedy lepší? Monopoly, nebo konkurence?“

Policista pokrčil rameny. „To není má práce, abych o tom rozhodoval. Rada lordů ví, kdo spolupracuje a kdo ne. Rada mi řekne, na koho mám namířit svou zbraň."

Když viděl, jak sklesle Jonatan vypadal, policista se jej pokusil utěšit. „Ničeho se neboj, příteli. Jen málokdy vykonáváme trest smrti. Nikdo se o tom nechce příliš bavit. A jen málo lidí si troufne odporovat, protože vytrvale učíme poslušnosti Radě."

„Už jste někdy použil svou zbraň?" tázal se Jonatan a nervózně pozoroval pistoli.

„Proti těmto nezákonným praktikám?" zeptal se policista.

Nacvičeným pohybem vytáhl hladce revolver z koženého pouzdra a pohladil ústí zbraně z chladné oceli. „Jenom jednou."

Otevřel komoru, podíval se do hlavně, zavřel ji a začal ji obdivovat. „Je to jedna z nejdokonalejších zbraní na ostrově.

Rada nešetří úsilím, aby nám dala to nejlepší, abychom mohli vykonávat naše ušlechtilé poslání. Ano, tato zbraň a já jsme spojeni přísahou, že budeme bránit životy, svobodu a majetek všech lidí na ostrově. Dalo by se říci, že se také jeden o druhého dobře staráme."

„Kdy jste ji použil?" zeptal se Jonatan.

„Je zajímavé, že se ptáte," řekl a zamračil se. „Byl jsem už celý rok ve službě a nikdy jsem neměl příležitost ji použít. Až dnes ráno. Nějaká žena se rozlítila a začala ohrožovat demoliční četu. Říkala něco o tom, že chce zpátky svůj dům. Cha!

Jaká sobeckost."

Jonatanovi přestalo bít srdce. Byla to ta žena, kterou ráno potkal? Policista nezpozoroval Jonatanův starostlivý výraz ve tváři a pokračoval: „Byl jsem přivolán a pokoušel jsem se tu ženu přesvědčit, aby se vzdala. Dokumenty byly v naprostém pořádku. Dům měl být odstraněn, aby se vytvořilo místo pro Lidový park paní Vladany Hradní."

Jonatan mohl stěží promluvit. „Co se stalo?"

„Snažil jsem se s ní nějak dohodnout. Řekl jsem jí, že by se z toho mohla dostat pouze s malým trestem, kdyby šla se mnou dobrovolně. Když mi ale začala vyhrožovat a řekla mi, abych zmizel z jejího domu, majetku, který jí patří, bylo jasné, že se jedná o zjevný důkaz odporu. Jen si představte troufalost té ženy!"

„No ano," povzdechl si Jonatan. „Jaká troufalost."

Nějakou dobu bylo ticho. Policista v klidu četl, zatímco Jonatan stál zamyšleně a postrkoval špičkou nohy kámen. Poté se zeptal: „Může si člověk ve městě koupit takovouhle zbraň, jako máte vy?"

Policista otočil stránku a odpověděl: „To nepřipadá v úvahu, někdo by se mohl zranit."

12. kapitola - Knihovnické bitvy

Jak se Jonatan přibližoval k centru města, ruch na ulicích se zvětšoval. Dobře oblečení lidé, kteří se tvářili jako když o něčem intenzivně přemýšlejí, kráčeli po chodnících za svými cíli. Jonatan rychle prošel středem rozlehlého náměstí, kde náhle narazil na starého muže a mladou ženu, kteří se hlučně dohadovali. Kleli, hlasitě křičeli, mohutně mávali rukama a zuřivě poskakovali sem a tam. Jonatan se tedy připojil k malému hloučku kolemjdoucích, aby se dověděl, proč se ti dva tak hádají.

V okamžiku, kdy dorazila policie, aby je od sebe odtrhla, obrátil se Jonatan k útlé malé staré ženě, která stála vedle něj, a zeptal se: „Proč se ti lidé tak rozčilují?"

Žena odpověděla: „Tihle dva neurvalci na sebe křičí už roky, a to kvůli knihám v knihovně Rady. Ten muž si neustále stěžuje, že mnoho z těch knih je plných sexu a nemorálností. Chce, aby tyto knihy byly z knihovny odvezeny a spáleny. Ona na to reaguje tak, že jej nazývá nabubřelým puritánem."

„A ona chce ty knihy číst?" vpadnul ženě do řeči Jonatan.

„Ne tak docela," zasmál se vysoký muž postávající vedle, který držel za ruku malé děvčátko. „Její výhrady jsou podobné těm jeho, i když se týkají jiných knih. Ona tvrdí, že mnohé knihy v knihovně jsou sexisticky a rasově zabarvené."

„Tati, tati, co je to rasově zabarvené?" žadonila holčička a tahala muže za nohavici.

„Moment drahoušku. Jak jsem řekl," pokračoval muž, „ta žena požaduje, aby tyto sexistické a

rasistické knihy byly vyhozeny a aby místo nich knihovna nakoupila knihy, jejichž seznam sama připravila."

Policie zatím oba účastníky hádky zadržela a vlekla je ulicí dolů. Jonatan zakroutil hlavou a povzdechl si: „Předpokládám, že je policie zadržela kvůli jejich výtržnosti?"

„Ale vůbec ne," smála se žena. „Oba dva byli zatčeni, protože odmítli zaplatit knihovní daň. Podle zákona musí každý platit za všechny knihy, ať se mu líbí nebo ne."

„Skutečně?" řekl Jonatan. „Proč jim policie jednoduše nedovolí, aby si ponechali své peníze, kterými by poté mohli podpořit ty knihovny, které by si vybrali? Pak by platili jenom za to, co se jim samotným líbí."

„Pak by si ale má dcera nemohla dovolit chodit do knihovny," řekl muž a podal své malé holčičce velký červenobílý kornout bonbónů.

„Moment pane," řekla stará žena a zadívala se nesouhlasně na kornout bonbónů. „Není duchovní potrava vaší dcery stejně důležitá jako potrava pro její žaludek?"

„Na co narážíte?" odpověděl muž, který chtěl bránit svou dceru. Jeho dcera zatím zvládla zašpinit si bonbóny své šaty.

Žena chvíli mlčela a zadívala se zamyšleně do její tváře.

„Před mnoha lety jsme měli spoustu různých knihoven, do kterých jsme se mohli zapsat. Lidé si mohli vybrat knihovnu, kterou chtěli a platili pouze té knihovně, která se jim líbila.

Každý vždy ročně zaplatil malý poplatek, ale to nikomu nevadilo.

Knihovny mezi sebou také soutěžily o členy, a tak se snažily mít nejlepší knihy a personál, nejvhodnější otvírací hodiny a nejpříhodnější umístění. Některé dokonce měly rozvážku knih až do zákazníkova domu. Když lidé platili za svou volbu, členství v knihovně bylo jejich oceňovanou prioritou, toho si vážili více než sladkostí!" dodala káravě. „Pak Rada lordů prohlásila, že knihovny jsou pro společnost natolik důležité, že by lidé neměli za jejich používání platit. Takže Rada lordů postavila velkou knihovnu a otevřela ji zdarma pro veřejnost. Byli najati tři knihovníci za speciální vysokou mzdu a dělali práci, kterou dříve zvládl pouze jeden. Otevírací hodiny byly omezeny, ale knihovna Rady byla stále populární, protože byla zdarma.

Krátce na to knihovny, které žily z pří-spěvků čtenářů, ztratily své zákazníky a zkrachovaly."

„Lordi otevřeli knihovnu zdarma?" opakoval Jonatan. „Myslel jsem ale, že jste říkali, že každý musí platit speciální knihovní daň?"

„To je pravda. Je ale zvykem říkat, že zařízení Rady jsou přístupná zdarma, i když jsou lidé nuceni za ně platit. Je to mnohem... civilizovanější," pronesla ironicky.

Vysoký muž vytrvale oponoval: „V životě jsem neslyšel o nějakých knihovnách, které by žily z příspěvků čtenářů!"

„To je jasné, že jste to neslyšel," opáčila stará žena.

„Knihovna Rady už existuje tak dlouho, že si ani neumíte představit něco jiného."

„Moment, moment!" zvolal muž. „Kritizujete knihovní daň?

Jestliže mají lordi poskytovat hodnotné služby, lidé musí být nuceni platit."

„Asi zase tak hodnotné nebudou, když je kvůli nim třeba používat sílu," řekla žena.

„Ne každý ví, co je pro něj dobré, a jiní si to zase nemohou dovolit," prohlásil muž. „Inteligentní lidé vědí, že knihy, které jsou poskytovány zdarma, tvoří svobodnou společnost. A daně dokáží rozložit finanční zátěž, aby každý platil svůj spravedlivý podíl. Jinak by si jedni užívali něčeho, za co platí jiní!"

„To, co říkáte, se děje mnohem více s vaší knihovní daní," ostře odvětila žena. „Ti, kteří používají knihovnu a kteří si dokážou zařídit výjimku z daně, si užívají něčeho, za co neplatí.

Co má tohle společného se spravedlností? Zkuste si odpovědět na otázku, kdo má v Radě lordů větší vliv: bohatý člověk, který se s lordy přátelí, nebo chudý člověk, který si nemůže dovolit zaplatit za vypůjčení knihy?"

Muž táhl svou dceru za sebou a odvětil rozhněvaně: „Jakou volbu knihoven byste si představovala vy? Chcete si vybírat knihovnu, kde se za půjčení platí a kde se mohou vyskytovat knihy zaujaté proti nějaké skupině ve společnosti?"

„Nemůžete se vyhnout tomu, že někdo projeví názor, který se druhému nebude líbit!" křičela žena a

nakláněla se k jeho obličeji. „Proč si myslíte, že se tady před chvílí hádali ti dva lidé? Chcete, aby ti šašci v Radě lordů rozhodovali o tom, jaký názor na nejrůznější věci máte mít?“

„Kdo je podle vás ten šašek?“ zaútočil muž a zlehka strčil do staré ženy. „Když se vám to nelíbí, tak proč jednoduše neodjedete z tohoto ostrova!“

„Vy nestoudný darebáku!“ odvětila žena. Zatímco ti dva na sebe křičeli, malá holčička se rozplakala a někdo přivolal policii. Jonatan se proplížil kolem nich a rozhodl se uchýlit do klidu a ticha nedaleké knihovny.

13. kapitola - Nic proti tomu

Budovy obklopující knihovnu byly postaveny minimálně do výše dvou pater a měly impozantní kamenné fasády. Dav poněkud nóbl lidí se shromáždil u vchodu. Lidé trpělivě vyčkávali a snažili se nevšímat si hádky, ke které došlo za nimi na náměstí. Když se Jonatan připojil k této skupině, všiml si velkých bronzových písmen nade dveřmi, která tvořila nápis:

„Lidová knihovna paní Vladany Hradní.“

Návštěvníci, kteří stáli vzadu, natahovali krky, aby viděli přes hlavy těch, kteří stáli před nimi. Hlasitě reagovali na to, co viděli. „Nádherné,“ šeptali jedni. „Úžasné,“ volali ostatní.

Jelikož byl Jonatan hbitý a hubený, protáhl se mezi lidmi a dostal se až k pultu u vchodu. „Co ti lidé považují za tak nádherné a úžasné?“ zeptal se muže, který seděl za přepážkou.

„Pšššt!“ pokáral jej knihovník přísně. „Prosím, nemluvte tak nahlas.“ Muž poklepal na hromádku kartiček a položil je opatrně před něj. Sklonil se k Jonatanovi a podíval se na něj přes brýle. „Tohle jsou úředníci z Komise pro umění, kterou ustavila Rada lordů. Zrovna otevřeli veřejnou výstavu nově získaných exponátů z naší umělecké sbírky.“

„To je zajímavé,“ řekl Jonatan tiše a natáhl krk, aby zahlédl něco z té nádhery. Pak řekl: „Líbí se mi kvalitní umění, kde jsou ta díla? Musí být velmi malá, nic nevidím.“

„To záleží,“ řekl knihovník a pokrčil nos. „Někteří by řekli, že jsou velmi rozsáhlá. To je právě to krásné na tomto kusu.

Nese název Prázdnota v letu.“

„Já ale nic nevidím,“ pronesl Jonatan, který se mračil, jak zíral na bílou zeď proti vchodu.

„To je právě ono. Úžasné, že?“ Knihovník hleděl do prostoru s nepřítomným, zasněným výrazem. „Tohle Nic zachycuje plnou esenci ducha lidského boje za onen povznášející pocit vědomí toho, který člověk cítí pouze tehdy, když je v protikladu k plnější vřelosti jemnějších barev s hmatatelným vědomím naší vnitřní podstaty. Nic umožňuje každému plně zažít to nejlepší ze své představivosti.“

Jonatan zmateně zakroutil hlavou a zeptal se roztrpčeným hlasem: „Takže tam nic není? Jak Nic může být umění?“

„Proč? To je přesně to, co jej činí nejegalitárnějším výrazem umění. Komise pro umění pořádá řádně organizovanou loterii, která rozhoduje o výběru,“ odpověděl knihovník.

„Loterii? K tomu, aby vybrala umění?“ ptal se udiveně Jonatan.

„Proč loterii?“

„Kdysi tento výběr dělala Rada pro umění,“ odpověděl muž.

Nejprve byla Rada kritizována za to, že upřednostňuje svůj vlastní vkus nebo vkus svých přátel. Poté byla obviněna z censurování umění, které se jim nelíbí. Protože obyčejní lidé platili toto rozhodování podle vkusu Rady ze svých daní, lidé si stěžovali na její elitářství.“

„A co zvolit jinou Radu?“ doporučoval Jonatan.

„Ach ano, to jsme zkoušeli mnohokrát. Ti, co se do Rady nedostali, ale nikdy nesouhlasili s těmi, co v ní zasedali. Takže nakonec byl celý tento nápad s Radou odmítnut. Všichni nakonec souhlasili s tím, že loterie je jedinou subjektivně objektivní metodou. Každý se mohl zúčastnit a také téměř každý to udělal. Rada lordů učinila odměnu tak velkou, jak to jen šlo, a každé dílo se kvalifikovalo. Prázdnota letu byla vylosována zrovna dnes ráno.“

Jonatan jej přerušil: „Proč radši nenechat, aby si každý koupil to umění, které se mu líbí, než aby všichni museli platit daně a za získané peníze se koupilo to, co je vylosováno? Pak by si každý mohl

koupit to, co by chtěl.“

„Cože!“ zvolal knihovník. „Někteří sobečtí jedinci by si pak třeba nic nekoupili a jiní zase mohou mít špatný vkus. To nepřipadá v úvahu. Lordi musí ukázat, že podporují umění!“

Ještě jednou se zadíval na Prázdnotu letu, složil si ruce na prsa a na jeho tváři se objevil neurčitý pohled. „Hezký výběr, nemyslíte?

Prázdno má tu výhodu, že nepřeplní vchod knihovny a zároveň chrání životní prostředí. Navíc,“ pokračoval šťastně, „si nikdo nemůže stěžovat na uměleckou hodnotu nebo estetický styl tohoto skvostu. To se snad nemůže dotknout nikoho, je to tak, že?“

14. kapitola Pavilon zvláštních zájmů

Když Jonatan opouštěl knihovnu a z jejích schodů se upřeně díval na dav na náměstí, nebe již zahalil soumrak. Potěšilo jej, že se západem slunce náměstí ožilo. Stále více a více lidí proudilo ke konci náměstí, kde se za knihovnou rozprostíralo nádherné šapitó. Bylo to něco tak úžasného, že ze samého nadšení Jonatan zapomněl i na svůj stesk po domově.

Lákán světly a zvuky, vcházel Jonatan do tohoto nádherného stanu. Nad svou hlavou spatřil barevný nápis: „Pavilon zvláštních zájmů“.

Nějaká žena v černo-červených pruhovaných punčochách vyskočila z davu a zvolala na ostatní: „Poslyšte, poslyšte.

Vstupte do Pavilonu zvláštních zájmů. Uvidíte, co jste ještě neviděli. Uslyšíte, co jste ještě neslyšeli.“ Zahlédla Jonatana, jehož oči se překvapením rozšířily, a chytla jej za ruku.

„Každý je vítězem, mladý muži.“

„A co to všechno stojí?“ zeptal se Jonatan.

„Zaplatíš pouhých 10 kaynů a můžeš odsud odejít se skvělou cenou!“ odpověděla. Žena se náhle otočila na podpatku a učinila rozmáchlé gesto směrem k davu. „Slyšte, slyšte, Pavilon zvláštních zájmů vám umožní zbohatnout!“

Protože Jonatan neměl dost peněz, počkal, až se žena začne věnovat ostatním, a poté se proplížil okolo, dostal se ke stanu a zvedl jeho kraj, aby mohl nahlédnout dovnitř. Uviděl biletáře, kteří směrovali návštěvníky ke křeslům, která byla uspořádána do velkého kruhu. Deset návštěvníků stálo v očekávání za svými křesly. Světla uhasla, zahřměly bubny a skryté trumpety zahrály fanfáry. Zářivé světlo objevilo pohledného muže, který měl na sobě lesklý černý oblek a hedvábný klobouk. Muž vešel do kruhu deseti návštěvníků a hluboce se uklonil.

„Dobrý večer,“ řekl muž. „Jsem Hlavní politik! Dnes večer se stane vás deset šťastných vítězi naší pozoruhodné hry. Všichni z vás zvítězí. Všichni z vás budou odsud odcházet šťastnější, než jste byli, když jste sem vcházeli. Prosím, posaďte se.“

Když toto pronesl a rychle pokynul rukou, přišel Hlavní politik ke každému z deseti účastníků hry sedících v kruhu a vybral od něj 1 kayn. Nikdo ani nezaváhal a všichni mu dali své peníze.

Poté se pohledný muž široce usmál a pravil: „Nyní uvidíte, jaké odměny se vám dostane.“ A z ničeho nic vhodil 5 kaynů do klína jednoho z účastníků. Šťastný příjemce peněz vykřikl radostí a ze samého štěstí vyskočil ze svého křesla.

„Nebudete jediným vítězem,“ prohlásil Hlavní politik. A tak se také stalo. Desetkrát obešel Hlavní politik kruh a pokaždé vybral po kaynu od každého účastníka. Po každém kole vhodil 5

kaynů do klína jednoho z účastníků, který se vždy rozzářil štěstím.

Když jásot ustal a účastníci hry se začali pomalu rozcházet, utíkal Jonatan k východu ze stanu, aby se přesvědčil, že každý je skutečně šťastný. Žena v pruhovaných punčochách, která postávala u východu, zastavila jednoho z účastníků soutěže a zeptala se ho: „Líbilo se vám to?“

„No jistě!“ řekl muž a široce vycenil zuby. „Bylo to skvělé!“

„Nemohu se dočkat, až to řeknu svým přátelům,“ řekl druhý.

„Určitě ještě někdy přijdu.“

Poté dodal další z nadšených účastníků: „Ano, bylo to skvělé.

Každý vyhrál cenu 5 kaynů!“

Jonatan si zamyšleně prohlížel rozcházející se skupinu. Žena v pruhovaných punčochách se obrátila na Hlavního politika, který kynul lidem na rozloučenou, a tiše řekla: „Ano, a nejšťastnější ze všech jsme my. Získali jsme 50 kaynů a těm-hle hlupákům to ještě udělalo radost! Myslím, že bychom měli příští rok požádat Radu lordů, aby schválila zákon, který by přikazoval všem, aby se hry zúčastnili!“

A v tom okamžiku našel Jonatana šlachovitý biletář a chytil ho za límec. „Co tady děláš, uličníku. Viděl jsem tě, jak se snažíš zezadu nahlížet do stanu. Myslel sis, že by sis mohl užívat zadarmo?“

„Promiňte prosím,“ řekl Jonatan a snažil se vykroutit z mužova sevření. „Nevěděl jsem, že se musí platit, i když se člověk jenom dívá. A tamhleta milá dáma o tom tak pěkně vyprávěla..., a já jsem neměl žádné peníze, které bych mohl postrádat a...“

Žena se najednou ohlédla na Jonatana, jak zápasí s biletářem a zamračila se: „Zaplatil?“ a pak se na její tváři z nenadání objevil úsměv. „Nechte ho být,“ řekla. „Je to hodný hoch.

Líbilo se ti představení, je to tak?“

„A...ano madam,“ řekl Jonatan a prudce přikyvoval.

„No dobrá. Jak by se ti líbilo vydělat si snadno nějaké peníze?

Buď budeš souhlasit,“ její hlas zazněl hrozivě, „nebo tě předám strážníkům, kteří tady dohlížejí na pořádek.“

„To by bylo skvělé,“ řekl Jonatan nejistě. „Co chcete, abych udělal?“

„Je to velmi jednoduché,“ pronesla opět sladce. „Projdeš se jenom tady v okolí pavilonu dnes večer, rozvěsíš tyhle letáky a budeš každému říkat, kolik legrace si u nás v pavilonu užijí.

Tady máš hned jeden kayn a za každého člověka, který sem přijde s letákem v ruce, dostaneš další. Tak a teď už jdi a doufám, že mne nezklameš.“

Když už si Jonatan házel tašku s letáky přes rameno, ještě řekla: „Ještě jedna věc. Dnes večer po skončení programu napíšu zprávu o tvých výdělcích. První věcí, kterou zítra ráno musíš udělat, je odnést polovinu svého výdělku do paláce a zaplatit daň.“

„Daň?“ opakoval Jonatan. „A na co?“

„Lordi požadují část tvých výdělků.“

Jonatan dodal nadějně: „Myslím, že bych pracoval pilněji, kdybych věděl, že nenapíšete tu zprávu, ve které nahlásíte mé příjmy. Možná bych toho zvládl až dvakrát víc.“

„Lordi jsou si vědomi toho, že se lidé snaží skrývat své výdělky, a tak mají všude své špehy, kteří nás sledují. Měli bychom velké problémy a mohli by náš pavilon i zavřít,“ řekla žena. „Takže si nestěžuj. Všichni musíme platit za své hříchy.“

„Hříchy?“ opakoval Jonatan.

„Ach ano. Daně trestají hříšníky. Daň z tabáku trestá ty, co kouří, daň z alkoholu trestá ty, co pijí, a daň z příjmu trestá ty, co pracují. Jejich ideálem,“ uchechtla se žena a šťouchla loktem pod žebra biletáře, „je zdravý člověk, který nic nedělá a zahálí. Tak pusť se do toho, hochu!“

15. kapitola - Santa Klaus

Město postupně utichlo. Žena v pruhovaných punčochách zaplatila Jonatanovi více než padesát kaynů za účastníky hry, kteří se dostavili díky letáčkům, které Jonatan roznášel. Byla tak potěšena, že našla někoho, kdo bral svou práci vážně, že požádala Jonatana, aby přišel druhého dne ráno do práce znovu. Jonatan souhlasil, že když bude moci, tak ráno zase přijde, opustil pavilon a začal se pídit po nějaké měkké posteli, kde by strávil noc. Netušil, kam by se měl obrátit, a tak bez cíle bloudil ulicemi. Pod lampou, která vrhala mdlé světlo, se najednou před Jonatanem objevil starý muž v noční košili.

Starý muž nakukoval přes špičky střech domů, které lemovaly ulici.

Jonatan byl zvědavý, co se děje, přistoupil k muži a zeptal se: „Na co se to díváte?“

„Na střechu tamhletoho domu,“ zašeptal starý muž a ukázal do tmy. „Vidíš toho tlustého muže oblečeného v červeno-bílomodrých šatech s modrým ptákem a rudou růží na klopě? Jeho pytel s lupem je větší pokaždé, když navštíví další dům.“

Jonatan se podíval směrem, kterým ukazoval muž. Nejasný stín se drápal přes šindelovou střechu dalšího z domů. „Proč...

Ano!“ zakřičel. „Vidím ho. Proč neztropíte poplach a nevarujete lidi, kteří tam žijí?“

„Ale ne, to já nikdy nedělám,“ zachvěl se muž. „Santa Klaus je známý svou zlobou a zatočí tvrdě s každým, kdo se mu postaví do cesty.“

„Vy ho znáte?“ ohradil se Jonatan. „Ale...“

„Pššššt! Ne tak nahlas,“ řekl muž a přiložil si ukazovák na ústa. „Santa Klaus se rád vrací k těm, kteří dělají příliš hluku.

Mnozí lidé předstírají, že spí během této děsivé noci, i když je v podstatě nemožné přehlížet porušení vašeho soukromí.“

Jonatan ztišil svůj hlas a naklonil se směrem k muži. „Já tomu nerozumím. Proč každý raději zavírá oči, když jej okrádají?“

„Lidé zůstávají zticha během této jediné noci na konci března,“ vysvětloval muž. „Jinak by mohli přijít o to vzrušení, že dostanou na vánoce nějaké drobnosti a jiné dárky od Santa Klause, který obdarovává lidi ve všech domech.“

„A tak,“ řekl Jonatan a bylo vidět, že si oddechl. „Takže Santa Klaus všechno zase vrací?“

„Kéž by! Ale lidé si rádi představují, že je tomu tak. Zkouším zůstávat vzhůru, abych viděl, co si přesně bere a co nám pak vrací. Řekl bych, je to takový můj koníček. Podle mých výpočtů si Santa Klaus většinu toho, co sebere, nechá pro sebe a své nohsledy a několik vyvolených domácností ve městě. Ale,“ řekl starý muž a sevřel ruce v pěst, „Santa Klaus si dává pozor na to, aby každému dal alespoň něco, a tak ho potěšil. A proto každý dělá na konci března, když zase přichází, že spí, a nechá jej, aby si odnesl, co chce.“

„Já tomu pořád nerozumím,“ řekl Jonatan. „Proč lidé nezůstanou vzhůru, nenahlásí zloděje a nezůstane jim, co jim patří?

Pak by si sami mohli koupit i ty drobnosti a jiné cetky, které by chtěli, a dát je, komu by uznali za vhodné.“

Starý muž se usmál a zakroutil hlavou, když viděl, že Jonatan stále nemůže pochopit, o co se zde jedná. „Santa Klaus je skutečně tím, na co všichni v dětství věří. Samozřejmě, že rodiče učili děti, že dárky se zázračně snášejí z nebe a nikoho to nic nestojí.“

Když viděl, jak je Jonatan přepadlý, starý muž řekl: „Vypadá to, žes měl skutečně perný den. Pojď dovnitř do tepla, hochu.

Hledáš nocleh?“

Jonatan rád přijal tuto nabídku. Starý muž představil Jonatana své ženě, která mu rychle přinesla šálek horké čokolády a něco malého k snědku. Když to Jonatan všechno spořádal, natáhl se na pohovku, kterou mu zatím staří manželé připravili ke spaní. Starý muž si zapálil dlouhou dýmku a opřel se do polštářů svého houpacího křesla.

Jonatan se uvelebil na pohovce a zeptal se: „Jak se tahle tradice vlastně vyvinula?“

„Mívali jsme svátky zvané Vánoce, jejichž součástí byl i Boží HOD. Bývaly to nejkrásnější svátky v roce. Byly to náboženské svátky, při kterých se lidé veselili a dávali si dárky. Všem se to tak líbilo, že Rada lordů rozhodla, že je to příliš důležité na to, aby byly svátky ponechány bezuzdné spontánnosti a chaotickému oslavování. Proto si je přivlastnila, aby je mohla „správně“ pořádat.“ Tón jeho hlasu lehce odrážel vnitřní nesouhlas. „Nejdříve musely být odstraněny nepatřičné náboženské symboly. Lordi proto oficiálně přejmenovali část svátků na Den státních vý-HOD. A oblíbené mýtické dávání dárků bylo přisouzeno Santa Klausovi, který své dárky platí z vy-braných daní.“

Starý muž se na chvíli odmlčel, zabafal z dýmky a nacpal ji tabákem. Poté pokračoval: „Formuláře k vánoční dani musí teď být předloženy ve třech kopiích Úřadu dobré vůle. Úřad pak rozhodne o potřebné štědrosti pro každého daňového poplatníka, která se odvíjí od vzorce, který stanoví Rada lordů. To, cos zrovna viděl, bylo březnové vybírání daní.“

„Pak přijde na řadu Úřad pro otázky dobrého a špatného chování. Za pomoci účetních morálky musí být vyplněny formuláře, ve kterých je do nejmenších podrobností vylíčeno dobré a špatné chování každého jedince během roku. Úřad zaměstnává armády úředníků a vyšetřovatelů, kteří se zabývají prověřováním zásluh těch, kteří o dárky žádají.“

„Nakonec určí Komise pro dobrý vkus standardní velikost, barvy a formu přípustných dárkových

kolekcí a sepíše smlouvu s předem vybraným výrobcem, jenž má správné politické vazby. Poté každý, bez jakékoli diskriminace, dostane vládou vydané vánoční ozdoby, kterými si vyzdobí dům. O Vánocích je povolána milice, aby zpívala správné sváteční písně."

V tomto okamžiku unavený Jonatan usnul. Starý muž mu přehodil deku přes ramena a spolu s manželkou mu zašeptali do ucha: „Veselé Vánoce a štědrý balíček státních vý-HOD!"

16. kapitola - Pohádka o želvě a zajíci

Jonatanovi se zdálo o ženě z Pavilonu zájmových skupin.

Neustále mu předávala peníze a poté mu je zase brala. Znovu a znovu mu nejdříve zaplatila a poté jej o ně zase připravila.

Najednou se Jonatan probudil a celý se roztřásl. Vzpomněl si totiž, že musí jít nahlásit svůj výdělek daňovým úředníkům.

Starý muž si zrovna mazal k snídani rohlík marmeládou, když do místnosti zvesela vešlo malé děvčátko. Muž představil děvče jako svou vnučku Lucii, která tady je na pár dnů na návštěvě. Zatímco Jonatan hltal svou snídani, děvče poskakovalo kolem a snažilo se pořádně si obléci ponožky, přičemž mělo každou jinou. „Babi, přečti mi tu pohádku ještě jednou," prosila.

„Kterou drahoušku?"

„Tu, co mám nejraději, o želvě a zajíci. Ty obrázky jsou tak pěkné," zářila Lucie.

„Tak dobrá," řekla babička a vzala ze skříně knihu, kterou měla na dosah ruky. Posadila se vedle drobné Lucie a začala:

„To bylo jednou..."

„Ne, tak to není, babi. ‚Před mnoha lety...'", přerušila ji holčička.

Babička se pousmála a pokračovala: „Před mnoha lety žili byli želva a zajíc. Oba byli listonoši, kteří roznášeli dopisy do všech domů ve své malé zvířecí vesnici. Želva, jejíž uši byly mnohem lepší než její nohy, jednou zaslechla, jak dva sousedé chválí zajíce proto, že je při roznášce dopisů velmi rychlý.

Během pár hodin dokázal doručit to, co jiným trvalo i několik dnů. Podrážděna tímto pohrdáním svými službami se želva přišourala blíže a zapojila se do hovoru.

‚Zajíci,' řekla želva skoro tak pomalu, jak se pohybovala, ‚vsadím se, že během jednoho týdne získám více zákazníků než ty. Sázím na to svou reputaci.' Zajíce tato nabídka vyburcovala. ‚Tvá reputace. Ha! S tím, co si o tobě každý myslí, se snad nemůžeš ani sázet,' vykřikl zajíc. ‚No, nevadí, to je tvoje věc. Beru tu sázku.' Sousedé posměšně pronesli, že pomalá želva nemá žádnou šanci. Všichni souhlasili, že se na tomto místě za týden sejdou a určí vítěze.

Zajíc tryskem odběhl, aby se na soutěž dobře připravil, zatímco želva zůstala ještě pěknou chvíli v klidu na místě.

Nakonec se ale také otočila a pomalu odešla.

Zajíc rozvěsil všude po okolí oznámení, že dále snižuje své již tak nízké ceny, a to na méně než polovinu v porovnání s cenami, které si účtovala želva. Zásilky budou od nynějška doručovány dvakrát denně a sice o víkendech i svátcích. Když zajíc míjel domky zvoníc na zvonek, zvířata mu předávala dopisy, kupovala od něj známky a ostatní drobné zboží, a dokonce jim pomáhal na místě balit a převažovat balíky. Za malý poplatek slíbil donést zásilku v kteroukoli denní i noční hodinu.

A zcela zadarmo přidával každému úsměv a vlídné slovo.

Protože byl výkonný, nápaditý a vlídný, seznam jeho zákazníků se rychle rozrůstal.

Želvu za celý týden nikdo ani nezahlédl. Jist si svým vítězstvím, připelášil zajíc po týdnu na smluvené místo. Ke svému překvapení tam uviděl želvu, která už na něj čekala. ‚Je mi líto, zajíci', řekla ospale želva. ‚Zatímco ses honil od domu k domu, mně stačilo doručit jediný dopis.' Želva předala zajíci dopis a tužku: ‚Tady dole to podepiš'.

‚Co je to?' zeptal se zajíc.

‚Náš král mne - želvu - jmenoval Dvorním doručovatelem a pověřil mne, abych roznášela všechny dopisy v zemi. Je mi líto, zajíci, ale musíš s doručováním přestat a dál už žádné zásilky neroznášet.' ‚To přece není možné,' rozčiloval se zajíc a vzteky dupal zadníma nohama. ‚To není spravedlivé.' ‚To samé

řekl i král,' odpověděla želva. ‚Je nespravedlivé, aby někteří dostávali lepší služby než ostatní. Takže mi udělil exklusivní monopol, abych zajistila stejnou kvalitu služeb pro všechny.' Zajíc se rozzlobeně želvy dotázal: ‚Jak jsi ho přiměla, aby to udělal? Cos mu za to nabídla?' Želva se nedokázala usmát, ale podařilo se jí alespoň zakřivit jednu šupinu na kraji úst. ‚Ujistila jsem krále, že bude moci posílat všechny své zásilky zcela zdarma. A samozřejmě, když bude veškerá korespondence v říši procházet rukama náležitě oddané osoby, bude pro něj mnohem jednodušší dohlížet na chování nejrůznějších podvratných živlů. Když tu a tam ztratím nějaký ten dopis, kdo by si stěžoval?' ‚Vždycky jsi ale mrhala penězi při doručování zásilek!' prohlásil rozzlobeně zajíc. ‚Kdo to zaplatí?' ‚Král stanoví takové ceny, aby mi zajistil zisk. A kdyby náhodou lidé přestali posílat dopisy, moje ztráty budou zaplaceny z daní. Za nějakou dobu si nikdo ani nevzpomene, že jsem kdy měla nějakého konkurenta.'" Babička zdvihla hlavu a dodala:

„A to je konec."

„Z příběhu plyne poučení," četla dále babička, „že se vždy můžeš obrátit na úřad, když máš nějaký konkrétní problém."

Malá Lucie opakovala: „Vždy se můžeš obrátit na úřad, když máš nějaký konkrétní problém. Budu si to pamatovat, babi."

„To ne, drahá. To tady jenom píší v knize. Bude lepší, když na to poučení přijdeš sama."

„Přijít na poučení a sama?"

„No ano, drahá."

„Mohou zvířata mluvit?"

„Nemluví naším jazykem, dítě. To je jenom pohádka."

Jonatan dojedl a poděkoval oběma starým lidem za jejich laskavou pohostinnost. „Kdybys někdy něco potřeboval, obrať se na nás, jako kdybychom byli tvoji babička a děda," řekl starý muž a otevřel Jonatanovi dveře. Všichni vyšli na verandu, aby dali Jonatanovi sbohem.

17. kapitola - Rada pro správnou skladbu potravy

S hlavou stále plnou příhody o zajíci a želvě se Jonatan ještě zeptal na cestu k paláci. Stará žena mu položila ruku na rameno a řekla obezřetně: „Prosím tě, Jonatane, neříkej nikomu o jídle, které jsme podávali. Nemáme na to povolení."

„Cože?" opáčil Jonatan. „Vy potřebujete povolení k tomu, abyste mohli podávat jídlo?"

„Ve městě ano," odpověděla žena. „A mohli bychom z toho mít značné problémy, kdyby se úřady dověděly, že podáváme jídlo bez toho, aniž bychom měli povolení."

„K čemu je to povolení?"

„Je to proto, aby byl zajištěn určitý standard jídla pro všechny. Před lety byli lidé zvyklí nakupovat jídlo od pouličních prodavačů, jedli v malých hospůdkách na nárožích, vybraných restauracích nebo nakoupili v obchodech a poté si mohli jídlo sami doma zcela legálně upravovat. Rada lordů tvrdila, že je nespravedlivé, aby někteří lidé měli lepší jídlo než ostatní.

Takže byly zákonem vytvořeny politické restaurace, kde každý z města může zadarmo dostat standardní jídlo."

„Zas až tak zadarmo to samozřejmě nebylo," řekl muž a vyndal z kapsy peněženku, kterou zamával Jonatanovi před nosem.

„Cena jednoho jídla je samozřejmě mnohem vyšší, než kdy byla, nikdo ovšem neplatí při odchodu z restaurace. Vše se platí z daní. Protože člověk musel platit za návštěvu politických restaurací tak jako tak, mnozí lidé přestali chodit do soukromých restaurací, protože tam musí platit ještě jednou.

A jelikož těmto restauracím ubylo zákazníků, kteří by je udržovali při životě, jejich majitelé museli zvýšit ceny. Pár jich přežilo díky hrstce bohatých zákazníků nebo díky tomu, že začaly vařit pro lidi, kteří z náboženských důvodů musí dodržovat zvláštní režim stravy, většina jich ale zkrachovala."

„Proč by někdo platil za jídlo, když může jít zadarmo do politické restaurace?" divil se Jonatan.

Žena se zasmála. „Protože politické restaurace jsou otřesné - včetně kuchařů, jídla, atmosféry atd.! Špatné kuchaře nikdo nikdy z těchto restaurací nevyhodí. Jejich cech je příliš silný.

A skutečně dobrý kuchař se pouze zřídka dočká odměny, protože špatní kuchaři mu začnou závidět.

Morálka je špatná.

Jídlo je nemastné neslané a navíc Rada pro správnou skladbu potravy rozhoduje o jídelníčku.“

„To je na tom to nejhorší,“ pronesl starý muž. „Snaží se uspokojit své přátele a nikdo pak není nikdy spokojen. Měl jsi vidět, k jakým bojům došlo kvůli chlebu a bramborám. O chlebu a bramborách se diskutovalo celá desetiletí. Poté těstovinová lobby zorganizovala kampaň za špagety a rýži. Pamatuješ na to?“ řekl a kývl na svou ženu. „Když milovníci špaget konečně získali podporu lidí v Radě, bylo to naposledy, kdy jsme slyšeli o chlebu a bramborách.“

Lucie se zašklebila. Vykukujíc zpoza babiččiny sukně řekla otráveně: „Nesnáším špagety, babi.“

„Radši je jez, drahá. Nebo si tě najdou lidé z Úřadu pro výživu.“

„Úřad pro výživu, co je to?“ zeptal se Jonatan.

„Pšššt!“ sykl muž a dal si prst před ústa.

Podíval se Jonatanovi přes rameno, poté dolů ulicí, aby zjistil, zda se někdo nedívá. „Ti, kdo se snaží vyhnout se politicky schváleným jídlům, obyčejně padnou do spárů Úřadu pro výživu. Děti jim říkají výživáci. Tito úředníci pečlivě dohlížejí na účast lidí při jídle a nahánějí každého, kdo se neukáže. Lidé, kteří se takto prohřešili, jsou umístěni do speciálních detenčních restaurací k nucenému výkrmu.“

Lucie se otřásla hrůzou. „Nemohli bychom přece jen raději jíst doma? Babiččina jídla jsou nejlepší ze všech.“

„To není povolené, drahoušku,“ řekla babička a pohladila Lucii po vlasech. „Pár lidí má speciální povolení, ale já s dědečkem na to nemáme potřebnou kvalifikaci. Nemůžeme si také dovolit nákladné vybavení kuchyně, které by splnilo potřebné požadavky. Víš, Lucie, politici věří, že pro tebe mohou udělat více než my.“

„Kromě toho,“ dodal dědeček, „oba dva musíme pracovat, abychom byli schopni na tohle všechno zaplatit daně.“ Dědeček se procházel po verandě a bručel si pod vousy. „Říkají nám, že máme nižší poměr prostředků podporujících trávení, připadajících na kuchaře, než kdykoli v dějinách navzdory tomu, že polovina lidí je úředně nedostatečně vyživovaná. Původní plán zajištění lepší výživy pro chudé skončil špatnou a chudou výživou pro všechny. Někteří, co se nechtěli přizpůsobit, odmítli jíst a ocitli se na pokraji smrti hladem, přestože mají jídlo zadarmo. A ještě ke všemu se v okolí politických restaurací potulují nejrůznější vandalové a zločinci, a tak se již nikdo nemůže cítit bezpečně.“

„Dědo, přestaň!“ řekla babička, když viděla Jonatanův vyděšený pohled. „Bude vylekán k smrti, když půjde do politické restaurace. Měj připraven průkaz totožnosti, abys jej mohl ukázat u vchodu a všechno bude v pořádku.“

„Děkuji za radu,“ řekl Jonatan a ptal se sám sebe, jak takový průkaz může vypadat a jestli bez něj vůbec někdy bude moci dostat nějaké jídlo. „Vadilo by vám, kdybych si ještě vzal pár krajíců chleba do kapsy na cestu?“

„Samozřejmě, vezmi si, kolik chceš.“ Babička odešla zpátky do kuchyně a vrátila se s několika krajíci chleba úhledně zabalenými do ubrousku. Kradmo se podívala na obě strany, aby se ujistila, že se nikdo ze sousedů nedívá, a poté je hrdě předala Jonatanovi a řekla: „Dávej na ně pozor. Říká se, že náš dodavatel byl nedávno uvězněn Potravinovou policií. Hlavně nikomu ten chleba neukazuj.“

„Nebojte se. A děkuji za všechno.“ Jonatan všem ještě pokynul na rozloučenou a vydal se do ulic s hřejivým pocitem, že na tomto podivném ostrově nalezl domov.

18. kapitola - „Vydejte mi vaši minulost nebo vaši budoucnost!“

Palác ležel směrem k náměstí. Jonatana napadlo, že by to mohl vzít zkratkou, uličkou, která byla plná odhozených odpadků a pohozených lahví. Šel rychle tmavou ulicí a pokoušel se zahnat své pocity nejistoty, poté co opustil světlou a rušnou ulici.

Najednou ucítil Jonatan cizí ruku na svém krku a někdo mu vrazil pistoli mezi žebra. „Vydejte mi vaši minulost nebo vaši budoucnost!“ zabručel hrozivě lupič.

„Cože?“ řekl Jonatan, který se třásl po celém těle. „Co tím myslíte?“

„Neslyšel jsi - peníze nebo život,“ opakoval zloděj a zabořil pistoli ještě hlouběji do Jonatanova boku. Ten už na nic nečekal a sáhl do kapsy pro své těžce vydělané peníze.

„To je všechno co mám a potřebuji polovinu těchto peněz, abych mohl zaplatit výběrčím daní," bránil se Jonatan a pečlivě schovával krajíce chleba, které mu dala babička. „Prosím, nechte mi polovinu."

Zloděj uvolnil sevření. Jen stěží mohl rozpoznat obličej schovaný za šátkem a kloboukem, který si lupič narazil do čela, ale poznal, že je to žena. Hlubokým hrubým hlasem se zasmála a řekla: „Když už se musíte o své peníze s někým rozdělit, dejte je radši všechny mně a nedávejte je výběrčím."

„Proč?" zeptal se a podal peníze do jejích dělných rukou.

„Když dáš ty peníze mně," řekla zlodějka a nacpala si papírové kayny do koženého váčku přivázaného k opasku, „pak alespoň já odejdu a nechám tě být. Ale daňový výběrčí ti bude brát tvoje peníze, produkt tvé minulosti, až do smrti a bude je používat na to, aby kontroloval a ovládal každý aspekt tvé budoucnosti. Samozřejmě ti sebere za rok mnohem víc peněz než všichni lupiči na volné noze za celý tvůj život!"

Jonatan vypadal zmateně. „Nedělá ale Rada lordů pro lidi spoustu dobrých věcí za peníze, které vybere?"

„Ach ano, jistě," řekla suše. „Někteří lidé zbohatnou. Když je ale placení daní tak dobrá věc, proč tě pak výběrčí daní jednoduše nepřesvědčí o všech těchto výhodách a nenechají tě přispět dobrovolně?"

Jonatan začal uvažovat o této myšlence. „Možná, že přesvědčování by trvalo velmi dlouho a stálo by mnoho úsilí?"

„Správně," řekla zlodějka s úšklebkem. „Já mám tentýž problém.

Oba dva si šetříme čas a úsilí pistolí v ruce!" Jednou rukou Jonatana objala a spoutala jeho zápěstí tenkým provazem, shodila ho na zem a ústa mu ucpala roubíkem z kapesníku.

„Tu máš. Je mi líto, ale k daňovým výběrčím se asi nedostaneš.

Ale..., nasadil jsi mi brouka do hlavy."

Posadila se vedle Jonatana, který se snažil vyprostit, ale nebyl schopen pohybu. „Víš co?" řekla zlodějka. „Politika je jistým druhem očistného rituálu. Většina lidí si nemyslí, že by bylo správné závistivě po něčem prahnout, lhát, krást nebo zabíjet. To se zkrátka mezi sousedy nedělá. To vše ale platí pouze do doby, než získají politika, který by za ně tuto špinavou práci udělal. Politika umožňuje každému, včetně těch nejlepších mezi námi, aby příležitostně popouštěl uzdu své závisti, lhal, kradl a dokonce zabíjel. A ještě to dokonce mohl považovat za dobré."

Z pohledu ženy bylo patrné, že se snaží zosnovat důmyslný plán. „Myslím, že potřebuji trochu očisty, abych odčinila svou vinu - a riziko." Zamračila se a chvíli se soustředila. „Přemýšlím o tom, že si zaplatím návštěvu u paní Hradní." Vyskočila a obrátila se k odchodu. Jonatan ji pozoroval, jak pomalu mizí na konci ulice.

Ulička byla tichá. Když se snažil vyprostit se z pout, přemítal o tom, co zlodějka řekla. V tomto okamžiku se nedokázal obejít bez cizí pomoci. „‚Dejte mi vaši minulost nebo vaši budoucnost,' co tím myslela? Mám to!" pomyslel si Jonatan a stále se snažil dostat se z pout. „Mé peníze a můj majetek jsou mou minulostí, přinejmenším je to výsledek mého minulého života. Když mi sebere mé peníze, musím všechnu práci udělat znovu, abych si zase své peníze vydělal. Kdyby mě byla zabila, znamenalo by to, že bych přišel o život, a tedy i o budoucnost.

Místo toho mne svázala a připravila mě pro tuto chvíli o mou svobodu!" Jonatana popudilo, když si vzpomněl na mladého policistu, kterého potkal minulého dne. „Kde je teď ten člověk, když ho skutečně potřebuji?!"

Myšlenka, že bude muset jít zpátky do pavilonu, aby si znovu vydělal peníze, Jonatana rozzlobila. Bezmocně při této myšlence udeřil nohama o zem. Měl obavy, že kdyby vydělal tentokrát stejnou sumu peněz, dlužil by je všechny daňovým výběrčím!

„Takže život, svoboda a majetek jsou součástí mne samého a rozdíl je pouze v čase. Budoucnost, současnost a mi-nulost.

Ten lupič ohrožoval tu část, která mi byla nejmilejší proto, aby získal část, kterou mohl nejjednodušeji použít!"

Najednou se jeden z provázků zařízl Jonatanovi do zápěstí.

„Jauvej! To bolí!" Jonatan sebou přestal škubat a na chvíli zůstal v klidu, uvažujíc o svém výroku. Pomyslel si: „Nikdy jsem nevěděl, jaký je to dobrý pocit být svobodný. Až teď."

19. kapitola - Bazar vlád

Jonatan už téměř vzdal pokusy vysvobodit se z pout, když najednou uslyšel na konci uličky hluboký hlas. Pomalu se k němu blížila velká hnědá kráva a cestou se probírala odpadky, které se povalovaly po okrajích. „Búúú," bučela kráva. Její pomalý pohyb doprovázel zvuk zvonu, který měla uvázaný na krku.

Najednou se na konci ulice objevila další kráva, kterou následoval starý muž drsného vzezření. „Pojď sem, ty hloupá krávo," zavrčel pastevec.

Jonatan se převalil a ramenem shodil krabici, která stála vedle.

Muž se zahleděl do šera. „Kdo je tam?" Když uviděl Jonatana se spoutanýma rukama, naklonil se k němu a vyndal mu roubík.

Jonatan s úlevou vydechl. „Byl jsem oloupen. Rozvažte mě, prosím." Starý muž sáhl do kapsy pro nůž a přeřízl provazy.

„Děkuji vám, pane," řekl Jonatan a promnul si bolavá zápěstí.

Rychle převyprávěl muži, co se mu stalo.

„No jo," řekl muž a potřásl Jonatanovi rukou. Dneska se musíš mít před každým na pozoru. Nikdy bych nešel do města, vyjma případů, kdy doufám, že dostanu něco od vlády."

„Myslíte si, že by se vláda mohla přičinit o náhradu peněz, které mi byly ukradeny?" zeptal se Jonatan.

„Pochybuji, ale můžete to zkusit. Možná, že budete mít v Bazaru vlád větší štěstí než já," odpověděl pastevec. Jeho tvář byla vrásčitá a na sobě měl hrubé šaty a na nohou kožené boty. Jeho chladné a přímé vystupování Jonatana uklidnilo.

„Co je to Bazar vlád? To je nějaké místo, kde se prodává dobytek?" zeptal se Jonatan. Muž se zamračil a zadíval se na svá dvě poklidná zvířata.

„Proto jsem přišel, abych to zjistil," řekl pastevec. „Je to vlastně takový druh varietního představení. Budova, kde se to koná, je honosnější než nějaká banka a větší, než cokoli jsem kdy viděl. Uvnitř se nacházejí lidé a nabízejí nejrůznější druhy vlád, které jsou určeny k tomu, aby se zabývaly přáními a potřebami občanů."

„Skutečně?" řekl Jonatan. „ Jaký druh vlády se pokoušejí prodat?"

Pastevec se poškrábal na opáleném krku a řekl: „Byl tam jeden takový, který se nazýval socialista. Řekl mi, že jeho vláda by mi sebrala jednu z mých krav jako platbu za to, že druhou krávu dám svému sousedovi. Nevěnoval jsem mu pozornost.

Nepotřebuji žádnou pomoc v tom, abych dal svou krávu svému sousedovi, když to bude nutné."

„Pak tam byl druhý, který si říkal komunista, jenž měl svůj stánek hned vedle prvního obchodníka. Usmíval se od ucha k uchu a neustále mi třásl přátelsky rukou. Zároveň mi říkal, jak moc se mu líbím a jak moc mu na mně záleží. Všechno se zdálo být v nejlepším pořádku do té doby, než řekl, že jeho vláda by mi sebrala obě mé krávy. Tvrdil, že by to bylo spravedlivé, protože by všechny krávy patřily všem, a on by mi dával nějaké mléko, kdyby on uznal, že jej potřebuji. Pak také trval na tom, abych zpíval jeho stranickou píseň."

„To ale musí být píseň!" zvolal Jonatan.

„Myslím, že by to k ničemu nebylo. Jsem přesvědčen, že by to byl on, kdo by slízl veškerou smetanu. Jak jsem tak procházel dále halou, potkal jsem fašistu." Muž se odmlčel a odehnal jednu ze svých krav od hromady páchnoucích odpadků.

„Fašista také sladce promlouval a měl spoustu smělých myšlenek, stejně jako ostatní. Řekl, že by mi sebral obě mé krávy a pak mi odprodal část získaného mléka. Řekl jsem: ‚Cože? Měl bych platit za mléko svých vlastních krav?!' Poté mi vyhrožoval, že mě zastřelí, když okamžitě na místě nezasalutuji jeho vlajce."

„To snad není možné!" řekl Jonatan. „Vsadil bych se, že jste odtamtud velmi rychle odešel."

„Dříve než jsem stačil udělat krok, přitočil se ke mně jeden, který si říkal úředník, a řekl mi, že jeho vláda by mi sebrala obě mé krávy, jednu zastřelila, aby snížila nabídku mléka na trhu, druhou krávu podojila a část jejího mléka vylila do kanálu. Jak by mohl existovat člověk, který by byl tak hloupý a udělal něco takového?"

„To máte pravdu, zní to divně," Jonatan zakroutil hlavou.

„Vybral jste si nějakou z těchto vlád?"

„To bych musel být blázen, hochu," prohlásil pastevec. „Kdo by potřeboval někoho takového? Místo toho, abych měl vládu, která by se starala o mé záležitosti, rozhodl jsem se vzít své krávy na trh na venkově, kde mohu jednu z nich prodat a koupit si býka."

20. kapitola - Nejstarší řemeslo světa

Vyprávění starého pastevce zmátlo Jonatana více než cokoli, co kdy slyšel. Co jen je tohle za ostrov? To, co se dověděl o Bazaru vlád, znělo velmi poutavě, a tak se rozhodl, že se tam půjde podívat a uvidí, jestli by mu tam mohl někdo pomoci najít cestu domů. Přinejmenším doufal, že najde někoho, kdo mu pomůže získat zpět jeho peníze. A tak vyrazil směrem k náměstí, jak mu poradil pastevec.

„Nemůžete to přehlédnou," řekl mu starý pastevec, když odváděl krávy. „Je to v paláci, největší budově na náměstí."

A skutečně. Ulice zavedla Jonatana na náměstí, kde se proti němu objevil ohromný palác. Nad mohutným vchodem byl do kamene vytesán nápis: „Palác lordů".

Jonatan vystoupal po širokém schodišti paláce, stanul uvnitř a chvíli mu trvalo, než si jeho oči zvykly na sporé světlo.

Rozprostřel se před ním prostorný sál se stropy tak vysokými, že lampy ani nedokázaly zcela osvětlit celý jeho vnitřek.

Přesně jak vyprávěl starý pastevec, Jonatan uviděl řadu stánků ověšených transparenty a vlajkami. Lidé vycházeli před stánky, volali na kolemjdoucí a nabízeli jim letáky.

Na protější straně sálu byly veliké bronzové dveře, které měly po stranách velké mramorové sochy stojící na rýhovaných sloupech. Jonatan procházel sálem a jenom doufal, že se vyhne prodavačům vlád. Neušel ani dva kroky už jej začala obtěžovat stará žena se zlatými náramky na zápěstích a vel-kými náušnicemi.

„Chcete znát svou budoucnost, mladý pane?" řekla poté, co se k němu přitočila. Jonatan si rychle zkontroloval kapsy a pohlédl úkosem na přihrblou ženskou postavu celou oblečenou do barevných šátků a ověšenou těžkými šperky. „Mám dar předvídat budoucnost. Možná, že byste rád letmo nahlédl do budoucnosti, abyste se zbavil obav z toho, co vás čeká?"

„Opravdu umíte předpovídat budoucnost?" zeptal se Jonatan a snažil se od ní poodstoupit, jak jen to šlo, ovšem tak, aby se jí to nějak nedotklo. Díval se na tuto neodbytnou ženu s maximální podezřívavostí.

„Samozřejmě," odpověděla a v jejích očích se objevil záblesk vychytralosti a smělosti. „Studuji znamení a poté jsem schopna vidět a vyslovit všechno, co vidím, že se stane. Ano, mé řemeslo je určitě nejstarším řemeslem na světě."

„To je úžasné," zvolal Jonatan. „Používáte křišťálovou kouli nebo čajové lístky nebo..."

„Proboha nic takového!" vyhrkla žena s odporem. „Dělám to dnes mnohem sofistikovaněji. Používám spoustu grafů a výpočtů."

S hlubokou úklonou dodala: „Jsem ekonom a mé služby jsou vám k dispozici."

„To je impozantní. E-ko-nom," opakoval pomalu Jonatan toto tajuplné slovo. „Promiňte, právě jsem byl okraden, a tak nemám žádné peníze, abych vám zaplatil."

To ji okamžitě rozladilo a začala se ohlížet po jiných případných zákaznících.

„Prosím vás paní, mohla byste mi říci jen jednu věc," otázal se Jonatan, „i když nemám, čím bych vám teď zaplatil?"

„Co by to bylo?" opáčila nedůtklivě žena.

„Kdy si k vám lidé obvykle přicházejí pro radu?"

Rozhlédla se, aby se přesvědčila, že ji nikdo nemůže zaslechnout.

Pak tak, jako kdyby sdělovala nějaké ohromné tajemství, zašeptala: „Protože nemáte peníze, abyste mi zaplatil, mohu vás zasvětit do malého tajemství. Přicházejí za mnou vždy, když si potřebují být jisti tím, co se stane. A ať je již mnou předpovězená budoucnost zářivá nebo chmurná - především, když je chmurná - lidé se vždy cítí lépe, když se mohou opřít o předpověď někoho jiného."

„A kdo vás žádá o předpovědi nejčastěji?“ zeptal se Jonatan.

„Mým nejlepším zákazníkem je Rada lordů,“ odpověděla žena.

„Lordi mně platí dobře, samozřejmě ne z vlastní kapsy.

Potom používají mé předpovědi ve svých proslovech, aby tak odůvodnili, proč musí lidem sebrat ještě více peněz, aby se připravili na chmurnou budoucnost. Funguje to bezvadně. Jak pro ně, tak i pro mě.“

„Páni!“ zvolal Jonatan a spráskl ruce úžasem. „To musí být velká zodpovědnost. A jak přesné jsou vaše předpovědi?“

„Byl byste překvapen, jak málo lidí se mě na to ptá,“ ušklíbla se žena. Zaváhala a pohlédla mu pozorně do očí. „Abych vám řekla pravdu, lepší předpovědi se vám dostane, když si hodíte mincí. Hodit mincí by si mohl jednoduše každý, ale nikdo by z toho nic neměl. Bojácní lidé by se tak nikdy nepřestali obávat, já bych z toho nikdy nezbohatla a lordi by nikdy nezískali takovou moc. Takže vidíte, jak je důležité, abych neustále přicházela s ohromujícími a složitými předpověďmi, protože jinak by si snadno našli někoho, kdo by to dělal místo mě.“

21. kapitola - Výroba bot

„To musí být sídlo veškeré moci na ostrově,“ řekl si Jonatan, když si úzkostlivě prohlížel velkolepé mramorové sochy a sloupy.

„Nač to tady je? Muselo to stát ohromnou spoustu peněz postavit něco takového!“

Jedny bronzové dveře zůstaly otevřené dokořán a Jonatan jimi mohl vidět rozlehlý amfiteátr plný lidí. Nenápadně se včlenil do posledních řad, a tak mohl spatřit jeviště umístěné uprostřed. Skupina hlučících mužů a žen v pomuchlaném oblečení obklopila jeviště a mávala rukama před vznešeně vyhlížejícím mužem, který měl na sobě dobře padnoucí oblek a každou chvíli natáhl dým ze silného doutníku. Na jednoho člověka z davu mohutně gestikuloval.

Jonatan se propracoval blíže. Jeden muž, který v jedné ruce držel tužku a v druhé zápisník, křičel přes ostatní lidi: „Vaše důstojnosti, pane, nejváženější lorde Ponzi*, pane, je pravda, že jste právě podepsal zákon, kvůli němuž se bude platit výrobcům bot za to, že nevyrábějí boty?“

* Zde autor naráží na příběh Charlese Ponziho, který byl v roce 1920 odsouzen k dlouholetému vězení za pořádání pyramidových obchodů, při kterých připravil investory o miliony dolarů. Sliboval 50 procentní výnos za 45 dnů, který samozřejmě nebyl schopen vyplatit. V anglickém jazyce dodnes zůstalo jako památka na podvod Charlese Ponziho spojení „Ponzi scheme“, které se do češtiny překládá jako pyramidová hra, „letadlo“ nebo pyramidový obchod (pozn. překl.).

„Ach, ano. S největší pravděpodobností to je pravda,“ odpověděl lord Ponzi s laskavým přitakáním. Mluvil tak pomalu, že se zdálo, že se zrovna probouzí z hlubokého spánku.

„Nejedná se o velice neočekávané rozhodnutí, které by se mohlo stát precedentem?“ zeptal se muž a urputně si vše zapisoval do svého poznámkového bloku.

Ctěný lord opět pompézně přitakal: „Ano, je to skutečně překvapivé rozhodnutí zásadního významu...“

Nějaká žena, která stála po pravici člověka, který kladl otázku, jej přerušila, dříve než stačil dokončit: „Jedná se o první případ v historii ostrova Corrumpo, kdy je placeno výrobcům bot za to, že nebudou vyrábět?“

„Ano,“ řekl Ponzi, „myslím, že máte pravdu.“

Z davu se ozvalo: „Řekl byste, že tento program pomůže zdvihnout ceny veškeré obuvi - polobotek, vysokých bot, sandálů a tak dále?“

„Ach ano, no... Mohl byste zopakovat vaši otázku?“

Někdo jiný zavolal: „Dojde v důsledku tohoto zákona ke zvýšení cen bot?“

„Ano, zvýší to příjem výrobců bot,“ odpověděl ctěný lord a mechanicky přikývl. „Zcela jistě vynaložíme všechny síly, abychom pomohli výrobcům bot.“

Jonatan si vzpomněl na ženu, která byla nucena se všemi dětmi opustit farmu. Je to smutné, pomyslel si: „O kolik obtížnější pro ni teď bude koupit si boty!“

Poté někdo drobný, kdo byl schován v zástupu, zvolal odněkud zpředu, těsně před pódiem: „Mohl byste nám říci, jakou podobu bude mít váš program v příštím roce?“

Ponzi zamumlal: „No, to bude... co jste vlastně říkal?“

„Jaký bude váš program. Co připravujete pro příští rok?“ tázal se hlas netrpělivě.

„Samozřejmě,“ řekl lord a potáhl dlouze ze svého doutníku.

„Ano, to je..., myslím..., snad mohu využít dnešní příležitosti, abych zde na této zvláštní tiskové konferenci ohlásil, že příští rok hodláme platit každému z tohoto skvělého ostrova Corrumpo, kdo nebude nic vyrábět.“

Následovalo kolektivní zalapání po dechu celého obecenstva.

„Každému?“

„Vážně?“

„To je něco, to bude muset stát peněz.“

„Je možné, aby to vůbec fungovalo?“

„Fungovalo?“ řekl lord Ponzi a setřásl ze sebe svou strnulost.

„Přinutí to lidi, aby přestali vyrábět?“

„No samozřejmě. Již po léta probíhá v jedné z našich předních agentur pilotní projekt s touto náplní,“ řekl lord s hrdostí v hlase. „A nikdy jsme vůbec nic nevytvořili.“

V tomto okamžiku se kdosi objevil na pódiu vedle lorda Ponziho a ohlásil konec tiskové konference. Skupina reportérů se ztratila v davu. Jonatan dvakrát zamrkal, když zpozoroval stěží viditelné, náhlé zvadnutí Ponziho postoje, jako kdyby někdo přeřízl provázek, který jej držel napřímeného. Světla se ztlumila a Ponzi byl odveden ze scény.

22. kapitola - Aplausmetr

Ostré světlo reflektoru se soustředilo na jeviště a mezi diváky to zašumělo. Někdo začal rytmicky tleskat a brzy se přidali všichni ostatní. V celém amfiteátru vládlo vzrušení a davy hlučely. Konečně vešel na jeviště muž se stříbrnými vlasy.

Měl na sobě blýskavý kabát a rozdával na všechny strany ten nejhloupější úsměv, jaký kdy Jonatan viděl. Muž vzrušeně poskakoval sem a tam a zdravil jásající dav.

„Vítejte, vítejte, vítejte! Jsem šoumen Filip a jsem uchvácen, že je tady dnes na mém představení tak skvělé publikum.

Nebudete litovat, protože dnes vás čeká skvělé představení.

Za chvíli budete mít možnost hovořit - hádejte s kým - s Kandidátem!“ Skrovně oděné ženy, které stály na obou stranách jeviště, začaly divoce mávat rukama a celý dav vybuchl v ohlu-šující aplaus.

„Děkuji, děkuji, děkuji vám mnohokrát. Nejprve mám pro vás něco velmi, velmi, velmi speciálního. Není tu s námi nikdo jiný než vedoucí Corrumpské volební komise, aby nám vysvětlila novou revoluční volební metodu, o které jsme již všichni slyšeli.“ V tomto okamžiku se muž obrátil a s ohromným gestem své ruky zvolal: „Prosím, uvítejte všichni doktorku Julii Pavlovovou!“

Diváci se opět divoce roztleskali, nadšeně se usmívali a pískali.

Šoumen Filip potřásl doktorce Pavlovové rukou a naznačil obecenstvu, aby se utišilo. „Jak vidím, doktorko Pavlovová, během let jste si získala řadu příznivců.“

„Děkuji vám, Filipe,“ řekla. Dr. Pavlovová měla na očích tlusté brýle, byla oblečena do škrobených šedých šatů a z její hranaté tváře vyzařovala chladná sebedůvěra. „Řekla bych, že je to okolo 5,3 bodů nadšení.“

„Haló, haló, tak mě tady máte,“ řekla. Jevištní asistentky rozsvítily nápis pro obecenstvo a všichni propukli v mírný smích. „Co myslíte tím 5,3 bodů nadšení?“ ptal se Filip.

„Mám tady s sebou oficiální aplausmetr, který nikdy neodkládám,“ řekla Dr. Pavlovová. „Ten mi vždy řekne, kolik nadšení projevují davy lidí.“

„To je úžasné, je to tak, diváci?“ Na tuto repliku reagoval dav horlivým potleskem.

Jakmile se hluk uklidnil, Dr. Pavlovová pokračovala: „To bylo okolo 2,6.“

„Neuvěřitelné!“ zvolal muž. „K čemu slouží takový aplausmetr?

Budete jej používat v příštích volbách?“

„Máte pravdu, Filipe. My v Corrumpské volební komisi jsme se rozhodli, že počítat hlasy nestačí.

Nejsou to jen čísla, která je třeba brát v úvahu při rozhodování o tom, kdo bude stanovovat standardy morálky, moci, bohatství a standardy práva. Jsme toho názoru, že nadšení je třeba také započítat."

„To je neuvěřitelné!" vykřikl šouman Filip. Diváci opět hlasitě aplaudovali.

„4,3," řekla Dr. Pavlovová pasivně.

„Jakým způsobem to budete dělat, doktorko?"

Její husté obočí se nadzdvihlo nad obroučku brýlí a na její tváři se objevil první náznak úsměvu. „Bude to nyní poprvé, kdy bude na ostrově aplausmetr použit při volbách. Místo pouhého vyplňování volebních lístků, přijdou voliči do volebních budek a když se rozsvítí jméno kandidáta, kterého si přejí, budou tleskat."

„Jak se k tomuto způsobu volby staví samotní kandidáti?" zeptal se Filip.

„Ó, jsou nadšeni, Filipe. Zdá se, že již získali své příznivce pro tuto změnu. Již nějakou dobu pořádají dlouhá setkání, na kterých slibují, že budou utrácet peníze ostatních lidí na podporu svých příznivců a tato strategie se nikdy nemine účinkem."

„Děkuji vám mnohokrát za to, že jste tu dnes byla s námi a podělila se o svou vizi lepší budoucnosti. Doufám, že zase někdy přijdete. Dámy a pánové, to byla Dr. Julie Pavlovová!"

Když potlesk znovu utichl, muž udělal další rozmáchlý pohyb směrem dozadu a zvolal: „Teď přichází okamžik, na který jste všichni netrpělivě čekali. Ano, přímo z nabité a rušné volební kampaně za námi zavítal Jan Kandidát! Zde je!"

Jan Kandidát atleticky přeběhl pódium a obě ruce měl přitom energicky vztyčené v zářícím gestu. Jonatan byl přesvědčen o tom, že tento muž má nejbělejší zuby, jaké kdy viděl.

„Děkuji Vám, Filipe. Je to pro mě skutečně skvělý okamžik, že tu dnes mohu s vámi všemi úžasnými lidmi být."

„Nyní nám můžete vyprávět onen příběh, který se skrývá za tou velkou událostí. Překvapil jste všechny a dostal se do titulků novin s nejdůležitější zprávou, jakou jsme tady na ostrově neměli za posledních více než deset let. Takže, jak to bylo?"

„Mám se do toho rovnou pustit, Filipe? To se mi na vás a vašem představení líbí. Byl jsem velmi znepokojen ohromně vysokými náklady na politické volební kampaně v posledních letech a rozhodl jsem se proto něco s tím udělat. Jsem pevně přesvědčen, že voliči na tomto skvělém ostrově si zaslouží solidní cenu a lepší kvalitu služeb. A tak jsem založil Všeobecnou stranu."

„Všeobecná strana! To je skvělý nápad! A dokonce jste si změnil své vlastní jméno, je to tak?"

„Máte pravdu, Filipe. Se svým původním jménem Anton Kořínek, jsem se nikdy nemohl stát skutečným kandidátem. Musíte se vrátit ke svým kořenům..." Všichni diváci se společně s Filipem a Janem dali do smíchu. „Teď vážně, Filipe," pokračoval Jan, „musíte mít široce přijatelné jméno, když hodláte získat důvěryhodnost."

„Jakým způsobem toho chcete dosáhnout, Jene?"

„Všeobecná strana bude brzo mít své základní černobílé letáčky, odznaky a samolepky, které budou dostupné ve všech místních organizacích. Doufáme, že se nám díky tomuto nápadu podaří snížit náklady na kampaň asi na polovinu."

Šoumen Filip jej přerušil: „Máte ale nějaký stranický program?"

„Samozřejmě, stejně jako ostatní strany," řekl Jan. Sáhl do kapsy svého kabátu a vytáhl svazek papírů. „Tady je naše Bílá kniha o zločinu a tady je naše Bílá kniha o chudobě."

„Ale Jene, vždyť na těch bílých papírech nic není," řekl Filip nedůvěřivě. „Tyto Bílé knihy jsou jednoduše čisté listy bílého papíru. "

„V tom právě spočívá jejich kouzlo, Filipe, nechápete to?

Proč plýtvat časem a slibovat všechno všem? Proč nenechat voliče, aby si vše doplnili sami? Sliby a jejich plnění bude stejné jako předtím. Jediné, co se změní, bude, že se ušetří za tisk."

„To je ovšem geniální! Zatímco ostatní kandidáti pouze hovoří o snižování výdajů na kampaň, vy jste s tím skutečně něco udělal. Náš čas se pomalu krátí. Mohl byste proto shrnout základní poselství vaší strany?"

„To není žádný problém, Filipe. Zná jej celý ostrov. Slogan Všeobecné strany zní: «Věříme v to, v co věříte vy!»"

„Děkuji vám mnohokrát, Jene. Dámy a pánové, rád bych vás požádal o skutečně mohutný potlesk o síle 5,5 bodu nadšení pro tohoto génia volební kampaně, Jana Kandidáta!“

23. kapitola - Každému podle jeho potřeb

Slavnostní fanfára trumpet a víření bubnů umlčelo dav.

Šoumen Filip zvedl ruce směrem k divákům: „Vy, přítomní rodičové, jste již dost dlouho čekali na naše finále. Dvanáctiletá cesta vašich dětí je u konce. Začíná Maturitní hra!“

Zvuk varhan vyplnil rozlehlý sál a postranní dveře se náhle otevřely. Do uliček napochodovali studenti ve slušivých čepicích a dlouhých černých rouchách. Dav vybuchl v další ohlušující aplaus, který byl čas od času přerušován výkřiky a hlasitými projevy nadšení.

Jonatan zašeptal ženě, která stála vedle něj: „Co je to Maturitní hra?“

Napůl se k němu otočila a odpověděla: „Je to soutěž mezi mladými žáky škol Rady.“ Udělala krátkou přestávku, aby slyšela oznámení a poté pokračovala, přičemž se snažila překřičet hluk v sále. „Je to zakončení formálního vzdělávání.

Až doposud bylo účelem formálního vzdělávání prokázat důležitost tvrdé práce a vytrvalosti při získávání znalostí.

Dnes večer oceníme nejlepší studenty za jejich úspěch v konkurenci s ostatními a za vynikající výsledky. Posledním oceněním, které ještě nebylo uděleno, je Závěrečná trofej, kterou obdrží vítěz Maturitní hry.“

Jak tak pošilhával po pódiu, uvědomil si Jonatan, že vidí někoho známého. „Kdo jen je ten člověk, který zdraví studenty, kteří přicházejí?“

„Vždyť je to lady paní Vladana Hradní. Neznáš ji z novin?

Ona je naším váženým řečníkem. Jako členka Rady lordů a první dáma místní politické scény sem byla pozvána tak jako vždy. A ona má skutečně ráda publicitu. Její povolání je nejváženější a zároveň nejméně respektované na ostrově.

Takže se přesně hodí pro Maturitní hru.“

„Jak se ta hra hraje?“ zeptal se Jonatan.

„Funguje to takhle,“ řekla žena a naklonila se k Jonatanovu uchu. „Paní Hradní pronese jeden ze svých obvyklých připravených politických proslovů a studenti si zapíší všechny věty, které přímo odporují tomu, co se naučili ve škole. Ten, který najde nejvíc protimluvů, je vyhlášen vítězem prestižní Závěrečné trofeje. Pšššt, paní Hradní začíná. Poslouchej.“

„...takže jsme se dověděli o podstatě svobody,“ hřměla Vladana Hradní. „Víme, jak svobodná vůle a osobní odpovědnost vede ke zralosti a růstu. Lidé se v průběhu historie vždy snažili dosáhnout svobody. Je skvělé, že my nyní můžeme žít na tomto svobodném ostrově...“

Žena ukázala na studenty, kteří stáli na pódiu za paní Hradní.

„Vidíš, jak horlivě si zapisují? Mají si skutečně z čeho vybírat!“

„Protiřečí paní Vladana Hradní tomu, co se studenti naučili ve škole?“ zeptal se Jonatan.

Žena se zasmála: „Svobodná vůle? Nesmysl. Školní docházka je povinná. Děti jsou nuceny navštěvovat školu a všichni ostatní lidé jsou přinuceni za to platit. Teď buď tiše!“

„... a máme to štěstí, že máme nejlepší myslitelné školy, obzvláště nyní, když nás čekají těžké časy, tak jak předvídají naši nejlepší ekonomové,“ řekla paní Hradní zvučným hlasem.

„Naši učitelé mohou být studentům modelem vzorného chování, jež osvětluje cestu k demokracii a prosperitě, světlem pravdy a znalostí...“

Žena vedle Jonatana jej nadšením zatahala za rukáv a zvolala:

„Má dcera stojí třetí zprava ve druhé řadě. Čile si zapisuje.

Zvládla si zapsat všechny potřebné body. Jsem si jistá.“

„Tomu nerozumím,“ řekl Jonatan, „jaké body?“

„Nejlepší školy? To je nemožné porovnávat, když neexistuje volba. Vladana Hradní soukromě poslala své vlastní děti učit se na venkov. Učitelé jsou modelem? To je k smíchu! Studenti jsou nuceni jen tiše sedět a po dvanáct let pouze vykonávat příkazy. Nedostanou za to nic víc než zápisy do žákovské

knížky a dvakrát do roka kus papíru se známkami. Kdyby učitel dostával pouze zápisy na nějaký úřední list místo výplaty, nazval by to otroctvím! Osvětlovat cestu k demokracii? Ani náhodou! To, co se provozuje ve třídách, je autokracie."

Paní Hradní sklonila skromně hlavu: „...nyní jste dospěli ke klíčovému okamžiku svého života. Každý z vás si uvědomuje, že jeho hlas je pouze slabým hlasem ohromného lidského sboru.

Víme, že nelítostná konkurence a bezohledný nenasytný boj o dosažení vrcholu je pro dnešek nevhodný. Naší nejvznešenější ctností je obětování se. Obětování se potřebám druhých, zástupům těch, na které se neusmálo štěstí..."

Žena téměř vyjekla nadšením. „Podívejte se na tempo, jakým studenti píší! Je to zlatý důl protimluvů! Velký lidský sbor? Oběť? Ve školách je vždy učili, aby byli nejlepší ze všech a sama Vladana Hradní nepůsobí nijak zakřiknutě. Je nejhlasitější a nejnáročnější ze všech a nemá žádné zábrany. Podařilo se jí vyškrábat se až na vrchol politiky za použití všech myslitelných úskoků a chytráctví. Studenti vědí, že do této pozice se dnes nedostanou tak, že by obětovali své známky svým méně schopným spolužákům."

Jonatan to nemohl pochopit. „Myslíte tím, že ve školách je studentům zdůrazňováno, aby šli za svým osobním úspěchem a nyní při maturitě jim paní Hradní doporučuje, aby se obětovali pro druhé?"

„Teď jsi uhodil hřebíček na hlavičku," odpověděla žena.

„Vladana Hradní šíří mezi studenty myšlenky odlišného světa.

Každý podle svých schopností, každému podle jeho potřeb - tomu patří budoucnost."

„Nešlo by, aby se studentům říkaly stejné věci před maturitou i po ní?"

„Úřady na tom pracují," řekla žena. „Školy stále fungují ve staré tradici, kdy jsou nejlepšími známkami hodnoceni studenti s nejlepšími výsledky. V příštím roce se ale plánuje změna známkovacího systému. Bude se zavádět používání stimulů a odměn, které připraví studenty na novou skutečnost. Známky se budou udělovat spíše na bázi potřeby než podle výsledků.

Nejhorší studenti dostanou jedničky a nejlepší pětky. Koneckonců nejhorší studenti potřebují dobré známky a podporu mnohem více než ti nejlepší."

Jonatan zavrtěl hlavou a zopakoval její slova, aby si byl jist, že slyšel správně. „Nejhorší studenti dostanou jedničky a nejlepší pětky?"

„Je to tak," pokývala žena hlavou.

„Co se ale stane s výkonem studentů? Nebudou se všichni snažit dostat mezi více potřebné a méně schopné?"

„Paní Hradní tvrdí, že důležité je to, že toto rozhodnutí bude zřetelným humanitárním aktem. Nejlepší studenti se naučí ctnosti lidské oběti a ti nejhorší se zdokonalí ve schopnosti se uplatnit. Školským úředníkům bylo dokonce doporučeno přijmout stejný plán pro služební postup učitelů."

„Jak se to učitelům líbilo?" zeptal se Jonatan.

„Někteří byli nadšeni a jiní byli tímto plánem znechuceni. Má dcera mi říkala, že lepší učitelé pohrozili odchodem v případě, že bude plán přijat. Učitelé, na rozdíl od studentů, mají stále výhodu této volby - alespoň prozatím.

24. kapitola - Hříšné mzdy

Jonatan opustil jásající dav v amfiteátru a vydal se pryč dlouhou chodbou. Na konci chodby sedělo na lavici několik lidí a všichni byli vzájemně svázáni řetězy na nohou. Byli to kriminálníci čekající na soud? Možná, že zdejší úředníci by mohli Jonatanovi pomoci dostat se k penězům, které mu byly ukradeny.

Na levé straně vedle lavice byly dveře, na kterých bylo napsáno:

„Úřad tvrdé práce". U vzdálenější strany lavice stál uniformovaný dozorce a tiše mluvil a vůbec si nevšímal netečných vězňů. Těžké řetězy na nohou těchto zajatců jim nedávaly žádnou naději na útěk.

Jonatan přistoupil k nejbližšímu vězni. Byl to chlapec, kterému bylo tak deset let a který vůbec nevypadal na zločince.

„Proč jsi tady?" zeptal se nevinně Jonatan.

Chlapec se na něj podíval a pokradmu také na dozorce a poté odpověděl: „Pracoval jsem."

„Jaká práce tě může dostat do takového problému?" zeptal se Jonatan a jeho oči se překvapením

rozšířily.

„Dával jsem zboží do regálů v obchodě pana Šťastného na rohu naší ulice," odpověděl chlapec. Možná by toho řekl více, ale poté zaváhal a podíval se na šedovlasého muže, který seděl vedle něj.

„Já jsem ho najal," řekl pan Šťastný, robustní muž středního věku, hlubokým hlasem. Tento obchodník měl na sobě stále ještě zamazanou zástěru z obchodu a jeho noha byla připoutána k noze chlapce. „Tohle dítě mi řeklo, že by chtělo vyrůst a být jako jeho otec manažerem skladu v továrně. Na tom není nic nepřirozeného, řekl byste asi. Ale továrnu zavřeli a jeho otec nemohl najít práci. Tak jsem si řekl, že zaměstnání tohoto hocha by mohlo přinést užitek celé rodině. Musím přiznat, že to bylo výhodné i pro mě. Velké obchodní domy způsobovaly mému podnikání velké potíže, a tak jsem potřeboval lacinou výpomoc. Teď už je po všem." Na jeho tváři se zračila rezignace.

Hoch se vmísil do rozhovoru: „Ve škole vám nikdy neplatí za to, abyste četli nebo počítali. Pan Šťastný mi platil. Staral jsem se o zásoby a vedl evidenci. Pan Šťastný mi slíbil, že když to budu dělat dobře, nechá mne psát objednávky. A tak jsem začal číst vyhlášky, oznámení a časopisy o obchodě. Musel jsem se setkávat s různými lidmi, nejenom s dětmi ve škole.

Pan Šťastný mi dával výplatu a já jsem mohl pomoci svému otci platit nájemné a dokonce jsem si vydělal tolik, že jsem si mohl koupit kolo. A teď je po všem," zklamaně pronesl hoch, „musím jít zpátky, abych si prý neškodil."

„To není tak špatné, hochu, když zvážíš možné alternativy," řekl statný, žoviální muž s košem plným zvadlých žlutých růží. Byl připoután k chlapci z druhé strany. „Je obtížné vydělat si na živobytí. Nikdy se mi nelíbilo pracovat pro někoho cizího. Nakonec jsem se rozhodl, že bych mohl vlastnit pojízdné květinářství. Dařilo se mi poměrně dobře prodávat růže na hlavní ulici a na náměstí. Lidé měli rádi mé květy, a tak jsem měl spokojené zákazníky. Majitelé obchodů s kvě-tinami nesli ovšem nelibě tuto konkurenci. Podařilo se jim přesvědčit Radu lordů, aby zakázali „podomní obchodníky". Podomní obchodník!

Takto mne nazývali, protože jsem si nemohl dovolit koupit obchod. Kdyby se mi to podařilo, říkali by mi „majitel obchodu" nebo „obchodník". Nemyslím to nijak špatně, pane Šťastný, ale můj způsob prodeje tu byl mnohem dřív než váš obchod.

Nicméně říkali o mně, že jsem neřád, odporný trn v oku, vyžírka, a teď - kriminálník! Jak můžete označit mne a mé květiny těmito slovy? Přinejmenším jsem se nespoléhal na milosrdenství druhých."

„Prodával jste ale na chodnících," odpověděl pan Šťastný, „ty jste měl nechat volné pro zákazníky."

„Je tedy jednodušší vejít do vašeho obchodu? Vlastníte zákazníky, pane Šťastný? Ano, jistě, používal jsem majetek Rady. Říká se, že patří každému, ale není to tak, nemýlím se, pane Šťastný, že? Ve skutečnosti patří těm, kteří s Radou lordů dobře vycházejí."

Jonatan si vzpomněl na rybáře, který řekl něco podobného o jezeru.

Pan Šťastný se ušklíbl: „Vy ale nemusíte platit vysoké daně, které musíme platit my, majitelé obchodů!"

„Nejsem to já, koho byste měli obviňovat z vysokých daní," odpověděl podrážděně prodavač květin.

Jonatan se rozhodl, že se také na něco zeptá, a doufal, že se mu podaří trochu zchladit probíhající diskusi: „Takže oni vás jednoduše zavřeli?"

„No, nejdříve jsem dostal několik varování. Nechtěl jsem ale skákat, jak oni pískají. Kdo si myslí, že jsou? Copak mě vlastní?

Snažím se pracovat pro sebe, a ne pro nějakého navoněného šéfa. Mimochodem, vězení je O.K. Můžu tady pobývat za peníze majitelů obchodů."

„Možná, že budete muset dělat něco pro potřeby města," zabručel pan Šťastný.

„Já jsem sloužil potřebám města," odpověděl prodavač květin.

Hoch začal fňukat. „Myslíte, že mě také pošlou do vězení?"

„Neměj strach, dítě," konejšil ho prodavač květin. „A kdyby to udělali, aspoň poznáš, jak vypadá obchodování v praxi - a ne to, které mají na mysli dozorci."

Jonatan se obrátil na skupinu žen oblečených do pracovních šatů, které seděly vedle. „Proč jste tady vy?"

„My máme malou rybářskou loď. Pár úředníků mně zakázalo pracovat, protože jsem občas v docích zvedala těžké koše," řekla šlachovitá drsná žena s pronikavýma modrýma očima.

„Řekli mi, že je to porušení bezpečnostních předpisů.“ Pokynula směrem ke svému doprovodu a dodala: „Regulace nás mají chránit před zneužíváním na pracovišti. Úředníci nás už dvakrát přinutili přestat pracovat, ale my jsme se vrátily zpátky do doků, abychom připravily lanoví a plachtoví na příští sezónu.

Znovu nás chytli a řekli, že tentokrát nás budou ochraňovat skutečně pečlivě - za mřížemi.“

Žena se hlasitě podivovala: „Co udělají s mým synem, jsou mu pouze tři roky?! Je legrační, že můj syn je těžší než ty koše, které jsem zvedala, a jeho jsem zvedala a nosila celou dobu.

Nikdo si na to nestěžoval!“

„Myslíte, že je to legrace?“ řekl muž, jehož úhledně střižená šedá bradka kontrastovala s jeho mladou tváří. Loktem strčil do člověka sedícího vedle něj na lavici a řekl: „Jiří pro mě pracoval na částečný úvazek dvě zimy po sobě, byl to jistý druh zaučování. Pomáhal mi udržovat můj kadeřnický salón čistý a připravoval všechny zákazníky. Nyní mi úřady říkají, že se dostávám do problémů, protože jsem mu dostatečně neplatil za počet hodin, po které pracoval. On má také problémy, protože nevstoupil do cechu uklízečů kadeřnických salónů.“

Rozhořčeně sepnul ruce a dodal: „Kdybych mu platil tolik, kolik chtěli, nebyl bych ho vůbec schopen najmout!“

Se zarmouceným výrazem ve tváři si Jiří postěžoval: „Za této úrovně mezd a nyní s tímto vroubkem od soudu nebudu nikdy schopen získat holičskou licenci.“

„Myslíte si, že budete mít problémy?“ řekla domýšlivě vypadající žena, která byla očividně zarmoucena z toho, že sdílí tuto nesnáz s ostatními. Se slzami na krajíčku si sáhla pro úhledný bílý kapesník a řekla: „Když se tisk dozví o tom, že já, paní Lokotková, jsem zatčena, bude po kariéře mého muže.

Nikdy jsem si nemyslela, že dělám něco špatného. Co byste dělali vy na mém místě?“

Paní Lokotková objala mladý pár připoutaný vedle sebe a pokračovala: „Před lety jsem měla veliký dům, tři děti, které navštěvovaly nejlepší školy, a chtěla jsem pokračovat ve své kariéře. Takže jsem se zeptala svého souseda, zda by mi poradil nějaký způsob, jak bych si mohla najít někoho na pomoc v domácnosti. Vilém a Hilda mi byli doporučeni, a tak jsem je hned přijala. Hilda mi pomáhala na zahradě a starala se úžasně o děti. Uměla všechno v domě spravit a dokázala všechno zařídit.“

„A i Vilém byl skvělý, byla to má spása! Staral se o děti a byl vždycky tam, kde jsem ho potřebovala. Dokázal děti ostříhat, uvařit jim, poklidit - pomohl mi s tisícem a jednou věcí lépe, než bych je byla dokázala sama. Moji chlapci milovali jeho koláčky. Když jsem přišla domů, mohla jsem odpočívat, trávit čas se svým manželem a hrát si s dětmi.“

„To zní jako skvělá pomoc, kterou by si přál snad každý,“ řekl Jonatan. „Co na tom bylo špatně?“

„Nejdříve bylo všechno v pořádku. Poté můj muž dostal nové místo v čele Úřadu dobré vůle. Jeho protivníci zkoumali naše finance a zjistili, že jsme za Viléma a Hildu nikdy neplatili zaměstnaneckou daň.“

„Proč ne?“ zeptal se Jonatan.

„Nemohli jsme si to tehdy dovolit. Daně byly příliš vysoké a mé příjmy byly zprvu nízké, a tak bychom si je byli nemohli dovolit najmout, kdybychom tyto daně platili.“

Vilém se ozval: „Nám by to způsobilo ohromné problémy.“

Jeho žena do něj šťouchla a řekla: „Buď opatrný, Viléme.

Víš, co nám tu všechno může hrozit.“

„Ale paní,“ řekl Vilém paní Lokotkové odvážně, „zachránili jste nám život. Utekli jsme z našeho ostrova, protože tam byl hladomor a krutá občanská válka. Neměli jsme jinou možnost.

Buď jsme museli utéct, nebo umřít hlady nebo čekat, až nás zastřelí. Rozhodli jsme se tedy odejít a usadit se na Corrumpu.

Kdyby nám paní Lokotková nepomohla, byli by nás poslali zpátky umřít.“

„Ano,“ řekla Hilda slabým hlasem. „Vděčíme vám za naše životy a je nám velmi líto, že jste se kvůli nám dostala do této šlamastyky.“

Paní Lokotková si povzdechla a řekla: „Můj manžel Tadeáš ztratí podporu pro práci v Úřadu dobré vůle a možná také svou bývalou práci. Stál v čele První corrumpské komise podporující národní hrdost. Jeho nepřátelé jej obviní z pokrytectví.“

„Pokrytectví?“ otázal se Jonatan.

„Ano. První corrumpská komise se snaží zabránit příchodu nových přistěhovalců."

„Nových přistěhovalců?" opakoval Jonatan. „A kdo jsou staří přistěhovalci?"

„Staří přistěhovalci? No... to jsme my všichni ostatní," řekla paní Lokotková. „Kdysi všichni naši předkové přišli z různých míst jako přistěhovalci, buď proto, že utíkali před útlakem, nebo šli za lepším životem. Noví přistěhovalci jsou ovšem ti, co přišli v poslední době. Jejich přijímání je zakázáno zákonem o postupu na společenském žebříčku."

Jonatan ztěžka polkl. Neodvážil se pomyslet na to, co by se stalo, kdyby úředníci zjistili, že i on je nový přistěhovalec.

Předstíral nezájem a zeptal se: „Proč brání příchodu nových přistěhovalců?"

Rybářka pronesla: „Ti, co jsou u moci v Radě lordů, se obávají konkurence. Noví přistěhovalci by mohli pracovat více, déle nebo za nižší mzdu a při vyšším riziku. Mohli by dokonce dělat práce, které nikdo z nás dělat nechce."

„Počkejte chvilku. Je přece spousta legitimních výhrad proti novým přistěhovalcům," řekl Jiří. „Noví přistěhovalci ne vždy umí náš jazyk, neznají naši kulturu, neznají zvyky a obyčeje našeho ostrova. Obdivuji jejich ducha. Mají odvahu riskovat své životy a přijít sem jako cizinci. Trvá ale nějakou dobu, než se všechno naučí, a také zde pro ně není dostatek místa. Je to mnohem problematičtější, než když naši předci přišli ze vzdálených ostrovů."

Jonatan přemýšlel o té spoustě prázdného prostoru, který viděl na venkově. V tom se zapojila do hovoru paní Lokotková a hrdě pronesla: „Můj muž přicházel se zcela stejnými argumenty proti přílivu přistěhovalců. Vždy říkal, že přistěhovalci se musí nejprve naučit náš jazyk a seznámit se s našimi zvyky, než jim může být povoleno se zde usadit. Musí mít také dostatek peněz, technických dovedností, musí být schopni se sami uživit a nesmí zabrat žádný prostor. Můj manžel Tadeáš zrovna připravil nový zákon, který by identifikoval nové přistěhovalce a upravoval jejich deportaci. Poté se objevily menší problémy. Jeho zákonný popis přistěhovalců se hodil více na naše vlastní děti než na lidi jako Vilém a Hilda."

Dva muži v upjatých oblecích, kteří nesli napěchované aktovky, vyšli ze dveří. Došli k paní Lokotkové, která se roztřásla strachy. Jeden z mužů přikázal dozorci, aby jí sejmul řetězy z nohou. „Rádi bychom vám vyjádřili naši nejupřímnější omluvu za toto nešťastné nedorozumění. Můžete si být jista, že nad celou touto událostí bdí lidé na nejvyšších místech."

Paní Lokotková si viditelně oddychla a kvapně následovala eskortu, aniž by řekla slůvko na rozloučenou Vilémovi a Hildě.

Ostatní v naprostém tichu celou scénu sledovali a jediné, co bylo slyšet, bylo řinčení řetězů. Když paní Lokotková zmizela z dohledu, dozorci se otočili na Viléma a Hildu, oddělili je od zbytku zadržených a hrubě je začali postrkovat na druhou stranu. „Mazejte, neřádi. Zpátky odkud jste přišli."

„Nikomu jsme neublížili," hájili se Vilém a Hilda. „Posíláte nás na smrt."

„Do toho mi nic není," zavrčel dozorce.

Rybářka čekala, dokud nezmizí na schodišti a nezabouchnou se za nimi dveře, a pak zamumlala: „Tak, a je to."

Jonatan se lehce chvěl, když si uvědomil osud, který čekal na Hildu s Vilémem a možná i na něj. Zadíval se na ženu a zeptal se: „Takže každý, kdo tady sedí spoután řetězy, se sem dostal proto, že mu bylo zakazováno pracovat?"

Žena ukázala na mladého muže, který měl hlavu v dlaních, a odpověděla: „Když se na to podíváte tímto způsobem, on je výjimka. Úřady trvaly na tom, aby nastoupil práci v armádě jako voják. Odmítl, a tak ho dali do želez stejně jako nás."

Jonatan neviděl mladému muži do tváře, ale podivoval se, proč by dospělí v tomto městě nutili někoho tak mladého, aby šel do boje. „Proč ho úřady nutily, aby se stal vojákem?"

Rybářka Jonatanovi odvětila: „Říkají, že je to jediný způsob, jak ochránit naši svobodnou společnost." Její slova zněla Jonatanovi v uších a mísila se s kovových chrastěním řetězů.

„Ochránit před kým?" zeptal se Jonatan.

„Před těmi, kteří by nás uvrhli do želez," zamračila se žena.

25. kapitola - Podvod nebo požitek

Bazar vlád měl více místností a chodeb než labyrint. Jonatan šel jednou z chodeb, až ucítil lahodnou vůni kávy a čerstvě upečeného chleba. Šel za svým nosem, až přišel do velikého sálu, kde několik starších mužů a žen diskutovalo a hněvivě hrozilo pěstmi. Někteří z nich se drželi vzájemně za ruce a vyjadřovali podporu těm, co plakali.

„Co se tady děje?“ zeptal se Jonatan a jedním okem pošilhával po obrovském koši uprostřed místnosti. Dosahoval skoro až ke stropu. „Proč jste takoví rozčilení?“

Většina lidí ale Jonatana ani nezaregistrovala a dále jen naříkala a vzájemně si stěžovala. Našel se ovšem jeden seriózní muž, který se postavil a přistoupil k Jonatanovi. „To je kvůli tomu domýšlivému lordovi,“ zavrčel, „zase to udělal! Obelhal nás!“

„Co vlastně udělal?“ zeptal se Jonatan.

„Před lety,“ pronesl starý muž a smutně zavrtěl hlavou, „nám Carlo Ponzi řekl o úžasném způsobu, jak zabránit, aby lidé ve stáří ještě někdy trpěli hladem. Zní to dobře, ne?“

Jonatan rychle přikývl.

„Jo, to jsme si mysleli všichni,“ odfrkl vztekle. Pod hrozbou násilí každý kromě lorda Ponziho a jeho úředníků musel přispívat každý týden několika bochníky chleba do tohoto gigantického vládního koše. Ti, kdo dosáhli 65 let a odešli do důchodu, si mohli začít chleba z tohoto koše brát.“

„Přispíval úplně každý, kromě lorda Ponziho a jeho úředníků?“ opakoval Jonatan.

„Ano, pro ně platil zvláštní režim,“ odpověděl starý muž.

„Museli jsme dávat více našeho vlastního chleba do odděleného koše, který byl určen výlučně pro ně. Teď už vím, proč chtěli mít svůj oddělený koš.“

„To je určitě pěkné, že máte na své stáří schovaný nějaký chléb,“ řekl Jonatan.

„Kéž by! To jsme si mysleli. Zdála se to být senzační myšlenka, protože by vždycky bylo dost chleba pro staré lidi.

Protože jsme všichni mohli spoléhat na velký vládní koš, většina z nás si přestala dávat vlastní chléb stranou, abychom měli pro případ potřeby v budoucnosti.“

Jeho svěšená ramena prozrazovala tíhu jeho života. Muž se zadíval na skupinu vrásčitých starých lidí, ukázal na jednoho staršího muže, který seděl vedle na lavici, a řekl: „Jednoho dne se můj přítel Alan díval, jak lidé dávají chleba do koše a jak jej vybírají. Provedl nějaké výpočty a zjistil, že ve velkém koši již brzy žádný chléb nezbude. Alan dříve pracoval jako účetní. Zjistil, že se celá věc má jednoduše: Více chleba se vy-dávalo, než tam lidé dávali, až tam skoro žádný nezbyl.

Poté oslovil nás a řekl nám o tom.“

Alan přikyvoval.

„Šli jsme rovnou ke koši a vyšplhali jsme nahoru. Dalo to sice práci, ale nejsme tak slabí a slepí, jak by si někteří mladí lordi mohli myslet. Takže jsme se podívali dovnitř a zjistili, že koš je skoro prázdný. Když se to dozvěděli ostatní, způsobilo to ohromné pozdvižení. Řekli jsme přímo lordu Ponzimu, že musí rychle sehnat nějaký chléb, aby doplnil koš, nebo mu v příštích volbách dáme co proto!“

„Vsadil bych se, že ho to vyděsilo,“ řekl Jonatan.

„Vyděsilo? Nikdy jsem neviděl nikoho tak nervózního. Je si dobře vědom toho, že když se dáme dohromady, můžeme mu pěkně zatopit. Nejdříve navrhl dávat důchodcům ještě více chleba s tím, že by se s tím začalo těsně před příštími volbami.

Poté navrhl vzít více chleba mladším pracujícím lidem, což by začalo platit těsně po příštích volbách. Tito lidé ale rychle prohlédli jeho plán a také je to velmi rozezlilo. Mladí jsou dost chytří a řekli, že by chtěli mít více chleba, který by jedli teď.

Nechtějí čekat mnoho let na to, aby si chléb někdy v budoucnu mohli snést. Je totiž možné, že se budoucnost nebude vyvíjet tak, jak je naplánováno. Většina z nich politikům nevěří, že na chleba nesáhnou do té doby, než oni půjdou do důchodu.“

„Co tedy poté udělal?“ zeptal se Jonatan.

„Ponzi vždycky přijde s něčím novým. Navrhl, že všichni budou muset čekat, dokud jim nebude 70, a až poté si budou moci z koše chléb brát. No a tohle zase rozhněvalo ty, kteří se již blížili důchodovému věku a čekali, že budou chléb dostávat od 65 let tak, jak bylo původně slíbeno. Nakonec Ponzi přišel se

skvělou novou myšlenkou.“

„Právě včas!“ zvolal Jonatan.

„Právě včas pro úspěch v příštích volbách. Ponzi slíbil všechno všem! Slíbil, že dá více důchodcům a vezme méně mladým.

Skvělé! Když někdo slíbí hodně muziky za málo pe-něz, všichni se radují!“ Muž udělal pomlku, aby viděl, jestli jej Jonatan sleduje. „Jediným výsledkem je, že bochník bude každým rokem o trochu menší. A je to. Bochníky chleba budou tak malé, že budeme schopni požít sto takových bochníků a po-řád budeme mít hlad.“

„Darebáci prokletí!“ vybuchl Alan. „A když dojdou i tyhle bochníky, přijdou s tím, že nám chleba namalují, abychom se najedli!“

26. kapitola - Čí je ten úžasný nápad?

„Hurá, hurá!“ křičel muž z plných plic, až se staří lidé polekali.

Hleděli v úžasu na původce této nečekané změny. Vetřelec byl pečlivě upraven, oblečen podle poslední módy vyšších vrstev a měl úhledně střižený knír. Vstoupil do místnosti obklopen muži v černých oblecích. Chovali se k němu tak, jako kdyby na něm závisely jejich životy. Jejich vůdce přikráčel ke stolu pro šálek kávy, zatímco ostatní odbyl mávnutím ruky.

Jako ovce se odebrali do rohu místnosti, kde trpělivě čekali.

„Gratuluji,“ řekl Jonatan, „ať už slavíte cokoli.“ Jonatan cítil potřebu nalít hrnek kávy tomuto švihákovi a přitom pozoroval přesnost ostrých linií jeho oblečení. „Směl bych se vás zeptat, z čeho máte takovou radost?“

„To není žádný problém,“ řekl hrdě. „Děkuji za kávu. Sakra!

Vždyť je horká!“ Odložil kávu a napřáhl ruku k Jonatanovi:

„Jmenuji se Artur. Jaké je vaše jméno?“

„Jonatan. Jonatan Gullible. Jsem rád, že vás poznávám.“

Artur pevně stiskl Jonatanovu ruku. „Jonatane, dnes jsem si zajistil bohatství. Zrovna jsem zvítězil v rozhodujícím hlasování o mém vynálezu - ostroželezodřevosekači.“

„Jak dopadlo hlasování?“

„Nejmenším možným rozdílem hlasů rozhodl soud o tom, že mi udělí patent.“

„Co to je?“ zeptal se Jonatan.

Artur odpověděl hrdě: „Je to nejhodnotnější kus papíru na tomto ostrově. Je to dopis od Rady lordů, kterým dostávám exkluzivní právo využívat nové revoluční myšlenky při sekání stromů. Nikdo nesmí používat ostroželezodřevosekač bez mého povolení. Ukrutně zbohatnu!“

Jonatan si vybavil ve své paměti obrázek ženy, kterou viděl po svém příchodu na ostrov Corrumpo. „Kdy jste to objevil?“

„Ale ne, já jsem na to nepřišel. Karel, ten obyčejný dělník, to celé vymyslel a vyplnil všechny dokumenty pro Úřad pro kontrolu myšlenek. Já jsem Karlovi zaplatil malý poplatek za práva k jeho vynálezu a to se mi brzo vrátí! Karel by v životě nemohl sám najmout takové množství právníků,“ řekl Artur a pokýval směrem ke svým příznivcům v rohu místnosti.

„Takže kdo prohrál tento souboj?“ zeptal se Jonatan.

„Byl to urputný boj,“ vzdychl Artur. „Stovky lidí takových jako Karel tvrdili, že tuto věc vymysleli dříve než já, tedy vlastně Karel. Někteří dokonce tvrdili, že to byl další logický krok po objevení kamenodřevosekače. Chacha! Dokonce Karlova babička tvrdila, že má podíl na tom, co Karel vymy-slel, protože je její vnuk. A jeden spisovatel nasadil všemu korunu tím, když tvrdil, že Karel ukradl jeho myšlenku.“

Artur už dávno přestal foukat svou kávu. „Poslední hlasování bylo ale nejobtížnější. Navrhovatelka uvedla, že je to již dávno, kdy spojila železné ostří s dřevěnou rukojetí. Teď si ani nevzpomenu na její jméno. Na tom ale opravdu nezáleží.

Měla více než čtyřicet svědků. Říkala, že šlo o jakousi zajímavost, o její koníček kdysi, kdy se pouze pokoušela trochu si ulehčit práci. Hrála na city soudců a tvrdila, že je pouze chudý dřevorubec a že nikdy

neměla dost peněz, aby si svůj vynález nechala patentovat. Smůla, co?“

„Smůla?“ podivil se Jonatan.

„Myslím, že snad chtěla mít své místo v učebnicích dějepisu.

Teď už o ní nikdo neuslyší.“ Artur znovu odložil hrneček na stůl, opřel se o zeď a začal se věnovat nehtům své pravé ruky, přičemž si zjevně vychutnával okamžik svého vítězství. „Každý z těchto soudních sporů měl svůj vlastní půvab,“ pokračoval Artur. „Někteří mí protivníci protestovali, že je nemožné vlastnit právo k používání nějaké myšlenky. Soud ale řekl, že ano, a tak jej mám! Jsem vlastníkem tohoto práva na sedmnáct let. Zaplatil jsem a koupil jsem ho se vším všudy.“

„Sedmnáct let? Proč zrovna sedmnáct let?“ zeptal se Jonatan.

„Kdo ví?“ usmál se pod vousy.

„Asi je to nějaké magické číslo.“

„Když ale vlastníte právo na používání nějaké myšlenky, proč potom končí po uplynutí sedmnácti let? Ztrácíte snad právo na ostatní svůj majetek také po sedmnácti letech?“

„Hm.“ Artur udělal přestávku a vzal si znovu svůj hrnek s kávou. Začal ji nervózně míchat. „Dobrá otázka. Obyčejně neexistuje žádný časový limit trvání vlastnického práva k majetku, pokud se nerozhodne Rada, že jej neodebere v nějakém vyšším celospolečenském zájmu. Momentík.“ Zdvihl ruku a okamžitě k němu vystartoval jeden z mužů stojících v rohu místnosti.

Tento panák do Artura skoro narazil. „Co pro vás mohu udělat, Arture?“

„Pavle, řekni tomuto mému mladému příteli, proč nemohu vlastnit patent déle než sedmnáct let?“

„Ano, pane. Věc se má takto. Za starých časů byly pomocí patentů udělovány královské monopolní výsady přátelům dvora.

Dnes ovšem je smysl patentů,“ pronesl Pavel monotónní právnickou mluvou, „motivovat vynálezce, kteří by jinak neměli žádný důvod vynalézat užitečné věci. V minulém sto-letí přesvědčil jeden pověrčivý vynálezce Radu lordů, že sedmnáctileté garantované monopolní postavení je dostatečně dlouhá doba, aby člověk mohl zbohatnout.“

„Prosím, opravte mne, jestli se mýlím,“ řekl Jonatan, který se pokoušel celou věc pochopit. „Říkáte, že vynálezci jsou motivováni svou touhou zbohatnout, a proto se musí zabránit ostatním, aby využívali nové myšlenky?“

Artur a Pavel se na sebe tupě podívali. Pavel odpověděl: „Jaký jiný motiv by mohl existovat?“

Jonatan byl trochu zaskočen nedostatkem jejich představivosti.

„Takže každý výrobce ostroželezodřevosekače musí vám dvěma platit?“

Pavel se nervózně zasmál a koutkem oka se podíval na Artura.

„No, to víte, to záleží stále na Arturovi. Může se rozhodnout, že bude výlučně sám a s rozvahou vyrábět tyto nástroje.

Nebo se v závislosti na očekávaných nabídkách dřevorubců rozhodne, že nepovolí po dobu sedmnácti let výrobu ani jednoho.“

Pavel se podíval na Artura a dodal. „Naši lidé se tím již zabývají, pane. Nesmíme ale zapomenout nejprve se vypořádat s tím problematickým Zákonem o dřevorubcích. Další schůzka s Vladanou Hradní je naplánována na dnes odpoledne. Snad nám pomůže získat výjimku.“ Obrátil se zpátky na Jonatana a začal vysvětlovat: „V tomto zákoně platí pro dřevorubce kuriózní, archaické ustanovení, které říká, že původní používání obyčejných klacků ke kácení stromů by mělo být chráněno před využíváním nových myšlenek.“

Artur byl ztracen v myšlenkách. Nepřítomně prohlásil:

„Tento Zákon o dřevorubcích je přímo namířen proti pokroku, nemáte ten dojem? Myslím, že s vámi mohu počítat, Pavle. Vy jste vždycky o krok před ostatními.“

„Ale pane,“ trval na svém Jonatan, „co byste byl dělal, kdybyste dnes u soudu v boji o patent nezvítězil?“

Rozmáchlým gestem svých rukou chytil Artur Pavla a Jonatana kolem ramen, ve vřelém objetí s nimi došel až ke dveřím, jako kdyby chtěl ohlásit konec jejich hovoru. „Mladý muži, kdybych byl dnes nevyhrál, můžete se vsadit, že bych tady dnes s vámi takhle neklábosil. Musel bych ještě přesvědčit Vladanu Hradní, aby zrušila Zákon o dřevorubcích, ale poté bych se vrátil do své továrny, abych mohl

začít vyrábět ostroželezodřevosekače tak rychle, jak jen by to bylo možné, abych to učinil dříve než mí konkurenti. A tady můj partner by se musel poohlédnout po jiné práci. Co ty na to, Pavle? Možná někde ve výrobě, marketingu nebo výzkumu. Každý nový ostroželezodřevosekač by musel být o něco lepší než ten předcházející, abych se udržel o krok vpřed před svými konkurenty!“

„Fuj! To zní hrozně!“ zachechtal se Pavel.

Když viděl Artura ve dveřích, jeden z mužů stojících v rohu sebral aktovky a následoval jej v těsném závěsu. „Pavle,“ řekl Artur, „vysvětli mi ještě jednou ten problém odpovědnosti.“

Celá skupina rychle odcházela, přičemž Artur stále držel za ramena Pavla i Jonatana. „Víš,“ řekl Pavel, „ten kus kovu může z klacku odlétnout a někoho zasáhnout. Takže musíme chránit tebe a ostatní investory.“

„Musíte mě chránit pro případ, že by byl někdo zasažen? Co tím myslíš?“ položil Artur Pavlovi otázku, na kterou chtěl i Jonatan znát odpověď.

Zraněný člověk by tě mohl žalovat u soudu a snažit se získat náhradu škody - léčebné výlohy, ušlý příjem, bolestné a soudní poplatky.“ Tempo skupiny se zrychlilo, aby zůstali Arturovi nablízku.

„Taková žaloba by mě mohla zruinovat!“ řekl Artur, který předstíral znepokojení a koutkem oka sledoval Jonatanovu reakci.

Pavel pokračoval a nebyl si vědom toho, že ho Artur nechává hrát divadlo pro Jonatana. „Takže Rada lordů přijala skvělou novou myšlenku, která tě zprostí osobní odpovědnosti za škody způsobené jiným.“

„Je to nějaká další skvělá myšlenka?“ opakoval nevinně Jonatan.

„Kdo na ni vlastní patent?“

Pavel zvedl obočí a pokračoval dále, aniž by vzal v úvahu Jonatanovu otázku. „Podáme žádosti a za jméno vaší firmy napíšeme ‚spol. s o. o. r.'.“ Pavel se snažil rozepnout aktovku a vyndat stoh papírů, aniž by ztratil krok. „Arture, podepiš to prosím tady dole.“

Jonatan byl fascinován touto mluvou. „Co je to ‚Spol. s o. o. r.'?“ zeptal se Jonatan a popoběhl, aby jim stačil.

Tentokrát odpověděl Pavel. „ ‚Spol. s o. o. r.' znamená ‚společnost s omezeným osobním ručením.' Když Artur zaregistruje svou společnost, může maximálně ztratit peníze, které do ní investoval. Zbytek jeho bohatství nemůže být žádným rozhodnutím soudu dotčen. Je to druh pojištění, které Rada prodává za dodatečnou daň. Protože Rada omezuje rizika finanční ztráty, více lidí bude investovat do jeho společnosti a nebudou se už tolik starat o to, co se společností budeme dělat.“

„Přinejhorším,“ vložil se do rozhovoru Artur, „můžeme společnost nechat padnout a odejít. Poté si založíme další s jiným jménem. To je chytré, ne?“ V tomto okamžiku zahlédl Artur velmi atraktivní mladou ženu, která přicházela chodbou.

Přestal dávat pozor na cestu, otočil se a pozoroval, jak prochází.

Náhle zakopl a když se snažil zachytit zdi, aby neupadl na zem, polámal si své pěstěné nehty. „Au!“ vykřikl bolestí a jeho nohy a ruce se rozjely do všech stran. Pokoušel se zvednou z podlahy, ale stěžoval si na ostrou bolest v ruce a v zádech. Jeho právníci se nad ním zuřivě srotili a rozčileně diskutovali. Několik jich pomohlo Arturovi posbírat jeho věci, které mu vy-padaly z kapes, zatímco si ostatní chvatně zapisovali poznámky a kreslili náčrty týkající se podrobností této události. Ostat..ní zastavili ženu, aby jim řekla své jméno a adresu. „Zažaluji je!“ křičel Artur a v kapesníku si horečně držel své pohmožděné a krvavé prsty. „Zničím toho prokletého neřáda, který je odpovědný za vytvoření té nerovnosti na podlaze! A s vámi, mladá paní, se uvidím u soudu za to, že jste způsobila ztrátu mé pozornosti!“

Mladá dáma byla šokována tímto obviněním. Ohlédla se a ohradila se: „Chcete se se mnou soudit? To bych vám neradila!

Víte, kdo jsem?“

„To mě nezajímá!“ zakřičel Artur. „Čím jste důležitější, tím lépe. Budu vás žalovat!“

Celá se roztřásla a zápolíc se slzami v očích odvětila: „To nemůžete udělat! Můj přítel Carlo tvrdí, že má krása každého obohacuje. Že je to veřejný statek. Už to veřejně vyhlásil.

Řekl mi o tom minulou noc!“

Instinktivně sáhla do kabelky po zrcátku, aby zkontrolovala své vzezření. Její oční linky se začínaly rozmazávat. „Ooooh, podívejte se, jak jste teď uškodil veřejnému blahu! Budete litovat. Carlo říká, že

každý musí za blaho, které přinášejí veřejné statky, platit. Vždy platí náklady na mou kosmetiku ze svého účtu. Budete litovat, až uvidíte, jak vám kvůli tomu narostly daně!“ Zastrčila zrcátko zpátky do kabelky a odběhla hledat toaletu, kde by se přepudrovala.

Jonatanovi byla žena sympatická, a tak se zeptal: „Skutečně ji chcete žalovat? Jak ji můžete obvinit?“

Artur nikomu nevěnoval pozornost a plazil se po podlaze, aby našel nějaké důkazy něčího opomenutí. Jeho zbývající zdravé prsty našly několik výstupků na kamenné podlaze. Zvolal:

„Pavle, to je ta příčina! Najdi, kdo za to může. Chci aby ho vyhodili z práce a zaplatil mi vším, co má. A taky zjisti, jak se jmenuje ta žena.“

„Uklidni se, Arture,“ řekl Pavel, „to je Ponziho přítelkyně.

Zapomeň na žalobu, jestli chceš udělat něco s tím Zákonem o dřevorubcích. Kromě toho tato budova patří vládě, a proto bychom museli žádat Radu lordů o povolení někoho žalovat.“

Inspirován záblesk génia Artur zvolal: „Zařaď to na seznam témat k projednání s paní Hradní. Lordi nebudou mít nic proti, když přijdeme se žalobou. Peníze na ni nejdou z jejich kapes. Ve skutečnosti pravděpodobně také oni něco dostanou.“

Napadlo ho, kolik peněz formou příspěvků na volební kampaň by díky němu mohla získat Vladana Hradní. Arturův výraz byl plný bolesti. „Získám možnost mít nejvíc napěchované kapsy a pokusím se o tyto peníze rozdělit s Vladanou Hradní. Domluvíme se a ona dostane část ze všeho, co se přihodí na tomto ostrově!“

„Hodláte požádat paní Hradní, aby zaplatila za vaše zranění?“ zeptal se Jonatan.

„Ne, ty idiote,“ odvětil Artur. „Ona nám pomůže dostat se k penězům daňových poplatníků. Doufám, hochu, že jsi zaplatil své daně. Cena, na které se dohodneme, bude stát za to.“

27. kapitola - Všechno je jinak

Jonatan urovnal hádku, jak jen nejlépe uměl, a poté se s celou skupinou rozešel. Začínal pomalu chápat, že Bazar vlád je spíše jeden velký zmatek než místo, kde by mohl hledat pomoc.

Když jej opouštěl, cítil značnou bezmocnost. V tomto okamžiku, více než kdy před tím, byl odhodlán najít přístav a nějakou loď, se kterou by se dostal domů.

Na rohu ulice spatřil Jonatan ženu se silně napudrovanou tváří, která měla na sobě přiléhavé, zářivě červené šaty. Vždy, když kolem ní procházel nějaký muž, žena se usmála, udělala k němu několik vstřícných kroků a pokusila se rozvinout konverzaci.

Nevypadala, že žebrá. Jonatanovi to připadalo, že se pokouší něco prodat. Kdykoli její snaha vyšla vniveč, žena se prudce otočila a jala se hledat dalšího zákazníka. Jonatana napadlo, jestli její okázalá nafintěnost nebyla také lordem Ponzim prohlášena za veřejný statek. V tom uviděl jinou ženu se zmalovaným obličejem oblečenou do sportovních černých punčoch pod velmi krátkou třpytivou sukní. Vypadala obzvláště přátelsky, a to ještě více ve chvíli, kdy se upřeně zadívala Jonatanovi přímo do očí. Jonatan se jí chtěl zeptat, jak se nejlépe dostane do přístavu. Než ale stihl otevřít ústa, přiřítilo se zpoza rohu policejní auto a prudce zastavilo přímo před Jonatanem.

Několik policistů v černých kombinézách vyskočilo z vozu a sebralo obě ženy, které začaly ječet a kopat kolem sebe.

Muži zabouchli dveře a odjeli. Jeden z policistů zůstal na místě a do svého zápisníku, který vytáhl z kapsy, si začal dělat nějaké poznámky.

Jonatan jen zalitoval, že tito policisté nebyli při ruce, když byl oloupen. Proč jsou vždy všude jinde než tam, kde jsou opravdu třeba? Možná že teď je ten okamžik, kdy by mohl nahlásit krádež a dočkat se nějaké pomoci. „Promiňte pane, rád bych ohlásil loupež.“

„Obraťte se na mé kolegy z oddělení loupeží,“ odpověděl policista a ani nezdvihl oči od svého zápisníku.

Jonatan byl zmaten. „Z kterého oddělení jste vy?“

„Z oddělení nemravného chování,“ řekl muž.

„Promiňte, asi jsem vám nerozuměl?“

„Oddělení nemravného chování, občane. V našem oddělení se zabýváme nemravným chováním.“

„Tak to jste ti praví. Loupež, kterou chci nahlásit, je zcela určitě nemravným chováním.“ Policista nereagoval, a tak se Jonatan zeptal: „Proč jste zatkli ty ženy?“

„To jste snad poznal podle šatů, co měly na sobě.“ Policista konečně zvedl hlavu od bloku a uviděl Jonatanův zmatený výraz. „Tyto ženy se provinily tím, že nabízely mužům sexuální služby výměnou za peníze. Bylo by pro ně mnohem příznivější, kdyby byly nechtěly peníze, ale chtěly nějakou protislužbu.“

„Protislužbu, co tím myslíte?“ zeptal se Jonatan, který v tomto okamžiku pozapomněl na své obtíže a chtěl se dovědět něco více o tomto případu.

„Myslím tím,“ řekl policista a kladl důraz na každé slovo, které vyřkl, „že tyto ženy měly pobavit své společníky poté, co by s nimi povečeřely, vypily nějakou tu skleničku, zatancovaly si a dostaly od nich lístek do kina nebo divadla, a ne že by si přímo řekly o peníze. Tak by to bylo lepší pro celou společnost a zcela podle zákona.“

Jonatan byl dokonale zmaten. „Takže penězi se nesmí nikdy platit za sexuální služby?“

„Je pár výjimek, samozřejmě. Peněz lze použít například tehdy, když je celá věc natáčena na kameru a poté ukazována všem lidem ve městě. Pak se nejedná o soukromou aktivitu, ale veřejnou aktivitu, a ta je povolena. Ženám poté nehrozí zatčení, ale stávají se veřejně známými osobnostmi a vydělávají velké peníze.“

„Nemorální je tedy používání peněz při placení za ryze soukromé sexuální činnosti?“ zeptal se Jonatan.

„I pro soukromé peněžní transakce existují výjimky, a to obzvláště v případě, kdy jsou ženy oblečeny do hezčích šatů, než měly tyto pouliční ženy,“ řekl muž pohrdlivě. „Krátkodobé obchody na hodinu či noc jsou nezákonné. Když se ovšem jedná o kontrakt dlouhodobý, tedy na celý život, pak mohou být opět peníze používány. Ve skutečnosti dochází k tomu, že rodiče dokonce své děti mnohdy nutí takovéto kontrakty uza-vírat.

Uchazeči o šlechtický titul byli často za toto chování ctěni.

Jednalo se o zcela legitimní prostředek ke zlepšení společenského postavení a zajištění životních jistot.“

Policista si přestal dělat poznámky a sáhl do tašky. Vytáhl kamenodřevosekač a pár hřebíků. „Mohl byste mi pomoci?“

„Ano, jistě,“ řekl Jonatan. Přemítal o informacích, kterých se mu dostalo od policisty o morálce ve společnosti.

Policista se otočil a došel k nedalekému obchodu. Vzal jedno z ležících prken na chodníku a kývl na Jonatana. „Podržte mi to tady nahoře. Musím zatlouct okna a dveře tohoto obchodu.“

„Proč musíte zabednit tenhle obchod?“

„Tenhle obchod byl zavřen,“ zahuhlal, neboť v ústech svíral hřebík, „protože jeho majitel byl shledán vinným, že prodával obscénní obrázky. Teď odpočívá za mřížemi.“

„Co je to obscénní obrázek?“ zeptal se naivně Jonatan.

„Je to obrázek nějaké neřestné a odporné činnosti.“

„Provozoval prodavač v tomto obchodě tu odpornou činnost?“

„Ne, on pouze prodával obrázky.“

Jonatan si musel chvíli důkladně promyslet vše, co se právě dověděl od policisty, který zrovna zatloukal poslední hřebík do prkna v okně. „Takže prodávání obrázků obscénních činností dostává člověka do pozice, jako kdyby sám tuto činnost prováděl?“

Teď to byl policista, kdo se musel na chvíli zastavit a rozmyslet si odpověď na Jonatanovu otázku. „No, v jistém smyslu ano. Lidé, kteří prodávají takové obrázky, jsou vinni propagací této činnosti. Víte, spotřebitelé se nechají lehce ovlivnit.“

Jonatan se plácnul dlaní do čela. „Už to mám. Tahle budova byla sídlem novin a vy jste museli zatknout fotografy a reportéry za to, že fotili hrůzy války a zabíjení! Jsou ale noviny vinny propagací války a vraždění pouze proto, že tisknou a prodávají obrázky lidí, kteří zabíjejí nebo jsou zabíjeni?“

„To ne. Jak vás to jen napadlo? Auvej! Ten hloupý kamenodřevosekač!“ vykřikl policista a zaklel, neboť se praštil do palce levé ruky. Poté sebral svůj nástroj, který předtím bolestí upustil, a pokračoval. „Obscénnost je pouze sexuální činnost. A takovouto obscénní činnost provozují perverzní lidé.

Každý slušný člověk tuto činnost odsuzuje. Na druhé straně,“ řekl policista, „válečné hrůzy a zabíjení jsou věci, o kterých mohou jak slušní, tak i perverzní lidé číst nebo je i vykonávat, mají-li správné vedení.

Grafické vyobrazení války a zabíjení může ve skutečnosti člověku přinést i žurnalistická ocenění.“

Když byl i poslední hřebík zatlučen, Jonatan odešel. Zjistil totiž, že tento člověk byl tak zaneprázdněn nemorálnostmi, že mu nezbýval čas zabývat se něčím tak obyčejným, jako je loupež.

28. kapitola - Veselé bobule

„Pšššt! Chtěl byste se cítit dobře?“ zašeptala Jonatanovi do ucha obtloustlá, nedbale oblečená žena, když ji míjel. Bylo vidět, že se již dlouho nečesala, a byla vůně nevábné. Nervózně se rozhlédla kolem a poté ještě jednou procedila mezi zuby:

„Chtěl byste se cítit dobře?“

Poté, co Jonatan vyslechl policistův popis nemorálnosti, nevěděl přesně, jak by měl na tuto otázku odpovědět. Zdálo se ale téměř jisté, že se tato žena nepokouší prodávat sexuální služby. Protože byl Jonatan rozumný a upřímný hoch, po pravdě odpověděl: „Nechce se snad každý cítit dobře?“

„Pojďte se mnou,“ řekla žena a chytla jej pevně za ruku.

Vedla Jonatana ulicí, až přišli k zašlému, potemnělému vchodu do domu. To Jonatanovi silně připomnělo situaci, kdy byl oloupen, a pokusil se zůstat pozadu - tajil dech, aby necítil ženin zápach. Než ale stačil cokoli udělat, žena zabouchla dveře a uzamkla je. Naznačila Jonatanovi, aby se posadil ke stolu. Poté vytáhla z tašky krabičku cigaret a jednu si hned zapálila. S neskrývanou chutí okamžitě dlouze vdechla kouř cigarety.

Jonatan si poposedl na nepohodlné židli a zeptal se: „Co vlastně chcete?“

Žena vydechla prudce oblak dýmu a řekla stroze: „Chcete bobule?“

„Co je to?“ zeptal se Jonatan.

Oči oné dámy se podezřívavě zúžily. „Vy nevíte, co jsou to bobule?“

„Ne,“ řekl Jonatan a začal se zvedat ze židle, „a ani si nemyslím, že by mě to nějak zajímalo, děkuji.“

Žena mu přikázala, aby se posadil, a Jonatan neochotně poslechl.

Poté několikrát vdechla cigaretový dým a pečlivě si Jonatana prohlédla. „Vy nejste odsud, že ne?“ řekla.

„Ne tak docela,“ řekl pomalu Jonatan. Začínal se obávat, že by jej mohla ohlásit úřadům jako přistěhovalce.

Než stačil cokoli říci, žena zavolala: „Planý poplach! Pojď sem Hašku.“

Najednou se otevřely dveře, které byly skryté za vysokým, úzkým zrcadlem, a objevil se uniformovaný policista. „Dobrý den, jak se vám daří?“ řekl a položil Jonatanovi ruku na rameno.

„Já jsem Hašek a tohle je má kolegyně Trávníčková.

Promiňte nám naše chování, ale jsme tajní agenti a snažíme se odhalit obchod s bobulemi.“ Otočil se na Trávníčkovou a dodal:

„Umírám hlady. Co kdybychom si dali tady s mladým kolegou nějaké malé občerstvení.“

Společně poté vyndali z kredence krabice, láhve a sklenice nejrůznějších velikostí a tvarů. Když bylo všechno otevřené na stole, oba se do toho pustili. Jonatan si konečně oddechl a při pohledu na tu hostinu se mu začaly sbíhat sliny. Na stole leželo pečivo všeho druhu - čerstvý chléb, máslo, pomazánky, nejrůznější druhy sýrů, čokoládové bonbony a jiné lahůdky. Hašek sáhl po kusu chleba a prsty si na něj začal roztírat máslo a marmeládu ve velkých vrstvách. „Dáme se do toho,“ řekl s plnými ústy. Pak mávl rukou přes stůl a dodal: „Tak tohle není žádná politická restaurace, kde se musíme oficiálně stravovat, že je to tak, Trávníčková?“ Trávníčková se chechtala tak, že téměř vyzvracela bonbon, který si nacpala do úst.

Jonatan si vzal krajíc chleba s marmeládou a hladově jedl. V krátké pauze mezi dvěma sousty se zeptal: „Co jsou to ty bobule?“

Trávníčková si nalila šálek kávy a přidala do něj tři lžíce cukru. Zatímco si do kávy ještě přidávala množství tučné smetany, odpověděla: „Bobule jsou na ostrově Corrumpo nelegální plodinou. Kdybyste se pokusil ode mne nějaké koupit, byl byste se dostal do vězení minimálně na deset let.“ Trávníčková a Hašek se na sebe na chvíli zadívali a okamžitě propukli v smích.

Jonatanovo zalapání po dechu se rozlehlo po místnosti. Právě se mu podařilo vyhnout se vězení. „Co je

na těch bobulích tak špatného? Onemocní lidé po jejich konzumaci? Nebo začnou být agresivní?“

„Je to ještě horší,“ řekl Hašek a chlebem si otíral z tváří máslo a marmeládu. „Po požití bobulí je lidem dobře. Zůstanou prostě sedět a sní.“

„To je odporné,“ dodala Trávníčková, zapálila tlustou cigaretu a podala ji Haškovi. Namazala si ještě pořádně chléb s tvarohem a zamumlala: „Je to útěk od reality.“

„Jo,“ řekl Hašek s plnou pusou a urovnal si opasek s pistolí, který mu překážel při pohybu. Jonatan v životě neviděl nikoho, kdo by se dokázal cpát takovým tempem. „Dnešní mladí lidé si jednoduše neuvědomují potřebu odpovědnosti za své životy.

Takže když se obrátí v touze po útěku od reality k bobulím, ukážeme jim, co je to realita. Zatkneme je a dáme za mříže.“

„Je to pro ně lepší?“ zeptal se Jonatan a nenápadně se rozhlížel, kde by našel nějaký ubrousek.

„Jasně,“ odvětila Trávníčková. „Dáš si trochu whisky, Hašku?“

Hašek se zakřenil a natáhl ruku s umaštěnou skleničkou.

Nalila ji plnou až po okraj hnědavou tekutinou z láhve. Pak se vrátila k Jonatanově původní otázce a odpověděla: „Víte, bobule jsou návykové.“

„Co tím myslíte?“

„Znamená to, že vždy chcete více a více. Cítíte, že bez nich už nemůžete žít.“

Jonatan se na chvíli zamyslel. „Myslíte třeba jako jídlo?“ odpověděl, přičemž jeho otázka téměř zanikla v hlasitém Haškově říhnutí.

Hašek se spokojeně usmíval, neboť si zrovna dopřál další sklenku whisky a několik tahů z cigarety. „Ne, ne. Bobule nemají žádnou nutriční hodnotu a mohou být dokonce škodlivé.

Trávníčková, podej mi popelník.“

„A jestliže jsou bobule nezdravé,“ řekla Trávníčková a namočila si proužek čokolády do kávy, „pak bychom všichni museli platit léčebné výlohy všech těch ubohých lidských trosek v jejich dalším životě. Víte, Rada lordů všechny soucitně přinutila platit za léčení všech lidí bez ohledu na to, jak špatné je jejich chování a jejich zvyky. Takže nekontrolovaná konzumace bobulí by byla zátěží pro nás všechny.“

Jonatan vyhrkl: „Když lidé škodí sami sobě, proč byste za jejich hloupost měli platit?“

„Je to jediný způsob, jak se s tímto problémem lidsky vypořádat,“ řekl Hašek, který již byl lehce opilý. „Vždy zdaňujeme lidi, abychom mohli vyřešit jejich problémy. Lordi musejí platit za nalezení množství řešení, jakými jsou třeba naše výplaty a velké věznice. A nesmíme zapomenout na to, že v po-sledním roce se Rada lordů rozhodla pomoci výrobcům tabáku, cukru a mléčných výrobků, aby jim pomohla překonat jejich těžkosti.

Lidi je třeba nakrmit, to je jasné. Daně jsou také třeba k tomu, aby se někdo postaral o lidi, kteří onemocní. Jinak to ani v civilizovaném světě nejde. Podej mi, Trávníčková, ještě whisky.“

Trávníčková mu podala láhev a souhlasně přikyvovala. Poté si od dohořívající cigarety připálila další. Hašek pokračoval.

„Protože musíme každému pomoci, musíme také dohlížet na to, co každý dělá.“

„My musíme? Kdo my?“ zeptal se Jonatan.

Hašek si odříhl a sáhl si do náprsní kapsy pro nějaké pilulky.

„Když říkám ‚my', nemyslím nás dva osobně. Myslím tím, že političtí vůdcové za nás rozhodnou, jaké chování lze považovat za správné a kdy se musí za špatné chování platit. Ve skutečnosti dobré chování znamená platit za špatné chování. Dává to smysl, Trávníčková? Každopádně lordi na rozdíl od nás ostatních při těchto rozhodováních nedělají chyby.“ Hašek udělal pauzu a spolkl dvě malé červené pilulky. Jeho slova se začala slívat. „Je to zvláštní. Vždycky říkám ‚my', když o nich hovořím.

Trávníčková, nedala by sis taky dvě pilulky? Je to dobré na nervy.“

„Děkuji, teď si nedám,“ taktně odmítla. Posunula směrem k němu drobné kovové pouzdro a dodala: „Můj malý růžový uklidňovač působí mnohem rychleji. Už si ani nedokážu představit, že bych si hned ráno nedala šálek kávy a jeden tenhle...

Dej si, jestli chceš.“

Jonatan přemýšlel o politicích, které až dosud potkal. „Jsou politici dostatečně moudří, aby dokázali rozhodnout, jak se mají lidé správně chovat?“

„Samozřejmě že jsou!“ zahřměl Hašek a zavrávoral lehce ve svém křesle. Dal si další sklenku whisky, aby zapil pilulky, a zadíval se na Jonatana. „A když se lidé nechovají správně, naučíme ty vandráky odpovědnosti ve vězení!“ Hašek začal přemlouvat ostatní, aby se s ním ještě napili.

„Ne, děkuji,“ řekl Jonatan. „Co přesně myslíte tou odpovědností?“

Trávníčková si nalila do kávy trochu whisky a přidala další cukr a smetanu. „Nevím, jak bych to... Hašku, vysvětli to našemu hostu.“

„Dobrá. Počkejte chvíli...,“ Hašek se narovnal ve svém křesle a dlouze natáhl dým z cigarety. Kdyby téměř neztratil rovnováhu, vypadal by jako zadumaný moudrý muž. Když se vzpamatoval, řekl: „Odpovědnost je... přijetí následků svého chování.

Jo, to je ono. Učení se, víte, je jediným způsobem, jak se vyvíjet.“ Jak se Hašek pokoušel intenzivněji přemýšlet o odpovědnosti, zrychloval své kouření a dým kolem něj houstl.

„To ne,“ přerušila jej Trávníčková. „To je příliš sobecké.

Odpovědnost znamená postarat se o ostatní. Jako když bráníme lidem, aby se poškozovali, když je chráníme před sebou samými.“

Jonatan se zeptal: „Co je tedy sobecké? Starat se o sebe, nebo nutit ostatním své názory?“

„Je jen jediný způsob, jak o tom rozhodnout,“ prohlásil Hašek.

Vstal z křesla, které tím povalil, a zpříma se postavil.

„Pojďme k Velkému kazateli. Jestli někdo dokáže vysvětlit, co je odpovědnost, je to on.“

29. kapitola - Velký kazatel

Stíny se začaly prodlužovat. Bylo již pozdní odpoledne, když se Jonatan a jeho dva společníci Trávníčková a Hašek vrátili zpět do ulic. Šli, až došli do travnatého parku. Přicházeli tam lidé a shromažďovali se na kopečku uprostřed. „Jsme tady,“ řekla Trávníčková. „Ještě máme trochu času. Za chvíli se celé tohle prostranství zaplní lidmi, kteří chtějí naslouchat pravdám Velkého kazatele. Ten odpoví na všechny otázky, které nás zajímají.“ Posadili se na travnatý hrbol. Hašek, který byl zmožen spořádaným jídlem a vypitou whisky, se hned natáhl na trávu. Trávníčková zmlkla. Všude okolo se začali lidé usazovat pod stromy a netrpělivě čekali.

Po chvíli přikráčel do středu davu vysoký, vyzáblý muž oblečený celý v černém. Pomalu si prohlédl dav lidí, kteří z něj nespouštěli oči. Všichni ztichli do té míry, že Jonatan slyšel cvrčení cvrčků v trávě.

„Mír je válka! Vědění je neznalost! Svoboda je otroctví!“

Mužův silný hlas jakoby vycházel ze samé země a vstupoval do celého Jonatanova těla. Jonatan se zadíval na dav, ze kterého byla cítit úzkost. Nikdo nevypadal, že by byl alespoň částečně zmaten slovy Velkého kazatele.

Aniž by si zcela uvědomoval, že mluví, Jonatan vyhrkl: „Proč říkáte že ‚svoboda je otroctví'?“

Udivena takovou drzostí, Trávníčková Jonatana šeptem pokárala: „Řekla jsem, že se vám dostane odpovědi na vaše otázky. Neřekla jsem, že se budete moci na cokoli ptát.“

Velký kazatel upřel svůj pronikavý pohled na mladíka, který si dovolil položit otázku. Jak si mohl dovolit přerušit jeho přednášku? Nikdo se ani nepohnul. Nikdo z lidí nikdy neměl tu drzost položit mu otázku. Jediným zvukem bylo vždy šumění listí stromů. Poté Velký kazatel zahřměl, zčásti na Jonatana, zčásti na zbytek lidí: „Svoboda je to nejtěžší ze všech břemen, které lidstvo může nést.“ Muž zvýšil hlas, zdvihl ruce, zkřížil zápěstí a pronesl: „Svoboda je nejtěžším okovem!“

Jonatan trval na svém: „Proč je svoboda břímě? Co je na ní špatné?“ Nemohl nepokračovat v kladení otázek. Chtěl se dovědět, o čem tento muž mluví.

Muž udělal dva dlouhé kroky a pokračoval: „Svoboda je nesmírnou zátěží na bedrech mužů a žen, protože vyžaduje, ano, vyžaduje použití myšlení a vůle.“ S výkřikem bolesti a zděšení Velký kazatel varoval: „Svobodná vůle vás učiní plně odpovědnými za vaše vlastní rozhodnutí!“ Lidem v davu při těchto slovech zatrnulo a někteří si strachy dokonce přikryli uši dlaněmi.

„Co myslíte tím ‚odpovědnými'?“ zeptal se Jonatan chvějícím se hlasem. Koneckonců tohle byla definice, kvůli které jej sem Hašek a Trávníčková zavedli...

Rozzlobený touto nemístnou otázkou, rozhodl se Velký kazatel najednou změnit přístup. Zdálo se, že

začíná ustupovat, a v jeho tváři se rozlil přívětivý výraz. Sehnul se a utrhl jakousi rostlinku, jež mu rostla u nohou. „Někteří z vás, drazí bratři a sestry, nejsou schopni rozeznat nebezpečí, o kterých tady hovořím. Zavřete oči a představte si tuto drobnou rostlinku v mé ruce.“ Jeho hlas zněl velmi vlídně a hladil lidi po duši.

Všichni kromě Jonatana pevně zavřeli oči a soustředili se.

Velký kazatel začal hypnoticky popisovat obraz. „Tato drobná rostlinka není ničím jiným než křehkým kouskem fauny a je svými kořeny pevně připoutaná k zemi. Nemá žádnou odpovědnost za své činy. Všechny její činy jsou předurčené. Ach, ta blažená rostlina!“

„Nyní, drazí, představte si zvíře. Malá, roztomilá myška, která se pídí za potravou a hledá takovéto rostlinky. Ani to chundelaté zvířátko není odpovědné za své činy. Všechno, co myš dělá, je předurčeno přírodou. Ach, příroda. Šťastné zvíře!

Ani rostliny ani zvířata nemusí nést břímě, kterým je vůle, protože žádný z nich se nemusí rozhodovat a projevovat své hodnoty. Nikdy se nemohou mýlit!“

Několik přítomných nadšeně vykřikovalo: „Ano, ano, Velký kazateli, tak je to!“

Charismatický kazatel se napřímil, a tak vypadal ještě vyšší.

Pak pokračoval: „Otevřete oči a rozhlédněte se! Lidské bytosti, které podléhají rozhodování mezi alternativami a hodnotami, se mohou mýlit, to vám říkám! A špatné rozhodnutí a špatné hodnoty mohou poškodit vás samotné i ostatní lidi. Dokonce i možnost potenciální škody vám může způsobit utrpení. A toto utrpení je - odpovědnost.“

Lidé se třásli strachy a choulili se k sobě. Chlapec, který seděl vedle Jonatana, náhle vykřikl: „Ó pane, prosím, jak se můžeme vyhnout tomuto osudu? Řekněte nám, jak se můžeme zbavit tohoto strašného osudu.“

„Dá to velkou práci, ale společně se s touto strašlivou hrozbou budeme moci vypořádat.“ Poté promluvil hlasem tak slabým, že se Jonatan musel naklonit dopředu, aby zaslechl jeho slova. „Věřte mi. Já za vás ta rozhodnutí učiním. Budete pak ušetřeni vší té viny a utrpení, které svoboda přináší. Vezmu všechno to utrpení na sebe.“

Pak prudce vzepjal ruce a zvolal: „Nyní pojďte, každý z vás.

Pročesávejte ulice i uličky, zaklepejte na každé dveře. Získávejte hlasy, jak jsem vám radil! Mám vítězství na dosah ruky, já, váš zástupce v Radě lordů!“ Dav hromadně souhlasil, všichni povstali jako jeden muž a rozešli se na všechny strany. Tlačili se a strkali, aby mohli být v ulicích první.

Zůstali pouze Jonatan a Velký kazatel, a také Hašek, který tiše pochrupoval. Jonatan nevěřícně seděl, pozoroval úprk davu a pak se podíval do tváře muže v černém. Velký kazatel se díval za Jonatana a vypadalo to, že má nějakou vzdálenou vizi.

Jonatan konečně přerušil hrůzu nahánějící ticho poslední otázkou. „Jaká je výhoda toho, že všechna rozhodnutí budou převedena na vás?“

„Žádná,“ odpověděl kazatel s opovržlivým posměškem. „Protože ctnostný život může existovat pouze tehdy, existuje-li svoboda volby. A moji příznivci, moje stádo ovcí, dávají přednost klidu. A co ty, ty malý, co kladeš tolik otázek, čemu dáváš přednost ty? Pomoz mi vyhrát volby a já ti pomohu ke všemu, co si budeš přát. Nech mě, ať mohu i za tebe rozhodovat. Pak už nebude záležet na tvých otázkách.“

Jonatan nenacházel slov. Otočil se na podpatku a opustil park. Ještě dlouho pak za sebou slyšel hřmět smích Velkého kazatele.

30. kapitola - Zákon pro poražené

Jonatan se bez cíle procházel městem, až najednou uslyšel hlasitý gong, který bil v pravidelných intervalech. Zvuk se rozléhal ulicemi a Jonatan se pokoušel vystopovat, odkud přichází. Zahnul do postranní ulice a došel na prostranství, kde se srotil další dav. Lidé hlučeli a hlasitě pokřikovali. Jonatan si myslel, že se něco děje, a tak se připojil k davu, který se posouval směrem k pódiu uprostřed prostranství. K Jonatanovu úžasu se ukázalo, že každý člověk má přes záda jakýsi široký pás nebo přezku. Jonatan se cítil trochu nepříjemně, neboť byl jediným v davu, který nic takového na sobě neměl.

Jonatan se zoufale rozhlížel, aby zjistil, co se děje. Na pódiu, které bylo asi metr vysoké, stál jakýsi

člověk a z plných plic křičel: „V tomto rohu vidíte pět měsíců neporaženého šampióna Dělnické mezinárodní ligy, borce vážícího 116 kilogramů a přezdívaného Ukrutný tygr, Karla Maxe zvaného drtič!“

Dav explodoval a snášel bouřlivé ovace. Vedle pódia se usadil u čtvercového karetního stolku muž s jizvou na obličeji a zručně se probíral hromadou dokumentů a haldou peněz. „Promiňte, pane…,“ začal Jonatan.

„Uzavřete sázku, hochu. Máte několik posledních vteřin, než začne další kolo,“ zachrchlal muž. V tom okamžiku Jonatana odstrčila nedočkavá starší žena a hodila na stolek pěkných pár bankovek. „Padesát na šampióna, rychle!“ řekla.

„Dobrá,“ odpověděl muž. Orazítkoval jeden lístek a vytrhl jej z knihy. „Tady je potvrzení vaší sázky.“

Pak se opět ozval muž z pódia: „A ve vzdálenějším rohu vidíme vyzyvatele, jehož svalnaté tělo váží 122 kilogramů. Dámy a pánové, klouby drtící svalovec…“.

Jonatan se obrátil na muže u stolku a zeptal se: „Má tady někdo nějaké potíže? Bude se bojovat?“

„K boji zajisté dojde, ale potíže nikdo nemá,“ řekl muž a ušklíbl se. „Nikdy to ještě nebylo tak dobré. Tady v těch místech je boj pravé požehnání.“ Zazněl gong a muž zvolal do davu: „Konec sázek!“ Začal souboj a oba muži si začali uštědřovat rány a snažili se vyhýbat úderům protivníka.

Aniž by muž zvedl oči od svých sázek a podíval se na Jonatana, poznal, že se Jonatanovi násilí příliš nelíbí. „Poslouchej, hochu, neděje se tady nic, z čeho by sis musel dělat hlavu. Oba dva muži, jak vítěz, tak i poražený v tomto boji, si domů odnesou kupu peněz. Oba vědí, do čeho jdou, a oba si také odnesou odměnu.“ Jeden z mužů se po silné ráně do zad skácel k zemi. Dav zařval nadšením a sázkař začal počítat peníze do kovové skříňky.

„Oba dva získají odměnu?“ zeptal se Jonatan.

„Jistě,“ odvětil muž. „Tohle je nejpopulárnější souboj na ostrově, protože někdy poražený může dostat více než vítěz.“

Jonatanovi se rozšířily oči. „Může skutečně každý, třeba i já, zbohatnout tím, že prohraje?“

„Ne každý se může účastnit zápasu,“ odpověděl muž. Prohlédl si Jonatana pečlivě a zeptal se: „Jsi výhodně zaměstnaný dělník v této komunitě? Musíš nejdřív mít možnost přijít o práci, aby ses dostal do hry.“

„Ne, alespoň zatím ne,“ řekl ohromeně Jonatan. „Já tomu nerozumím. Proč by dělník riskoval ztrátu zaměstnání jenom proto, aby se dostal do soutěže?“ Gong oznámil konec dalšího kola. Dav se utišil, a tak bylo možné mluvit, aniž by člověk musel křičet.

„To je právě ta věc. Nikdy jsi neslyšel o zákonu pro poražené?“ zeptal se muž. „Jak je to jen možné. Ne každý se hrne do ringu, jsou ale tací, co milují vzrušení. Někteří jsou dokonce přesvědčeni o tom, že by se mohli stát novými šampióny. A zákon pro poražené odstraňuje velkou část rizika. Poražený se nemusí bát, že by nedostal výplatu nebo že by musel platit zdravotní výlohy.“

„Proč ne?“ zeptal se Jonatan.

„Protože zákon pro poražené říká, že za všechny tyto věci musí platit zaměstnavatel. Když se to správně udělá, poražený může získat více peněz, než kdyby pracoval. Dokud nebyl přijat zákon pro poražené, tak nikdy nikdo s takovým nadšením nebojoval?“

Jonatan natahoval krk, aby viděl přes hlavy okolostojících, a v jednom z rohů uviděl muže, kterému asistent v ringu otíral tvář mokrou houbou. „Neměl by zaměstnavatel platit zaměstnanci pouze za zranění, která si způsobil v zaměstnání? Co má zaměstnavatel společného se zápasem v ringu?“

„Ve skutečnosti nic,“ řekl muž. „Poslouchej, hochu, zaměstnanec pouze řekne, že se zranil, je to jasné? A řekne, že se nemůže vrátit zpátky do práce.“

„To je mi jasné,“ odpověděl Jonatan, který se snažil bedlivě poslouchat, aby neztratil nit.

„A když řekne, že si zranění způsobil v zaměstnání, musí zaměstnavatel dokázat, že lže. A to je v zásadě nemožné.“

„Říkáte, že zraněný zaměstnanec může lhát, aby dostal peníze?“ zeptal se Jonatan.

„No, to se stává,“ řekl muž s úšklebkem. „Abyste mě špatně nepochopil, většina zaměstnanců ve městě nelže. Ale zákon pro poražené odměňuje ty, kdo tak činí. A s růstem nákladů pojistného a daní dochází k zavírání dalších podniků. Zaměstnanci, kteří se neúčastní této hry, tratí tak jako tak. Takže den

ode dne přibývá hráčů. Každý, kdo je dnes tady, se už alespoň jednou do hry zapojil. Ti, kterým se nelíbí předstírat zranění, jednoduše vstoupí do ringu a utkají se v několika kolech s Drtičem.“

„Proč ale nemůže zaměstnavatel vyvrátit tyto lži?“

„Ach má záda..., hochu. Můžeš dokázat, že mě záda nebolí?“ muž divoce gestikuloval směrem k davu a dodal: „Všichni máme pochroumaná záda a jeden druhému dosvědčíme, že se nám to stalo v práci. Naposledy před čtyřiceti lety se podařilo dokázat, že někdo lhal.“

Jonatan konečně pochopil, proč každý nosí speciální pásky a přezky. „Udělala Rada něco s tímto lhaním?“

Muž se zasmál: „Vladana Hradní je nejlepší učitel, kterého jsme kdy měli. Podpoří nás úplně ve všem. A my jí zachováváme na oplátku přízeň v době voleb. Je to pro všechny výhodné.“

„Policie!“ zakřičel někdo z davu. Muž u stolku rychle sbalil své peníze, složil stolek a předstíral, že nonšalantně postává v davu okolo pódia. Začal nedbale pohvizdovat.

Jonatan se zadíval do davu a hledal policisty. „Co se děje?

Tento souboj je nezákonný?“ zeptal se.

„Ale ne,“ odpověděl chladně muž. „Policisté se rádi podívají na pěkný zápas stejně jako všichni ostatní. Proti zákonu jsou ovšem sázky načerno. Rada lordů tvrdí, že sázení je nemorální.

Voličům se líbí, když Rada vystupuje proti nemorálnosti.

A Vladana Hradní si myslí, že je lepší, abychom si ušetřili peníze ze sázek na volební kampaň.“

V tom okamžiku znovu zazněl gong a dav začal opět povzbuzovat zápasníky v ringu.

31. kapitola - Byty-nebyty

Když Jonatan opustil prostranství, ulice, jež byly po obou stranách lemovány řadami domů, utichly. Slunce zapadalo a většina obyvatel města se uchýlila do svých domovů. Lehce se ochladilo, Jonatan si dopnul knoflíky své ošoupané vesty až ke krku a po chvíli došel k další řadě domů. Najednou zpozoroval skupinu špatně oblečených lidí, kteří se shro-máždili před třemi vysokými budovami, které byly označeny písmeny A, B a C.

Budova A byla prázdná a v otřesném stavu - hroutící se zdi, rozbitá okna a na zbylých okenních tabulích byla vrstva špíny.

Vedle, před budovou B, se choulili nějací lidé. Jonatan slyšel zevnitř silné hlasy a ze všech tří podlaží čilý ruch. Ze všech oken a balkónů vyčnívaly tyče, na kterých nedbale viselo vyprané prádlo. Dům praskal ve švech.

Za těmito budovami stála budova C. Bez poskvrnky, udržovaná v bezvadném stavu a podobně jako budova A celá prázdná.

Vydrhnutá okna se blýskala v paprscích zapadajícího slunce, štukované zdi byly hladké a čisté.

Nejednou Jonatan ucítil ruku na svém rameni. „Řekněte,“ zeptala se přátelsky mladá žena, „nevíte o nějakém bytu k pronajmutí?“

„Bohužel,“ řekl Jonatan. „Nejsem zdejší. Proč se nepoptáte v těchto dvou prázdných budovách?“

„Ty nejsou k pronájmu,“ odpověděla smutně. Měla dlouhé hnědé vlasy a velmi příjemný hlas. Její oblečení jí moc nepadlo, ale Jonatan si přece všiml, že je velmi hezká. Vypadala sebejistě a chytře, i když poněkud zoufale. Přál si, aby jí mohl pomoci.

„Jak to?“ zeptal se Jonatan. „Připadají mi prázdné.“

„Ano, to také jsou. Moje rodina bydlívala támhle v budově A, dokud Vladana Hradní nepřesvědčila Radu lordů, aby přijala zákon o regulaci nájemného.“

„Co je to regulace nájemného?“ zeptal se Jonatan.

„Je prostě zakázáno zvyšovat nájemné.“

„A proč?“ vyptával se Jonatan.

„Ále, to je dlouhá a dost hloupá historie,“ řekla. „Tehdy, když sem přijel Stroj na plnění snů, můj otec si spolu s ostatními stěžoval na zvyšování nájemného vlastníky domů. Samozřejmě docházelo k tomu, že rostly náklady a lidé sem přicházeli z ostatních částí ostrova, ale můj otec říkal, že si nemyslí, že bychom měli platit vyšší nájmy. Takže společně s ostatními nájemníky, nebo přesněji řečeno s bývalými nájemníky

požadovali, aby Rada lordů zakázala majitelům domů zvyšovat nájmy.

Rada jim vyhověla. Poté Rada najala hordu kontrolorů a soudců, aby zajistili dodržování nových pravidel.“

„Z kontroly nájemného museli mít nájemníci radost,“ řekl Jonatan.

„Nejdříve ano. Můj otec si mohl být jist tím, kolik nás bude stát střecha nad hlavou. Ale věci se začaly pomalu měnit, když majitelé domů přestali stavět nové byty a začali zanedbávat opravy a udržování bytů již postavených.“

„Co se stalo?“

„Tvrdili, že ceny všeho neustále rostou - ceny oprav, mzdy hlídačů, správců, ceny služeb, vody, elektřiny, rostou daně atd.

Majitelé bytů a domů nemohli zvýšit nájmy, aby toto všechno mohli zaplatit. Takže museli šetřit všude, kde to jen šlo.

A proč by stavěli nové byty a ještě více prodělávali?“

„Daně se také zvyšovaly?“ zeptal se Jonatan.

„Jistě. Aby se mohlo zaplatit kontrolorům, soudcům a lordům.

Rozpočty a počty úředníků musely růst,“ řekla dívka.

„Rada lordů přijala zákon o regulaci nájemného, ale nikdy je nenapadlo uvažovat o zákonu o regulaci daní! Takže nakonec lidé začali majitele domů a bytů nesnášet.“

„Před tím je měli rádi?“

„Otec mi říkal, že nebyl příliš nadšen, že musí platit nájem, ale dokud byl všude dostatek bytů, jejich majitelé museli být k lidem vlídní, aby je přiměli se do jejich bytů nastěhovat a bydlet v nich. Obvykle se chovali přátelsky a tvrdě pracovali, aby byty byly pro nájemníky přitažlivé. Kdykoli se o někom rozneslo, že se nechová k nájemníkům dobře, lidé se mu vyhýbali. Takže myslím, že mohu říci, že slušní majitelé byli odměněni tím, že měli spoustu stálých nájemníků, zatímco ti špatní trpěli tím, že měli neobsazené byty.“

„Poté, co byla přijata regulace nájemného, všichni se začali chovat skutečně odporně,“ řekla se zoufalým pohledem. Sedla si na obrubník a Jonatan se posadil vedle. „Náklady stále rostly, ale nájemné zůstávalo stejné. Aby si kompenzovali ztráty, začali majitelé šetřit na opravách. Pak si na ně začali nájemníci stěžovat kontrolorům. Poté co utrpěli velké ztráty, slušní majitelé se jednoduše sebrali a vyklidili budovu A.

Množství bytů se začalo snižovat a řada nájemníků hledajících byty narostla. Najednou bylo méně bytů než kdy předtím!

Nepoctiví majitelé budovy B se už nemuseli bát, že budou mít ve svém domě neobsazené byty. Objevil se téměř nekonečný seznam zoufalých lidí, kteří potřebovali byt. Tito majitelé vybrali spoustu peněz na úplatcích a jiných výhodách, takže si žili docela dobře.“

Jonatan nemohl uvěřit, že by majitelé bytů jednoduše opustili svůj majetek! „Někteří majitelé prostě nechali domy vyklidit a odešli?“

„Ano,“ řekla. „Nikdo nemůže vydávat více než získá, to může jenom Rada lordů. Rada zvažuje plán převzetí těchto opuštěných domů a myšlenku, že by jejich provoz výrazně dotovala z daní.“

„A co budova B se všemi lidmi uvnitř?“ zeptal se Jonatan, který chtěl nějak pomoci. „Nelze tam najít volný byt?“

„Ta budova je plně obsazená a nikdo se nechce vystěhovat.

A seznam zájemců je nekonečný. Když zemřela stará paní Koudelková, měl jste vidět ten povyk. Lidé se mezi sebou prali a hádali a každý chtěl dostat její uvolněné místo. Byt nakonec dostal syn paní Hradní, i když si nikdo nevzpomíná, že by jej někdy viděl mezi uchazeči. Má rodina se jednou pokoušela najít si nějaký podnájem, ale kontroloři prohlásili, že podnájem je proti stavebnímu zákonu.“

„Co je to stavební zákon?“ zeptal se Jonatan.

Dívka si povzdechla a očividně unavená se snažila Jonatanovi uspokojivě odpovědět. „Je to zákon, který určuje podobu a používání domů. To je určeno podle životního stylu, který lordi považují za správný pro obyvatele. Víte, jako například správný počet rodin, patřičný počet umyvadel a toalet či patřičný počet metrů čtverečních.“ Sarkasticky dodala: „Takže jsme nakonec skončili na ulici, kde už

není nic podle tohoto zákona.“

Jonatan byl zdrcen, když uvažoval o jejím vyprávění. Pak si vzpomněl na třetí budovu, která byla zcela nová a prázdná. To bylo jasné řešení jejích problémů. „Proč se nenastěhujete do budovy C, která stojí hned vedle té přeplněné budovy B?“

Hořce se zasmála. „To by bylo porušení pravidel městských zón.“

„Pravidel městských zón?“ opakoval. Jonatan seděl na obrubníku a nevěřícně kroutil hlavou.

„Jsou to práva vztahující se k umístění bytu. Funguje to takhle,“ řekla a klacíkem se snažila načrtnout mapu v prachu na silnici. „Rada lordů nakreslí čáry na mapě města. Lidem je dovoleno nocovat v budovách před čárou, ale ve dne musí pracovat na druhé straně. Budova B je na straně, kde se nocovat smí, a budova C je na straně, kde se pouze pracuje.

Budova C je v dobrém stavu a zároveň tak blízko k budově B kvůli speciální výjimce, kterou zařídila Vladana Hradní. Obvykle jsou ale budovy určené k práci umístěny na druhé straně města než budovy určené k přenocování, takže každý musí každé ráno a každý večer cestovat přes celé město. Tvrdí, že dlouhé cestování je dobrá podpora pro dobrou fyzickou kondici a tržby v dopravě.“

Jonatan hleděl zmateně na přecpaný bytový dům před ním, který stál mezi dvěma prázdnými domy. Co je to za nesmysl, myslel si. „Co budete dělat?“ ptal se soucitně.

„Uvidíme zítra. Můj otec chce, abych s ním šla na velkou slavnost, kterou zítra pořádá Vladana Hradní pro bezdomovce.

Slíbila spoustu her a oběd zdarma.“

„Je tak štědrá!“ poznamenal Jonatan podezíravě. „Možná, že vás nechá bydlet ve svém domě do té doby, než si něco najdete.“

„Otec měl jednou tu odvahu se jí na to zeptat, hlavně proto, že Vladana Hradní byla odpovědná za přijetí kontroly nájemného.

Paní Hradní otci odpověděla: ‚To by ale byla charita!

Charita je ponižující!' Vysvětlila mu, že je mnohem úctyhodnější požadovat, aby nám byt dali daňoví poplatníci. Řekla mu, aby byl trpělivý a ona že zařídí, aby Rada převzala na sebe majetek a postarala se o placení.“ Dívka se poté na Jonatana usmála a řekla: „Mimochodem, jmenuji se Anička. Chtěl by ses k nám zítra připojit a jít na oběd zdarma k Vladaně Hradní?“

32. kapitola - Gangsteři jménem demokraté

Najednou začal někdo na druhé straně ulice volat: „Utíkejte, to jsou ti gangsteři, demokraté. Demokraté, utíkejte!“

„Utíkejte, utíkejte,“ křičelo dítě, které probíhalo kolem Jonatana sedícího na obrubníku. Anička vyskočila a na obličeji se jí zračil výraz hrůzy. „Musíme odtud rychle zmizet!“ řekla v obavách.

Lidé, kteří stáli v hloučku u nájemních domů se rozutekli na všechny strany. Tři rodiny, které vlekly své děti, běžely dolů po schodech. Někteří házeli své věci přátelům, kteří čekali dole. Pak sbírali rychle své věci a utíkali ulicí pryč.

Za okamžik byla ulice téměř prázdná. Člověk mohl už zahlédnou pouze ty nejpomalejší, kteří většinou měli plné ruce svých dětí a ranců s věcmi, jak směřují pryč od ohniska nepokoje.

Budova na vzdáleném konci ulice vzplála plamenem.

Jonatan stále seděl bez hnutí a pouze chytil Aničku za ruku.

„Co se děje?“ zeptal se. „Proč jsou všichni tak vyděšení?“

Anička se snažila vší silou uvolnit z Jonatanova sevření. Kopla Jonatana do nohy a vykřikla: „To jsou demokraté. To je ten gang. Být tebou, tak radši rychle zmizím!“

„Proč?“

„Teď není čas na otázky, rychle odsud!“ křičela. Jonatan se ale nenechal odtáhnout a neuvolnil své sevření. Vyděšena k smrti Anička křičela: „Prosím tě, nech mě jít, nebo nás dostanou oba!“

„Kdo?“

„Demokraté! Obklíčí každého, koho najdou, a hlasují, co s ním provedou. Mohou ti sebrat všechny peníze, zavřít tě do vězení nebo tě mohou přinutit, aby ses přidal k jejich gangu.

A nikdo proti nim nic nezmůže!“

Jonatanovi se zatočila hlava. Kde je teď všudypřítomná policie?! „Neměl by zákon chránit lidi před takovými gangy?“

„Podívej,“ řekla Anička, která se stále snažila uvolnit si ruku.

„Nejprve utečme a pak si můžeme popovídat.“

„Stále máme dost času. Řekni mi rychle, jak to je.“

Podívala se mu přes ramena. Vyděšená k smrti, těžce polkla a začala rychle mluvit. „Dobrá. Když se gang vytvořil, policie jeho členy postavila před soud za jejich zločiny. Zástupci gangu tvrdili, že pouze uplatňují zásadu většinového hlasování, stejnou zásadu, která je základem tvoření zákonů a rozhodování soudů. Tvrdili, že hlasy mohou určovat všechno - zákonnost, morálku, všechno!“

„Byli usvědčeni?“ zeptal se Jonatan. V tomto okamžiku byly ulice už zcela liduprázdné.

„Musela bych nyní utíkat, kdyby bývali byli usvědčeni? Ne, soudci rozhodli poměrem hlasů tři ku dvěma v jejich prospěch.

Nazývají to Boží právo většiny. Od té doby může gang nakládat libovolně s každým, koho může přehlasovat.“

Příčina nesmyslných pravidel a podivné způsoby na ostrově byly Jonatanovi najednou jasné.

„Jak tady jenom lidé mohou žít? Musí přece existovat způsob, jak se bránit!“

„Jedinou obranou proti demokratům je přidat se k jinému gangu s více členy.“ V tomto okamžiku se Jonatan spolu s Aničkou zvedl a vydal se ulicí pryč. Jak utíkali, míjeli obchody a domy a Anička volala: „Neutíkala bych, kdybych si mohla koupit zbraň.“ Běželi dál a dál ulicemi, skrze brány, kolem nároží a náměstí. Anička znala město jako své boty.

„Mimochodem,“ lapal po dechu Jonatan, „já jsem Jonatan, jsem rád, že tě poznávám.“

Běželi až do samého vyčerpání. Daleko za ulicemi a domy nakonec Jonatan se svou společnicí vyšplhali na příkrý kopec a doufali, že najdou vysoko nad městem trochu bezpečí. Poslední paprsky slunce zmizely na západě a Jonatan sledoval, jak dole ve městě přibývají další a další požáry. Křik a vo-lání o pomoc doléhaly zdálky čas od času až k jejich uším.

„Už nemůžu dál,“ zajíkala se Anička. Změť jejích dlouhých hnědých vlasů jí přikrývala ramena. Opřela se o strom, aby si oddechla a nabrala dech. Jonatan se posadil a opřel se vyčerpán o kámen. Během zběsilého úprku si Anička roztrhla šaty a pocuchala své dlouhé vlnité vlasy. „Zajímalo by mě, jak dopadli mí sousedé ve městě,“ pronesla smutně.

Jonatan chápal Aniččiny obavy a začal přemýšlet, jestli se něco nestalo se starým mužem a ženou, kteří se o něj minulou noc tak pěkně postarali, a co je s jejich malou vnučkou Lucií.

Všichni byli v tomto divném světě bezmocní. „Je smutné, že lidé musí neustále bojovat. Je velmi špatné, že nemají dobrou vládu, která by jim zajistila klid.“

Anička se zadívala na Jonatana a posadila se vedle něj. „To se pleteš,“ řekla. Snažila se stále popadnout dech. Poté ukázala směrem k nepokojům ve městě a dodala: „Kam paměť sahá, lidé si zvykli brát silou věci jeden druhému. Kdo si myslíš, že je to naučil?“

Jonatan se zamračil a odpověděl: „Myslíš, že je někdo naučil, že je správné používat sílu?“

„Nebyl to jen tak někdo. Většina lidí se to naučila z každodenní zkušenosti.“

„Proč tomu Rada lordů nezabránila?“ zeptal se Jonatan.

„K tomu přece vláda je, nebo ne? Musí přece chránit lidi před násilím?!“

„Rada lordů je násilí,“ řekla Anička důrazně. „A po většinu času představují násilí, před kterým by měli lidi ochraňovat.“

Trochu se rozčílila. „Mám právo se sama bránit, takže mohu požádat ostatní, třeba i Radu lordů, aby mi v tom pomohli.

Nesmím ale útočit na jiné, takže je stejně špatné žádat někoho, aby za mě použil sílu proti ostatním.“ Viděla Jonatanův zaražený výraz. Byla trochu zklamaná, že Jonatan nemá sebemenší potuchy, o čem vlastně mluví, a tak ho dloubla pod žebra a řekla: „Poslouchej, když chceš něco od druhého člověka, jak to můžeš získat?“

Jonatan ucítil bolavou podlitinu od lupičovy pistole. Odpověděl:

„Myslíš bez použití zbraně?“

„Jo, bez toho, aniž bys vzal zbraň do ruky."

„Můžu se pokusit ho přesvědčit," odpověděl Jonatan.

„Správně. Nebo…?"

„Nebo… nebo mu zkusím zaplatit?"

„Ano, to je také jistý druh přesvědčování. A teď ještě jeden způsob."

„Hmmm. Můžu jít do Rady lordů a prosadit zákon?"

„Přesně," řekla Anička. „S pomocí vlády nemusíš ostatním platit nebo je přesvědčovat. Nemusíš spoléhat na dobrovolnou spolupráci. Jestliže se ti podaří dostat Radu lordů na svou stranu, a to buď díky hlasům, nebo díky úplatkům, pak můžeš přinutit ostatní dělat to, co chceš. Samozřejmě, když někdo jiný nabídne Radě víc, pak on může přinutit tebe, abys udělat to, co chce on. A Lordi jsou vždy těmi, kteří na tom vydělají.

„Myslel jsem si ale, že to byla vláda, kdo zformoval společnost," řekl Jonatan.

„Naopak," odpověděla Anička. „Moc donutit ostatní ničí motivaci vzájemně spolupracovat. Jakákoli většina může dosáhnout čehokoli, co si přeje, a menšina se s tím musí smířit. Je to podle zákona, ale menšina zůstává nepřesvědčená, zahořklá a nepřátelská. Výsledné upřednostňování jedněch a chudoba druhých jsou nelibě neseny."

Jonatanovi to připomnělo příběhy, které slyšel v dětství o nechvalně proslulém šerifovi z Nottinghamu, který využíval pozice ve zkorumpované vládě k tomu, aby okrádal jak bohaté, tak chudé a odměňoval své nohsledy. Jonatan si matně pamatoval, jak se smál, když se dověděl, že se oběti nakonec vzbouřily proti tyranské vládě šerifa a jeho kumpánů.

Anička nasměrovala Jonatanův pohled na ohně pod nimi.

„Podívej se, co se dole děje," řekla. „Skutečné společenské vazby jsou zpřetrhány tímto neustálým bojem o moc. Na celém ostrově dochází k tomu, že skupiny, které ztratí příliš mnoho hlasů, budou jednoho dne zachváceny pocitem marnosti.

Naneštěstí obvykle nechtějí přestat s používáním síly. Chtějí ji mít pro změnu na své straně."

Po tváři jí kanuly slzy. „Za chvíli budu muset jít hledat svého otce," řekla. „Domluvili jsme si jedno místo, kde se setkáme pro případ, že se něco podobného stane. Bojí se o mě, ale chci počkat, až bude po požáru." Odmlčela se na chvíli a pak dodala:

„Někteří lidé říkají, že občasný požár ve městě je dobrý pro dřevorubce, protože vytváří vyšší poptávku po dřevě. Je ale smutné, když si člověk uvědomí, kolik ostatních věcí lidé mohli mít, kdyby neustále nemuseli vše budovat znova a znova."

Chudák Jonatan seděl nehybně, vyveden z míry vším, co se mu přihodilo od té doby, kdy ho bouře zahnala na ostrov. Jeho dobrodružství se proměnilo v noční můru plnou podivných lidí a zneužívané moci. Zkušenost ho přiměla přehodnotit všechny názory, které zastával.

Jonatan vždy důvěřoval lidem. Vždy si myslel o představitelích moci, že jsou čestnými strážci pořádku. Předpokládal, že za každým jejich rozhodnutím stojí dobré úmysly a že dobré úmysly vedou k dobrým výsledkům. Teď už si nebyl tak jist. Po dlouhou dobu pohroužen v myšlenkách, Jonatan skoro zapomněl na Aničku, která se pohodlně usadila a usnula, jako když ji do vody hodí. Jak se tak na ni díval, pomyslel si: „Dopadne to s ní dobře. Zdá se, že se o sebe dokáže postarat. Já ale musím najít cestu domů. První věc, kterou zítra ráno udělám, bude, že zkusím vylézt na vrchol této hory. Možná se mi podaří zahlédnout v přístavu nějakou loď." A také on se uložil ke spánku.

33. kapitola - Supi, žebráci, podvodníci a králové

Příštího rána Jonatana probudily první známky světla. Jonatan se rozhodl, že Aničku nebude budit a vydal se strmým svahem vzhůru k vrcholu.

„Ach, ti lidé!" přemýšlel podrážděně. „Nedají si pokoj a neustále se vzájemně postrkují. Vyhrožují jeden druhému. Zavírají jeden druhého. Olupují se a škodí jeden druhému." Začal krok za krokem šplhat vzhůru a přidržoval se, jak nejlépe mohl, malých keřů. Dorazil až na malý výčnělek blízko vrcholu a prohlížel si město v dálce pod ním. Zjistil, že mu zbývá jen kousek, a tak pokračoval vzhůru lesem se zakrslými a pokroucenými stromy. Konečně stromy prořídly a před Jonatanem zůstalo pouze několik

křovin a poté hromada velkých balvanů.

Stále ještě byl vidět úplněk, který pomalu sklouzával za horizont, přestože se již pomalu rozednívalo. Jak se tak plahočil, cítil chladný, ale příjemný vzduch. Konečně dosáhl vrcholu. Tam stál osamocený zakrslý strom bez listí a na jeho holé větvi seděl velký strašlivý černý sup. „Ale ne," zaúpěl Jonatan, který doufal, že nalezne přívětivější místo. „Já mám tedy štěstí. Opustím údolí plné supů, abych nalezl trochu klidu, a co najdu? Skutečného supa!"

„Skutečného supa!" opakoval hluboký hrubý hlas.

Jonatan ztuhnul. Pouze jeho oči rozšířené hrůzou se pomalu pohybovaly a prozkoumávaly každou píď země před ním. Srdce mu bušilo až v krku. Jeho chvějící se rty řekly: „Kdo to byl?"

„Kdo to byl?" napodobil ho hlas. Zdálo se, že přichází ze stromu. Jonatan si změřil očima supa, který tiše seděl na větvi. Pomyslel si: „Mohl by to být mluvící pták - jako papoušek?

Nic jiného tady není. Supi ale přece nemluví." Poté mu přišlo na mysl, že všechno na tomto ostrově je podivné, tak proč by nemohl sup mluvit?

Jonatan se napřímil, jak jen mohl, zadržel dech a pomalu přistoupil ke stromu. Pták nepohnul ani pírkem, avšak Jonatan měl zřetelný pocit, že jej upřeně sleduje.

„To jsi na mě mluvil ty?" zeptal se Jonatan a pokoušel se mluvit pevným hlasem.

„Kdo jiný?" odpověděl domýšlivě sup. Jonatanovi se podlomila kolena tak, že skoro upadl. Nakonec se pouze lehce přikrčil a řekl: „Ty... ty umíš mluvit?"

„Samozřejmě, že umím mluvit," řekl pták. „Mohl bys mi tedy..., i když ty asi nerozumíš tomu, co říkáš..." Pták lehce otočil hlavu a řekl nahněvaně: „Co jsi myslel tím, když jsi řekl, že jsi opustil údolí supů?"

„Pro... promiň. Nic špatného jsem tím nemyslel," omlouval se Jonatan. „Chtěl jsem jenom říct, že všichni lidé tam dole byli na sebe stále tak krutí a hrubí. To se tak říká. Oni... oni mi připomněli no..."

„Supy?" Ptákovi se naježilo peří pod holým krkem. Jonatan pokorně přikývl. Sup zachroptěl, mávl svými velkými křídly a usedl zpátky na větev. „Tvůj problém, drahý příteli, je, že se necháš velmi snadno pomýlit slovy. Musíš důvěřovat činům, a nikoli slovům."

„Tomu nerozumím," řekl Jonatan.

„Tobě připadá tento ostrov plný supů. Hmch! Kdyby tohle byla pravda, pak by tento ostrov byl mnohem lepší, než je."

Pták hrdě protáhl svůj dlouhý ošklivý krk. „Bylo by přesnější říci, že jsi přišel na ostrov plný mnoha různých tvorů - jako jsou supi, žebráci, podvodníci a králové. Ty ale nerozpoznáš dobré od špatných, protože se necháš klamat názvy a slovy.

Podlehl jsi nejstaršímu triku a ctíš zlo."

Jonatan se bránil. „To není žádný trik. Supi, žebráci a tak dále jsou jednoduše rozeznatelní. Tam, odkud přicházím, sbírají supi kosti mrtvých. To je odporné!" řekl Jonatan důrazně a na důkaz toho svraštil odporem nos. „Žebráci jsou jednoduší a nevinní. Podvodníci jsou chytří a veselí, takoví vykukové."

„A co se týče králů," dodal rychle Jonatan a jeho oči se roztančily v záblesku nadšení. „No, popravdě řečeno, nikdy v ži-votě jsem žádného skutečného krále nepotkal, ale z toho, co jsem četl, vím, že žijí v překrásných palácích a nosí úžasné šaty. Každý by chtěl být jako oni. Králové a jejich ministři vládnou zemi a ochraňují všechny její obyvatele. To není žádný trik."

„Žádný trik?" řekl sup. Jonatan se zadíval na zamračený supův výraz. „Vezmi si takového supa. Sup je jediným vznešeným tvorem ze všech čtyř. Jedině sup dělá něco užitečného."

Velký černý pták natáhl opět krk a zadíval se na Jonatana.

„Kdykoli někde za domem pojde myš, uklidím ji. Kdykoli pojde kůň na poli, uklidím, co zbylo. Kdykoli zemře chudák člověk v lese, uklidím jeho mrtvolu. Já tím získám jídlo a všichni jsou spokojeni. Nikdo nikdy nepoužil zbraň nebo klec, aby mě přinutil dělat mou práci. A dočkám se někdy nějakého vděku?

Nikdy! Mé služby jsou považovány za špinavé a odporné. Takže odporný sup se musí smířit s verbálními urážkami a nikdo jeho služby neocení."

„Pak jsou na řadě žebráci," pokračoval sup. „Nic neprodukují, kromě sebe samých pro nikoho nic

dobrého neudělají.

Nikomu ale ani neškodí. Samozřejmě se snaží, aby nezemřeli někde v lese, a můžeme říci, že poskytují pocit blahobytu svým chlebodárcům. Takže jsou tolerováni.“

„Podvodníčci jsou nejmazanější a získali značné uznání v poezii a legendách. Používají lstí a klamů a balamutí ostatní slovy, která spřádají. Podvodníčci nevykonávají žádné užitečné služby kromě toho, že učí nedůvěře a umění podvodu.“

Vztyčil se a načechral si peří. Sup se zhluboka nadechl a vydechl.

Mdlý zápach mršiny se rozšířil ranním vzduchem.

„Nakonec tu máme krále. Králové nepotřebují žebrat nebo podvádět, i když často dělají obojí. Podobně jako lupiči kradou výsledky práce jiných za použití hrubé síly, kterou ovládají.

Nic nevyrábějí, i když mají nade vším moc. A ty, naivní cestovateli, uctíváš takovéto krále, zatímco opovrhuješ supy? Kdybys viděl starobylý monument,“ poznamenal sup, „řekl bys, že král byl skvělý, protože jeho jméno bylo vytesáno na vrcholku. Ale ani chvíli nepomyslíš na všechny ty mršiny, které jsem musel odklidit za tu dobu, co se monument stavěl.“

Jonatan řekl: „To je pravda. V minulosti najdeme krále, kteří byli padouši a ničemové. Dnes ale lidé volí své vůdce do Rady lordů. Jsou tedy jiní, protože... protože jsou voleni.“

„Zvolení lordi jsou jiní? Haha!“ zařval pronikavě sup. „Dětem jsou neustále vyprávěny pohádky o králích a když děti vyrostou, stále očekávají, že králové budou takoví jako v pohádkách.

Vaši volení lordi nejsou nic jiného než králové volení na čtyři roky či princi volení na dva. Samozřejmě, že jsou kombinací žebráků, podvodníčků a králů v jedné osobě! Žebrají a vytvářejí plány příspěvků a hlasů, pochlebují a podvádějí při každé příležitosti a vládnou ostrovu jako panovníci. Čím více se jim podaří získat, tím méně vždy zbude na ty z nás, kteří skutečně vyrábíme a poskytujeme užitečné služby.“

Jonatan zmlkl. Shlížel dolů do údolí a hloubavě pokyvoval hlavou. „Chtěl bych jít někam, kde je to jiné než tady. Může vůbec existovat takové místo?“

Sup roztáhl křídla, snesl se z větve a přistál s rozléhajícím se duněním vedle Jonatana. Jonatan uskočil a zůstal ohromen jeho velikostí. Sup byl téměř dvakrát větší než Jonatan.

„Chtěl bys vidět místo, kde jsou lidé svobodní? Kde se věci dělají proto, že jsou správné, a kde je síla používána pouze k obraně? Chtěl bys navštívit zem, kde pro úředníky platí stejná pravidla jako pro všechny ostatní?“

„Ano, to bych rád!“ řekl dychtivě Jonatan.

Sup si pečlivě Jonatana prohlížel. Stál tak blízko, že Jonatan mohl vidět jeho velké oči. Zdálo se, že pronikají přímo do Jonatanovy mysli a zkoumají jeho upřímnost. „Myslím, že se to dá zařídit. Vylez mi na záda.“ Pták se mírně otočil a přikrčil se, až se jeho silná ocasní pera dotkla země.

Jonatan váhal, protože si vzpomněl, jak mu bylo právě řečeno, aby věřil činům, a nikoliv slovům. Jaký by to musel být čin, aby ospravedlnil svěření svého života křídlům obrovského supa? Když už se ale dostal sem, co už mohl ztratit? Jonatana přemohla zvědavost, opatrně vyšplhal až do jamky mezi ptákovými křídly. Nedal své ruce kolem ptákova šupinatého krku dříve, než ucítil napětí v jeho křídlech. Pták neohrabaně skákal dlouhými skoky po zemi. Najednou se nahnul a oba vzlétli a vítr jim svištěl kolem uší.

Vznášeli se nad ostrovem a Jonatan, který se cítil povzneseně, pociťoval, jak mu vítr vane do tváře. Zlatá zář slunečních paprsků zvěstovala příchod nového dne a světla dole ve městě pomalu bledla. Vpředu se rozprostíral širý tmavý oceán a Jo-natan se jen podivoval: „Kam to asi letíme?“

34. kapitola - Terra Libertas

Velký sup s Jonatanem bezpečně usazeným za jeho krkem kroužil nad ostrovem. Jakmile se zorientoval, vydal se sup přímo ve směru vycházejícího slunce. Mírný protivítr brzdil jeho let, z minut na zádech supa se staly hodiny a mávání křídel ukolébalo Jonatana k dalšímu nelehkému spánku.

Zdál se mu sen. Ve snu utíkal úzkou ulicí sledován temnými postavami. „Stůj, ty lotře!“ křičely. Postavy ale vypadaly děsivě, a tak Jonatan běžel, jak jen nejrychleji mohl. Jedna postava se vynořila před ostatními - Vladana Hradní. Slyšel její dech na svém zátylku, pak se natáhla a její tlusté prsty ho chytily.

Prudký náraz Jonatana probudil. „Co se děje? Kde jsme?“ zeptal se Jonatan, který křečovitě svíral supovo pevné peří.

„Nechám tě tady na břehu moře,“ řekl sup. „Pokračuj tak asi kilometr na sever a najdeš tam to, co hledáš.“ Přistáli na pláži, která byla Jonatanovi trochu povědomá. Husté chomáče slané trávy se jemně vlnily nad dlouhými, zlatými písečnými dunami a moře, které pleskalo o břeh, vypadalo šedé a studené. Bázlivě slezl z ptákova hřbetu.

Najednou Jonatan poznal, kde je. „Jsem doma!“ vykřikl.

Rozběhl se nahoru písčitým svahem, pak se zastavil a obrátil se znovu k supovi. „Říkal jsi ale, že mě vezmeš na místo, kde se věci dělají proto, že jsou správné,“ řekl Jonatan.

„To je pravda,“ řekl pták.

„Tady to ale tak není,“ stěžoval si Jonatan.

„Zatím možná ne, ale může to tak být, když se o to budeš snažit. Každé místo, dokonce i Corrumpo, se může stát rájem, když lidé budou skutečně svobodní.“

„Corrumpo?“ zalapal po dechu Jonatan. „Mnozí ostrované, přinejmenším ti, kteří nejsou ještě v železech, věří, že mají svobody dostatek. Vladana Hradní jim to řekla. A zbytek se svobody bojí, a to tak moc, že jsou ochotni se podvolit Velkému kazateli.“

„Věř činům, ne slovům,“ připomněl Jonatanovi sup. „Lidé si mohou myslet, že jsou svobodní tak dlouho, dokud sami náhodou dělají to, co jim ostatní říkají. Skutečný test svobody přijde tehdy, když se někdo rozhodne, že se bude od druhých odlišovat. To je okamžik lekcí a příležitostí.“

Jonatan začal být najednou velmi nervózní. Kvůli rostoucí nervozitě utrhl ze země rákos a začal jím vrtat do písku. „Jak by to všechno ale mělo být? Viděl jsem problémy, ale jaká jsou řešení?“

Sup nechal Jonatanovu otázku viset ve vzduchu mezi nimi a čechral si peří. Když všechna pírka byla čistá a rovná, zadíval se sup na moře a řekl: „Mladý muži, hledáš nějakou vizi budoucnosti?“

„Myslím, že ano,“ řekl Jonatan.

„To je problém. Vládci mají vždy nějakou vizi a snaží se ji ostatním vnutit.“

„Neměl bych ale vědět, kam směřuji?“

„Pro sebe bys možná nějakou vizi mít měl, ale ne pro ostatní.“

Sup se znovu obrátil na Jonatana a jeho drápy se zatínaly a zarývaly do písku. „Ve svobodné zemi musíš vkládat důvěru v lidské ctnosti a proces objevování. Tisíce tvorů sledujících vlastní cíle, z nichž se každý snaží podle svých sil, vytvoří mnohem lepší svět, než jsi schopen pro ně vymyslet nebo si představit. Soustřeď se nejprve na prostředky, vznešené cíle budou následovat.“

Jonatan se snažil pochopit tato slova a jako kdyby někde uvnitř začal plát oheň: „Když budou lidé svobodní, najdou neočekávaná řešení? A když lidé svobodní nebudou, najdou nečekané problémy! Je to tak?“

„Úplně stačí vědět, co by vládci neměli dělat,“ dodal sup.

„Můžeš na to vždy použít jednoduchý test: Když nemáš právo udělat něco sám, pak nemáš ani žádné právo žádat politika, aby to pro tebe udělal.“

Jonatan se zeptal skepticky: „Myslím, že to chápu, ale myslím, že to nikdo nebude chtít slyšet.“

„Je to dobré pro tebe, ať už budou druzí naslouchat nebo ne. Ti, kteří budou sdílet tvé ideály svobody, získají odvahu.“

Sup se obrátil k moři a popřál šťastnou cestu. Jonatan sledoval, jak velký pták sebral sílu a jeho ohromné tělo se vzneslo do vzduchu. Za několik okamžiků zmizel na zamračené obloze.

Jonatan se obrátil na sever a vydal se na cestu podél pobřeží.

Z cesty si nepamatoval nic kromě neustálého křupání písku pod nohama a toho, jak vítr bičoval jeho tělo. Pak uviděl soutěsku, která označovala vstup do jeho města. Brzy se dostal až k přístavu, na dohled svého domu a obchodu - svého domova.

„Svoboda. Hmm. Jak dlouho lidé bojovali za ni i proti ní, mnohdy ve stejný okamžik. Lidé..., lidé by měli mít svobodu dělat, co si přejí, do té doby, dokud nechají dělat své sousedy totéž,“ přemítal Jonatan a uvažoval o své cestě. „Nemusím souhlasit se svým sousedem a mohu odmítnout se s ním spolčovat, ale neměl bych používat proti němu sílu zákona kromě případu své vlastní obrany. To se zdá být praktické..., lidské..., ano a čestné. Možná to není dokonalé, ale je to poctivé a lepší než jakákoli jiná možnost.“

Šel vážně a podivoval se nad tím, proč je pro lidi tak těžké nechat ostatní na pokoji. „Možnost volby přináší dospělost a rozvoj, ale vyžaduje jisté úsilí. Nakonec ovšem přináší prosperitu. Politická moc by měla pouze svobodu bránit, a ne ji lidem brát. Protože lidské ctnosti mohou existovat pouze tehdy, když existuje svoboda volby," uzavřel Jonatan.

Jonatanův vysoký, hubený otec na verandě navíjel provaz.

Když viděl Jonatana přicházet po cestě, jeho oči se rozzářily údivem. „Jonatane," zvolal. „Kdes byl?" Otec přivolal matku, která zrovna v domě poklízela. „Podívej se Rito, podívej, kdo to přišel!"

„Proč tropíš takový povyk?" řekla Jonatanova matka, která vypadala trochu více ustaraná, než když ji Jonatan viděl naposled. Vyšla na verandu a vykřikla radostí, když i ona zahlédla svého syna. Okamžitě sevřela Jonatana v náručí a dlouhou dobu ho objímala. Poté od něj krok poodstoupila a přikryla si rukama oči, aby si otřela proudy radostných slzí. „Kdes byl hochu? Máš hlad?" Poté řekla nadšeně svému muži: „Přilož do kamen, Huberte a postav na ně hrnec!"

Všichni měli radost, že se opět setkali. Když snědl poslední krajíc matčina teplého chleba, Jonatan vzdychl a usadil se do svého křesla. Pak vyprávěl rodičům o své cestě na ostrov Corrumpo a pro tento okamžik se vyhnul zmínce o neuvěřitelném setkání se supem. Starý obchod a byt byly osvíceny světlem plamenů ohně. V záři ohně se jejich stíny prodlužovaly na protilehlé stěně. „Synu, zdáš se mi starší," řekl otec.

Zadíval se přísně na Jonatana a dodal žertovně: „Hodláš se brzy zase někam vypařit?"

„Ne, tati," řekl Jonatan, „na nějakou dobu tady zůstanu. Je tady ještě spousta práce, kterou je třeba udělat."

Otázky ke kapitolám

2. Jaký je smysl práce? Jsou stroje a zařízení šetřící práci dobré, nebo špatné? Proč? Na koho má dopad zavedení takových strojů? Jak se lidé snaží zabránit jejich zavádění? Znáte nějaké příklady takových aktivit? S jakými etickými problémy se v kapitole setkáváme?

3. Je dobré, nebo špatné, když lidé získávají světlo a energii slunce zdarma? Bylo by dobré, nebo špatné, kdyby lidé dováželi levné výrobky nebo výrobky zcela zadarmo z jiných zemí? Které skupiny lidí si nepřejí, aby lidé kupovali zahraniční levné výrobky? Proč?

4. Proč by někdo platil zemědělcům, aby nepěstovali své plodiny? Jaký by to mělo vliv na cenu a dostupnost potravin pro spotřebitele? Jaké způsoby závislosti zde vznikají? S jakými etickými problémy se v kapitole setkáváme?

5. Proč lidé dostatečně nepečují o věci, které patří všem? Kdyby rybář vlastnil jezero, měl by větší motivaci starat se o chov ryb? Znečišťoval by v tomto případě jezero odpadky? Jaké nalezneme příklady podobného zacházení se soukromě vlastněným majetkem? S jakými etickými problémy se v kapitole setkáváme?

6. Je v pořádku, když politikové mohou sebrat něčí dům proti majitelově vůli? Proč? Jestliže někdo může legálně sebrat, používat, nakládat nebo zničit dům, který jiný člověk postavil, kdo je skutečným vlastníkem domu?

7. Měli by být lidé nuceni platit daň na zoologickou zahradu? Jsou nějaké legitimní důvody, proč by měla existovat zoologická zahrada? Co Jonatan myslel tím, když se podivoval nad tím, kdo lidem více škodí - ti před plotem, nebo ti za plotem? S jakými etickými problémy se v kapitole setkáváme?

8. Je dobré, nebo špatné tisknout mnoho nových peněz? Proč se některým lidem líbí a jiným ne, když dojde k natištění nových peněz? Existují nějaké podobnosti mezi falšovateli peněz a těmi, co peníze oficiálně tisknou? S jakými etickými problémy se v kapitole setkáváme?

9. Jak by mělo být nahlíženo na lidi, kteří požadují, aby jiným bylo něco odebráno? Čí sny se v příběhu nakonec splnily? Proč? Doložte na příkladech uvedených v příběhu. S jakými etickými problémy se v kapitole setkáváme?

10. Co je uplácení? Jaký je rozdíl mezi legálním a nelegálním uplácením? Mohou politici legálně uplácet voliče? Mohou ti, kdo přispívají na politické kampaně, legálně uplácet politiky? K jakým problémům uplácení vede? S jakými etickými problémy se v kapitole setkáváme?

11. Co je míněno výrazem „neustále narůstající zločin"? Co se může stát někomu, kdo se brání zatčení?

Jaké jsou dopady zákonů o licencování některých povolání? K čemu by mo-hlo dojít, kdyby tyto zákony neexistovaly? S jakými etickými problémy se v kapitole setkáváme?

12. Měli by lidé být zatýkáni, když si nepřejí platit za nákupy knih, které se jim nelíbí? Je výběr knih do veřejných knihoven jistým druhem propagandy nebo cenzury? S jakými etickými problémy se v kapitole setkáváme?

13. Jaké problémy vyvstávají, když je umění placeno z daní? S jakými etickými problémy se v kapitole setkáváme?

14. Proč si všichni účastníci hry mysleli, že jsou vítězi? Byli jimi skutečně? Proč byli z celé hry nejvíce nadšeni provozovatelé pavilonu? S jakými etickými problémy se v kapitole setkáváme?

15. Vrátil Santa Klaus tolik, kolik si nejprve vzal? Proč si lidé nestěžovali, že jim bral z domovů jejich věci? K jakým změnám došlo, když se organizací Božího hodu začali zabývat úředníci? S jakými etickými problémy se v kapitole setkáváme?

16. Jaké jsou podobnosti mezi příběhem a skutečným stavem monopolu pošty? Jak lze definovat spravedlnost v dodávkách pošty? Umožňuje poštovní monopol snazší kontrolu nad obyvatelstvem? Měla by být umožněna konkurence? Proč?

17. Existují nějaké paralely mezi příběhem v knize a politicky kontrolovaným vzděláváním? Co by se stalo s výrobou a prodejem potravin, kdyby se s nimi zacházelo stejným způsobem jako se školstvím? Jaké jsou podobnosti těchto přístupů? S jakými etickými problémy se v kapitole setkáváme?

18. Co myslí lupič tím, když říká, že výběrčí daní „vás připraví za rok o mnohem víc vašich peněz než všichni lupiči na volné noze za celý váš život“? S jakými etickými problémy se v kapitole setkáváme?

19. Proč muž prodal jednu ze svých krav a koupil si býka? Jaké jsou podobnosti mezi vládami, které muži byly nabídnuty? S jakými etickými problémy se v kapitole setkáváme?

20. Proč lidé chtějí znát svou budoucnost? Proč lidé věří těm, kteří se snaží budoucnost předpovídat? Jak by znalost budoucnosti mohla pomoci lidem zbohatnout nebo získat moc? S jakými etickými problémy se v kapitole setkáváme?

21. Chtěli byste být placeni za to, abyste nepracovali? Proč úředník nabízí některým lidem, že jim zaplatí, když nebudou pracovat? Co on sám produkuje nebo vytváří? S jakými etickými problémy se v kapitole setkáváme?

22. Bylo by logické vybírat politiky podle nadšení voličů, a ne podle množství hlasů? Co by mělo být základem pro morální rozhodování? Proč Všeobecná strana hlásá: „Věříme v to, v co věříte vy“?

23. Co by se stalo s kvalitou studia, kdyby ti, co mají nejmenší vědomosti, dostávali nejlepší známky? Jaké protiklady jsou ve škole vyučovány? S jakými etickými problémy se v kapitole setkáváme?

24. Jaké jsou důvody zajetí lidí v případě, že porušili zákon tím, že pracovali, nebo naopak nepracovali? Kdo prodělá a kdo vydělá na uvěznění těchto lidí? Proč? S jakými etickými problémy se v kapitole setkáváme?

25. Proč lidé chtějí, aby byl chléb dáván do velkého koše? Jaká byla řešení problému uvedeného v příběhu? Jaké řešení je lepší? S jakými etickými problémy se v kapitole setkáváme?

26. Může někdo vlastnit užívání myšlenky? Zajišťují patenty to, že vynálezci jsou za svůj vynález odměněni? Mohou být vynálezci odměněni, nebude-li existovat monopol výsadního užívání vynálezu daný zákonem? Jaké jsou důvody pro hledání nových vynálezů? Jak by vypadal trh, kdyby neexistovaly patenty? Jaké jsou problémy ručení a omezeného ručení? S jakými etickými problémy se v kapitole setkáváme?

27. Kdo škodí druhým? Proč? Je zákon rozporuplný, co se týče těchto činností? Proč? Jaká by byla konzistentní definice zločinu? Jaký je rozdíl mezi nesouhlasem s nějakou aktivitou a jejím postavením mimo zákon? S jakými etickými problémy se v kapitole setkáváme?

28. Má člověk právo dělat něco, o čem si druzí myslí, že je to nezdravé? Měli by být ostatní povinni platit za omyly a chyby druhého? Jaký význam má odpovědnost? Může člověk dospět bez toho, aniž by mu bylo umožněno dělat chyby? Kdo o tom může rozhodovat? Dospívají úředníci tím, když za vás dělají chyby? S jakými etickými problémy se v kapitole setkáváme?

29. Chtějí se lidé vyhnout odpovědnosti? Existuje nějaké nebezpečí, když je ponecháno na politicích, aby dělali rozhodnutí za ostatní lidi? Je nutné mít možnost volby, aby si člověk zachoval své ctnosti? Jsou

možnost volby a lidské ctnosti důležité? Proč? S jakými etickými problémy se v kapitole setkáváme?

30. Měli by být nevinní lidé nuceni k tomu, aby platili za nepřízeň osudu druhých? Budou lidé více či méně bezstarostní a neopatrní, když budou vědět, že ostatní jsou nuceni platit za jejich zranění a ušlý výdělek? Má to nějaký vliv? S jakými etickými problémy se v kapitole setkáváme?

31. Na koho dopadají důsledky zavedení regulace nájemného, stavebního zákona a vytváření městských zón? Jak? Jak může trh potrestat či odměnit obchodní praktiky, které jsou dobré nebo špatné? S jakými etickými problémy se v kapitole setkáváme?

32. Je správné, aby jeden člověk sebral jinému člověku peníze za použití síly? Je správné, aby skupina lidí přehlasovala někoho a silou mu sebrala jeho peníze? Co všechno mohou většiny dělat? Kdo představoval vládního úředníka v příběhu o Robinu Hoodovi? Může vláda způsobit, že někdo je extrémně bohatý a druhý extrémně chudý? Co vyvolává pouliční nepokoje? S jakými etickými problémy se v kapitole setkáváme?

33. Kdo poskytuje nejužitečnější (nejméně užitečné) služby: sup, žebrák, podvodníček, král? Proč je důležité důvěřovat činům, a nikoli slovům? Měli by se vládní úředníci řídit stejnými pravidly jako kdokoli jiný? S jakými etickými problémy se v kapitole setkáváme?

34. Je možné a žádoucí mít společnost, která nepřijímá iniciaci násilí a podvody? Proč? Jak funguje proces objevování ve svobodné společnosti? Může účel světit prostředky?

Epilog Filosofie této knihy vychází z uznání principu, že člověk vlastní sám sebe. Každý vlastní svůj vlastní život. Popírat to znamená tvrdit, že někdo jiný má větší právo rozhodovat o vašem životě než vy sami. Žádný jiný člověk nebo skupina lidí nevlastní život váš, stejně jako vy nevlastníte životy druhých.

Člověk žije v čase: budoucnosti, současnosti a minulosti. To se projevuje v životě, svobodě a v plodech života a svobody.

Ztráta života představuje ztrátu budoucnosti. Ztráta svobody představuje ztrátu současnosti a ztráta plodů života a jeho svobody představuje ztrátu části minulosti, kdy člověk tyto věci vytvářel.

Produktem života a svobody člověka je jeho majetek. Majetek je plodem práce, výsledkem investovaného času, úsilí a talentu.

Je to část přírody, která je přeměněna v užitečné věci.

A je to také majetek druhých, který člověk získal dobrovolnou směnou a společným souhlasem. Obě strany, které se účastní dobrovolné směny, získávají, jinak by směnu neuskutečňovaly.

Pouze jednotlivci samotní mohou oprávněně činit tato svá rozhodnutí.

Někdy dochází k tomu, že lidé používají sílu nebo využijí podvodu, aby ostatním odebrali jejich majetek v rozporu s jejich vůlí a bez jejich dobrovolného souhlasu. Použití síly k odebrání života je vraždou, zbavení člověka svobody se nazývá otroctví a odebrání majetku je krádeží. Není rozdíl mezi tím, jsou-li tyto činnosti vykonávány jedním člověkem, mnoha lidmi, kteří jednají proti menšině, nebo dokonce úředníky v honosných úřadech.

Každý má právo chránit svůj život, svobodu a spravedlivě nabytý majetek proti agresi ostatních. Může také požádat ostatní, aby mu pomohli se bránit. Nikdo ale nemá právo použít sílu jako první proti životu, svobodě a majetku druhých. Nikdo proto nemá právo určit někoho, aby zaútočil silou proti ostatním jeho jménem.

Každý má právo najít si pro sebe svého politického představitele, aby mu ukázal cestu, nikdo ale nemá právo vnucovat jej druhým. Bez ohledu na to, jakým způsobem jsou vládní úředníci voleni, jsou pouze lidmi a nemají žádná jiná práva než ostatní lidé. Bez ohledu na vynalézavá označení pro jejich chování a počet lidí, kteří je podporují, nemají úředníci právo nikoho zabít, zotročit ani lidem něco ukrást. Nelze jim předat práva, která člověk sám nemá.

Protože každý vlastní svůj život, je za něj také odpovědný.

Člověk si nepronajímá život od ostatních, kteří by pak mohli vyžadovat poslušnost. Člověk není ani otrokem druhých, kteří požadují obětování se. Každý si volí své vlastní cíle, které vycházejí z hodnot, které každý ctí. Úspěch i neúspěch jsou stejně důležité motivy pro učení se a rozvoj. Činnost, kterou vyvíjíte ve jménu druhých, nebo činnost, kterou vyvíjí druzí vaším jménem, je ctnostná pouze tehdy, když je odvozena z oboustranného dobrovolného souhlasu. Lidské ctnosti mohou existovat pouze tehdy,

existuje-li svoboda volby.

Toto je základem skutečně svobodné společnosti. Nejedná se pouze o nejpraktičtější a nejhumánnější základy pro lidskou činnost, ale také o základy nejetičtější.

Problémy, které ve světě vznikají kvůli používání síly ze strany státu, mají řešení. Spočívá v tom, že lidé přestanou požadovat na státních úřednících, aby jejich jménem používali sílu vůči druhým. Zlo netvoří pouze zlí lidé, ale také lidé dobří, kteří tolerují iniciaci násilí jako prostředek k dosažení svých cílů. Tímto způsobem již dobří lidé mnohokrát v dějinách zplnomocnili lidi zlé.

Mít důvěru ve svobodnou společnost znamená soustředit se spíše na proces objevování na trhu než na vnucování jedné vize nebo jediného cíle ostatním. Používání síly státu k tomu, aby byla nějaká vize vnucena ostatním, je intelektuální lenost a obyčejně vede k nezamýšleným, perverzním výsledkům.

K tomu, abychom vytvořili svobodnou společnost, je zapotřebí mít odvahu myslet, mluvit a jednat, obzvláště tehdy, když je jednodušší nic nedělat..